

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w mieście Słupsku na lata 2019 – 2025+ ze szczególnym uwzględnieniem obszaru rewitalizacji – POLITYKA SPOŁECZNA SŁUPSK 2025+

część II:

STRATEGICZNY PLAN DZIAŁAŃ

Wrzesień 2019

Projekt pn. „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie miasta Słupska” współfinansowanego przez Unię Europejską z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

Rzeczpospolita
Polska

Słupsk

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Zespół autorski:

Wojciech Kłowski, Adam Ostolski, Justyna Przywojska, Piotr Tubelewicz

Projekt pn. „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie miasta Słupska” współfinansowanego przez Unię Europejską z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

Rzeczpospolita
Polska

Słupsk

Unia Europejska
Fundusz Spójności

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie	1
1.1. Spójność z dokumentami strategicznymi	1
1.1.1. Spójność ze strategicznymi dokumentami miejskimi	1
1.1.2. Zgodność z dokumentami i aktami poziomu regionalnego i krajowego	5
1.1.3. Zgodność z regulacjami europejskimi i międzynarodowymi	6
1.2. Znaczenie użytych pojęć	7
2. Wnioski i rekomendacje – podsumowanie	13
2.1. Problemy społeczne wyłączone do odrębnych programów strategicznych	13
2.2. Ostateczna lista problemów rekomendowana do objęcia niniejszą Polityką	14
2.3. <i>Drzewo Celów</i> – rekomendacja co do odpowiedzi na zdiagnozowane problemy	15
2.3.1. Objaśnienie metodyczne	15
2.3.2. „Drzewo problemów” – uporządkowanie strukturalne zdiagnozowanych problemów	15
2.3.3. „Drzewo Celów” – zaproponowana struktura celów Polityki Społecznej SŁUPSK 2025+	17
3. Strategiczny plan działań	18
3.1. Wprowadzenie metodyczne	18
3.2. Przyjęta struktura realizacji Polityki Społecznej	18
3.3. Misja Polityki Społecznej SŁUPSK 2025+	19
3.4. Wizja słupejskiej sfery społecznej 2025+	19
3.5. Obszary Koncentracji Działań	20
3.6. Polityka społeczna a przedsięwzięcia rewitalizacyjne GPR	21
3.6.1. Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne w GPR	21
3.6.2. Dodatkowe (dopuszczalne) przedsięwzięcia rewitalizacyjne w GPR	21
3.7. Źródła finansowania Polityki Społecznej SŁUPSK 2025+	22
3.7.1. Budżet miasta	22
3.7.2. Środki krajowe centralne oraz krajowe alokacje środków unijnych	22
3.7.3. Środki Unii Europejskiej poza alokacją krajową dla Polski	23
Obszar A. Usprawnienia i zmiany w systemie	26
KONTEKST REWITALIZACJI: przedsięwzięcia rewitalizacyjne powiązane z Obszarem A	26
Cel strategiczny A.1 Usprawnienie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	27
Cel strategiczny A.2 Reorganizacja systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych	31
Cel strategiczny A.3 Przekształcenie izby wytrzeźwień w Ośrodek Pomocy Osobom Nietrzeźwym	33
Cel strategiczny A.4 Poprawa statusu ekonomicznego służb społecznych	34
Obszar B. Skuteczna profilaktyka w szkołach	35
KONTEKST REWITALIZACJI: przedsięwzięcia rewitalizacyjne powiązane z Obszarem B	35
Cel strategiczny B.1 Systemowa i kompletna profilaktyka społeczna w szkołach	36
Cel strategiczny B.2 Pomoc w zakresie problemów zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży	41
Cel strategiczny B.3 Aktywizacja budynków szkolnych popołudniami	42
Obszar C. Wsparcie dla bezpieczeństwa rodzin	44
KONTEKST REWITALIZACJI: przedsięwzięcia rewitalizacyjne powiązane z Obszarem C	44

Projekt pn. „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie miasta Słupska” współfinansowanego przez Unię Europejską z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

Cel strategiczny C.1	Skuteczny system przeciwdziałania przemocy w rodzinie.....	45
Cel strategiczny C.2	Wzmocnienie kompetencji rodzicielskich młodych rodziców	48
Cel strategiczny C.3	Wsparcie dla poprawy systemu pieczy zastępczej	49
Cel strategiczny C.4	Wyrównywanie szans rodzin.....	50
Obszar D.	Dobrostan w wieku senioralnym	51
	KONTEKST REWITALIZACJI: przedsięwzięcia rewitalizacyjne powiązane z Obszarem D.....	51
Cel strategiczny D.1	Sieć opieki nad seniorami dostosowana do potrzeb.....	52
Cel strategiczny D.2	Dostępność mieszkań wspomaganych i serwisowanych	53
Cel strategiczny D.3	Profilaktyka problemów zdrowia psychicznego wieku starszego.....	55
Cel strategiczny D.4	Stale rozbudowywana oferta wsparcia dla seniorów	56
Cel strategiczny D.5	Lepsze rozpoznanie sytuacji sprawnych i aktywnych seniorów	56
Obszar E.	Przeciwdziałanie ubóstwu i bezdomności	58
	KONTEKST REWITALIZACJI: przedsięwzięcia rewitalizacyjne powiązane z Obszarem E	58
Cel strategiczny E.1	Przeciwdziałanie ubóstwu	59
Cel strategiczny E.2	Przeciwdziałanie bezdomności	61
Obszar F.	Przeciwdziałanie uzależnieniom i redukcja szkód.....	64
	KONTEKST REWITALIZACJI: przedsięwzięcia rewitalizacyjne powiązane z Obszarem F	64
Cel strategiczny F.1	Niekryminalizujące metody postępowania wobec użytkowników narkotyków	64
Cel strategiczny F.2	Redukcja szkód u osób uzależnionych, niefunkcjonujących społecznie.....	68
Cel strategiczny F.3	Pomoc dla uzależnionych funkcjonujących społecznie.....	70
Obszar G.	Wsparcie osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin.....	71
	KONTEKST REWITALIZACJI: przedsięwzięcia rewitalizacyjne powiązane z Obszarem G.....	71
Cel strategiczny G.1	Mieszkania wspomagane i chronione dla osób z niepełnosprawnościami	72
Cel strategiczny G.2	Wsparcie rodzin i opiekunów osób z niepełnosprawnością.....	72
Cel strategiczny G.3	Pełniejsza integracja osób z niepełnosprawnością.....	73
Obszar H.	Wsparcie i integracja cudzoziemców	75
	KONTEKST REWITALIZACJI: przedsięwzięcia rewitalizacyjne powiązane z Obszarem H.....	75
Cel strategiczny H.1	Wsparcie dla procesów integracji cudzoziemców.....	75
Cel strategiczny H.2	Ochrona cudzoziemców przed nadużyciami pracodawców	76
4.	Wdrażanie Polityki Społecznej SŁUPSK 2025+	79
4.1.	Struktura zarządzania	79
4.2.	System wskaźników monitorowania postępów i oceny stopnia zrealizowania Polityki Społecznej SŁUPSK 2025+	80
4.2.1.	Na czym polega system wskaźników?.....	80
4.2.2.	Monitorowanie postępów wdrażania Polityki Społecznej SŁUPSK 2025+.....	82
4.2.3.	Ocena stopnia osiągnięcia celów Polityki Społecznej SŁUPSK 2025+.....	83
4.2.4.	Finansowanie zadań polityki społecznej.....	84
5.	Spisy i wykazy.....	88
5.1.	Wykaz użytych skrótów:	88
5.2.	Spis tabel.....	88
5.3.	Spis rycin.....	89

Projekt pn. „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie miasta Słupska” współfinansowanego przez Unię Europejską z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

1. Wprowadzenie

Niniejsza **Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w mieście Słupsku na lata 2019 – 2025+ ze szczególnym uwzględnieniem obszaru rewitalizacji** jest miejską i powiatową strategią rozwiązywania problemów społecznych na lata 2019 – 2025 w rozumieniu przepisów Ustawy¹. Wyznacza ona główne długofalowe zamierzenia strategiczne wspólnoty samorządowej miasta Słupska – mieszkańców i wyłonionych przez nich władz samorządowych – w odniesieniu do sfery społecznej życia w mieście, a więc jest zapisem przyjętej POLITYKI SPOŁECZNEJ samorządu miasta Słupska.

Dokument ze względu na wygodę korzystania z niego został podzielony na dwie części zawarte w odrębnych woluminach o podtytułach: „Część I. Diagnoza i rekomendacje” i „Część II. Strategiczny plan działań”. Niniejszy wolumin to druga część opracowania.

Dla operacyjnej wygody posługiwania się całym dokumentem, w tekście używana jest jego skrócona nazwa: **Polityka Społeczna SŁUPSK 2025+** lub **Polityka Społeczna**.

UWAGA: Dokument był opracowywany z nastawieniem na szczególnie staranne uwzględnienie w nim zdiagnozowanej wcześniej koncentracji problemów społecznych na obszarze rewitalizacji. Na problemach obszaru rewitalizacji skupiono szczególną uwagę zarówno w części diagnostycznej, jak i planistycznej.

Dla wygody wyszukiwania powiązań pomiędzy niniejszą Polityką Społeczną SŁUPSK 2025+ a treścią Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Słupska 2017 – 2025+, miejsca takich powiązań są w tekście dokumentu zaznaczane każdorazowo **ikoną graficzną: „R. Powiązanie z procesem rewitalizacji”**, umieszczoną z reguły po prawej stronie danego fragmentu tekstu. Powinno to znacznie ułatwić wyszukiwanie takich treści i odniesień w dokumencie.

1.1. Spójność z dokumentami strategicznymi

Opracowując Politykę Społeczną SŁUPSK 2025+ kierowano się kryterium jej zgodności z dokumentami strategicznymi o randze międzynarodowej, krajowej i regionalnej, jak również z kluczowymi z punktu widzenia polityki społecznej ustawami oraz strategiami i programami miejskimi.

1.1.1. Spójność ze strategicznymi dokumentami miejskimi

1.1.1.1. Spójność ze Strategią Rozwoju Miasta Słupska na lata 2017 – 2022

Polityka Społeczna SŁUPSK 2025+ jest w pełni zgodna z misją Strategii Rozwoju Miasta Słupska na lata 2017 – 2022, która brzmi:

„Misją samorządu Słupska jest tworzenie warunków do jak najwyższej jakości życia mieszkanki i mieszkańców miasta, poszerzanie ich szans rozwoju”.

¹¹ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity na dzień 31 sierpnia 2019 r.: Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 20 lipca 2018 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o pomocy społecznej, Dz.U. z 2018r. poz. 1508), art. 16b, art. 17 ust. 1 pkt 1), art. 19 pkt 1), art. 110 ust. 4 oraz art. 112 ust. 9.

Projekt pn. „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie miasta Słupska” współfinansowanego przez Unię Europejską z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

Ponadto Polityka Społeczna jest zgodna z wyznaczonymi w Strategii Rozwoju Miasta Słupska na lata 2017 – 2022, niżej wyszczególnionymi dziedzinami strategicznymi, kierunkami rozwoju i celami strategicznymi:

I Miejska demokracja

1. Wzmacniamy więzi społeczne
 - Cel A. Mieszkańcy angażują się we wspólną aktywność.
 - Cel B. Mieszkańcy mają warunki do integracji w przestrzeni miasta.
 - Cel C. Silne poczucie lokalnego patriotyzmu.
2. Razem decydujemy
 - Cel C. Wsparcie i rozwój partycypacji mieszkańców w rządzeniu miastem.
3. Wyrównujemy szanse
 - Cel A. Skuteczna, powszechna edukacja równościowa w mieście.
 - Cel B. Eliminowane nierówności i dyskryminacji w priorytetowych obszarach: ubóstwa, niepełnosprawności i wieku.

II Jakość życia

4. Poprawiamy sytuację mieszkaniową
 - Cel A. Krótsze kolejki osób oczekujących na mieszkanie.
 - Cel C. Ciągłe zwiększanie liczby najemców płacących czynsz w mieszkaniach komunalnych.
5. Dobrze edukujemy
 - Cel A. Włączająca, egalitarna edukacja, służąca rozwijaniu pasji i zainteresowań, przygotowująca do pracy i życia w świecie.
 - Cel B. Nowoczesne metody nauczania, dobrze wykształceni nauczyciele.
7. Wzmacniamy profilaktykę zdrowotną i opiekę
 - Cel A. Zintegrowane działania na rzecz dobrej kondycji psychofizycznej mieszkańców.
 - Cel B. Powszechna profilaktyka.
 - Cel D. Wysokie standardy w opiece, m.in. nad dziećmi oraz rozwijanie publicznych usług opiekuńczych dla niesamodzielnych osób dorosłych.

VI Przestrzeń miasta

25. Rewitalizujemy i poprawiamy estetykę miasta
 - Cel A. Przywrócenie świetności i estetyki zdegradowanym obszarom miasta,
 - i. działania z zakresu rozwoju społecznego i gospodarczego rewitalizowanych terenów

1.1.1.2. Rekomendowane uzupełnienia do Strategii Rozwoju Miasta Słupska na lata 2017 – 2022

Część problemów społecznych zdiagnozowanych w toku prac nad niniejszą Polityką Społeczną wykracza poza zakres tego dokumentu, toteż zostały one rekomendowane do włączenia w inne dokumenty strategiczne miasta w ramach obecnych w nich celów lub poprzez dodanie nowych celów.

Włączenie do Strategii Rozwoju Miasta Słupska na lata 2017 – 2022 zarekomendowano w odniesieniu do siedmiu problemów społecznych. Oto te problemy i odpowiednie miejsca w strukturze Strategii, gdzie mogą one być uwzględnione, oraz krótkie opisy zakresu zmian w Strategii.

Tabela 1. Ogólne problemy strategiczne

Problemy społeczne rekomendowane do włączenia do Strategii Rozwoju Miasta Słupska na lata 2017 – 2022

Problem społeczny	Miejsce w strategii:
Deficyt lekarzy specjalistów	Dziedzina Strategiczna II <i>Jakość życia</i> , Kierunek rozwoju 7. <i>Wzmacniamy profilaktykę zdrowotną i opiekę</i> Cel C.: <i>Dobry dostęp do badań i usług specjalistycznych</i> . Wśród działań należy dodać działania zgodne z rekomendacjami wypracowanymi w toku przygotowywania niniejszej Polityki Społecznej, w szczególności wejście przez władze Miasta w aktywny dialog z podmiotami systemu ochrony zdrowia.
Brak pracy wysokiej jakości	Dziedzina Strategiczna III, Kierunek rozwoju 13. <i>Jesteśmy innowacyjni</i> , Cel B. <i>W mieście panują dogodne warunki do rozwoju innowacyjności i start-upów</i> . Wśród działań należy przewidzieć bezpłatne kursy programowania dla kobiet w szczególności nieaktywnych na rynku pracy z uwagi na sprawowanie opieki nad członkiem rodziny. Zgodnie z rekomendacjami wypracowanymi w toku przygotowywania niniejszej Polityki Społecznej, programy kształcące kobiety w kierunku kompetencji programistycznych znakomicie łączą potrzeby innowacyjnej gospodarki (kompetentne kadry) z aktywizacją zawodową osób nie mogących podjąć standardowej pracy etatowej (praca zdalna).
Suburbanizacja	Dziedzina Strategiczna II <i>Jakość życia</i> ; rekomenduje się dodanie kierunku rozwoju 11. <i>Poprawa usług społecznych w celu zapobiegania suburbanizacji</i> . Wśród działań należy w pierwszej kolejności przewidzieć badanie motywacji osób, które w ostatnich latach wyprowadziły się do gmin sąsiednich.
Niewystarczająca oferta dla rodzin z małymi dziećmi	
Niewykorzystany potencjał ośrodka akademickiego	Dziedzina Strategiczna III, Kierunek rozwoju 13. <i>Jesteśmy innowacyjni</i> : dodanie nowego celu C: <i>Współpraca z Akademią Pomorską na rzecz utworzenia w Słupsku nowoczesnego Wydziału Lekarskiego</i> . Pożądanym kierunkiem byłoby rozwijanie w Słupsku specjalizacji: geriatry i gerontologia, w oparciu o innowacyjne zdobycze nowoczesnej wiedzy medycznej i współpracę międzynarodową, szczególnie z państwami skandynawskimi.
Brak satysfakcjonującej możliwości studiowania	
Zagrożenie przemocą seksualną i molestowaniem	Dziedzina Strategiczna II <i>Jakość życia</i> , Kierunek rozwoju 10. <i>Dbamy o bezpieczeństwo</i> . Dodać Cel C.: <i>Profilaktyka przemocy seksualnej i molestowania</i> . Wśród działań należy uwzględnić po pierwsze wprowadzenie miejskiego programu przeciwdziałania przemocy seksualnej i molestowaniu w instytucjach miejskich.

Opracowanie: W. Kłosowski

1.1.1.3. Spójność z Gminnym Programem Rewitalizacji Miasta Słupska na lata 2017 – 2025+

W zakresie spójności i koordynacji polityki miejskiej Polityka Społeczna SŁUPSK 2025+ jest kierunkowo zgodna z Gminnym Programem Rewitalizacji Miasta Słupska na lata 2017 – 2025+, w szczególności z przyjętą w nim wizją strategiczną obszaru rewitalizacji 2025+ jako *miejsca atrakcyjnego do zamieszkania, samorealizacji i prowadzenia działalności, zintegrowanego społecznie i przestrzennie z dobrze rozwiniętą infrastrukturą społeczną i czystym środowiskiem, tętniącego życiem, będącego świadectwem ambicji i gospodarności jego mieszkańców. Słupsk jest Miastem Bliskim - miastem równych szans, o niepowtarzalnej atmosferze i wyzwolonym potencjale mieszkańców obszaru rewitalizowanego*.

Polityka Społeczna SŁUPSK 2025+ w szczególności jest ściśle zgodna z **celami GPR, a w szczególności z Celem Strategicznym I: Integracja i spójność społeczna**. Cel ten opisany jest w GPR następująco:

„Cel obejmuje wszelkie działania przyczyniające się do niwelacji różnic społecznych oraz wzmocnienia więzi międzyludzkich. Obszar rewitalizacji cechuje wysoki poziom wykluczenia społecznego, stąd cel ten skupia wszelkie działania ukierunkowane na zmniejszenie bezrobocia i zwiększanie liczby miejsc pracy, przeciwdziałanie ubóstwu i zjawisku jego dziedziczenia, a także objęcie szczególną troską osób starszych, osób z niepełnosprawnością i ich opiekunów. W celu zatrzymania i odwrócenia negatywnych zjawisk społecznych na obszarze rewitalizacji należy tworzyć mechanizmy mające na celu uniezależnienie się mieszkańców od pomocy społecznej i umożliwienie usamodzielnienia się w życiu zawodowym i społecznym. Działania w sferze integracji i spójności społecznej winny być ukierunkowane na umożliwienie włączenia się mieszkańców w nurt życia społecznego. Niezbędnym elementem włączenia społecznego jest również odbudowa poczucia lokalnej tożsamości. Jej funkcjonowanie, trwanie i przeobrażenia

Projekt pn. „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie miasta Słupska” współfinansowanego przez Unię Europejską z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

zależą w dużym stopniu od istnienia, ugruntowania przywiązania emocjonalnego, ale też i fizycznego – geograficznego – mieszkańców do obszaru rewitalizowanego”.

W ramach celu I GPR niniejsza Polityka Społeczna jest zbieżna w szczególności z **celem operacyjnym 1.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu**, oraz z **celem operacyjnym 1.3. Wzmocnienie więzi społecznych**.

Cel operacyjny 1.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu obejmuje następujące dziesięć kierunków działań, z którymi niniejsza Polityka Społeczna jest w pełni zbieżna:

1. Rozwój i wzrost dostępności usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania.
2. Tworzenie miejsc okresowego pobytu zapewniających dzienne i całodobowe usługi aktywizacyjne, opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze.
3. Organizacja doksztalania i doskonalenia umiejętności kadry zatrudnionej w instytucjach działających na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.
4. Rozwój sektora działającego w obszarze pieczy zastępczej oraz wsparcia rodziny w zakresie doskonalenia kompetencji rodzicielskich i przeciwdziałania patologiom.
5. Aktywizacja społeczno-zawodowa osób bezrobotnych i biernych zawodowo.
6. Tworzenie warunków sprzyjających integracji mieszkańców i włączaniu w życie społeczne osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.
7. Wspieranie aktywności i samodzielności osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
8. Pobudzanie środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym do działań samopomocowych i integracyjnych.
9. Tworzenie i rozwój międzysektorowych partnerstw na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.
10. Tworzenie programów wsparcia dla wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, umożliwiających wyjście z długów oraz przeciwdziałających nadmiernemu zadłużaniu się.

Z kolei **cel operacyjny 1.3.** obejmuje następujące cztery kierunki działań:

1. Tworzenie i rozwój przestrzeni umożliwiającej wspólną aktywność mieszkańców, spędzanie wolnego czasu i rozwój ich zainteresowań.
2. Realizacja programów edukacyjnych, sportowych i kulturalnych dla młodzieży i dzieci ukierunkowanych również na eliminowanie skutków doświadczania problemów życiowych rodziny.
3. Rozwijanie wolontariatu, głównie w sferze opiekuńczej oraz wychowawczej.
4. Angażowanie mieszkańców i wspieranie inicjatyw oddolnych służących zacieśnianiu relacji sąsiedzkich.

Kierunkowo Polityka Społeczna SŁUPSK 2025+ jest zgodna także z pozostałymi celami strategicznymi przyjętymi w GPR:

- Celem Strategicznym II: *Ożywienie gospodarcze i społeczne*,
- Celem Strategicznym III: *Funkcjonalna, bezpieczna i estetyczna przestrzeń*,
- Celem Strategicznym IV: *Wysoka jakość życia*.

1.1.1.4. Spójność z Miejskim Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień na 2019 rok

Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień na 2019 rok jest zgodny z Polityką Społeczną SŁUPSK 2025+. Jednak z chwilą uchwalenia niniejszej Polityki Społecznej straci aktualność

Projekt pn. „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie miasta Słupska” współfinansowanego przez Unię Europejską z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

dotychczasowe brzmienie rozdziału VIII. RAMOWY PRELIMINARZ WYDATKOWANIA ŚRODKÓW FINANSOWYCH NA REALIZACJĘ MIEJSKIEGO PROGRAMU PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ W 2019 ROKU w zakresie **prognozy wydatkowania środków na lata 2020 i 2021**. Wydatki roku 2019 pozostają bez zmian.

1.1.1.5. Zgodność z pozostałymi strategicznymi dokumentami miejskimi

Polityka Społeczna SŁUSPK 2025+ jest zgodna kierunkowo z następującymi dokumentami:

1. Programem współpracy Miasta Słupska z organizacjami pozarządowymi na lata 2016 – 2020 (gdzie rekomendowane jest objęcie programem organizacji o charakterze wewnątrzśrodowiskowym, których celem jest integrowanie danego środowiska społecznego i organizowanie jego wewnętrznej aktywności, a nie wykonywanie usług dla miasta²; organizacje takie mają do spełnienia bardzo istotną rolę na poziomie utrzymywania spójności społecznej),
2. Programem zapobiegania przestępczości oraz ochrony bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego miasta Słupska na lata 2017 – 2021,
3. Programem Oddziaływań Korekcyjno-edukacyjnych dla Osób Stosujących Przemoc w Rodzinie na lata 2017-2020,
4. Programem gospodarowania mieszkaniowym zasobem Miasta Słupska w latach 2017-2021 (gdzie rekomendowane jest dodatkowe uporządkowanie wiedzy o pustostanach w zasobie komunalnym),
5. Strategią Rozwoju Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Słupska na lata 2014 – 2020 (tu rekomenduje się przejrzeć dokument w celu sprawdzenia, czy da się w nim uregulować problem suburbanizacji i przenoszenia się mieszkańców ze Słupska do sąsiednich gmin),
6. Miejskim Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016 – 2020 (rekomendowane zmiany tego programu są opisane w Obszarze C niniejszej Polityki Społecznej),
7. Programem „Familijny Słupsk”,
8. Słupskim programem wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej na lata 2018-2020,
9. Oceną zasobów pomocy społecznej Miasta Słupska za 2017 rok,
10. Kierunkami działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami w Słupsku na lata 2016-2020.

1.1.2. Zgodność z dokumentami i aktami poziomu regionalnego i krajowego

1.1.2.1. Zgodność ze strategiami regionalnymi województwa pomorskiego

Na poziomie regionalnym cele Polityki Społecznej SŁUSPK 2025+ są zgodne z celami zawartymi w następujących dokumentach:

1. **Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020**; w odniesieniu do tej Strategii zgodność dotyczy pośrednio dwóch kierunków: 2.2.1. „Systemowe wzmacnianie potencjału organizacji pozarządowych” i 2.2.4. „Kompleksowa rewitalizacja i rozwój przestrzeni publicznych” w ramach celu operacyjnego 2.2. „Wysoki poziom kapitału społecznego” wchodzącego w skład celu strategicznego II „Aktywni mieszkańcy” (cele społeczne województwa pomorskiego są obecne głównie w odrębnym dokumencie: strategii polityki społecznej województwa).
2. **Strategia Polityki Społecznej Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020**; w odniesieniu do tej Strategii pełna zgodność ma miejsce na poziomie jej wszystkich czterech celów strategicznych:
 - CEL STRATEGICZNY 1 Właściwie funkcjonująca rodzina
 - CEL STRATEGICZNY 2 Integrująca rola polityki społecznej
 - CEL STRATEGICZNY 3 Aktywni seniorzy
 - CEL STRATEGICZNY 4 Włączenie społeczne osób z niepełnosprawnościami.

² Jako przykłady takich środowisk zidentyfikowane podczas badań, wskazuje się: zorganizowane środowiska kibiców sportowych, organizacje cudzoziemców nastawione na samopomoc, organizacje, których celem jest uprawianie wspólnego hobby itp.

Projekt pn. „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie miasta Słupska” współfinansowanego przez Unię Europejską z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

1.1.2.2. Zgodność z dokumentami strategicznymi i aktami prawnymi poziomu krajowego

Na poziomie krajowym cele Strategii są komplementarne z celami i kierunkami działań zawartymi w następujących dokumentach strategicznych:

1. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności,
2. Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo;
3. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego (SRKL);
4. Strategia Sprawne Państwo 2020;
5. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020;
6. Krajowy Program Reform na rzecz realizacji strategii „Europa 2020”;
7. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020;
8. Strategia rozwoju edukacji do roku 2020;
9. Narodowy Program Zdrowia na lata 2016–2020;
10. Krajowy program przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu 2020;
11. Krajowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie 2014–2020;
12. Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014–2020;
13. Narodowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych 2016–2020;
14. Założenia Długofalowej Polityki Senioralnej w Polsce na lata 2014–2020;
15. Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014–2020;
16. Program wieloletni „Senior +” na lata 2015–2020;

Polityka Społeczna SŁUPSK 2025+ jest zgodna z następującymi ustawami:

1. Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.;
2. Ustawą z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej;
3. Ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
4. Ustawą z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych;
5. Ustawą z dnia 7 września 2007r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów;
6. Ustawą z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie;
7. Ustawą z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego;
8. Ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;
9. Ustawą z dnia 27 sierpnia 2009r. o finansach publicznych;
10. Ustawą z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny;
11. Ustawą z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci;
12. Ustawą z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów;
13. Ustawą z dnia 7 września 2007 r. o Karcie Polaka;
14. Ustawą z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”;
15. Ustawą z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych;
16. Ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
17. Ustawą z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych;
18. Ustawą z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Ponadto Polityka Społeczna SŁUPSK 2025+ jest zgodna z Kartą Praw Osób Niepełnosprawnych – Uchwałą Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z 1 sierpnia 1997 r.

1.1.3. Zgodność z regulacjami europejskimi i międzynarodowymi

Polityka Społeczna SŁUPSK 2025+ jest dokumentem programowym wpisującym się w założenia koncepcji zrównoważonego rozwoju miast. Wspólna wizja europejskiego miasta przyszłości została sformułowana m. in. przez Komisję Europejską, Dyрекcję Generalną ds. Polityki Regionalnej (2011) i można w niej znaleźć

Projekt pn. „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie miasta Słupska” współfinansowanego przez Unię Europejską z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

wiele odwołań do społecznego aspektu rozwoju miast. Miasto przyszłości zdefiniowano tutaj jako miejsce zaawansowanego postępu społecznego z wysokim poziomem spójności społecznej, społecznie zrównoważonym mieszkalnictwem, usługami socjalnymi i zdrowotnymi oraz ogólnodostępnym szkolnictwem. W ujęciu Komisji Europejskiej miasto przyszłości stanowi także platformę procesu demokratycznego, dialogu kulturowego i różnorodności kulturowej, miejsce rewitalizacji przyrodniczej, ekologicznej i środowiskowej, czy wreszcie miejsce atrakcji i lokomotywę wzrostu gospodarczego. Cele niniejszej Polityki Społecznej są zgodne z wartościami, zasadami i priorytetami określonymi w następujących dokumentach:

1. Europejska Karta Społeczna;
2. Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej, uchwalona w grudniu 2000 r.;
3. Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych 13 grudnia 2006 r.;
4. Agenda 22. Wytyczne dla władz lokalnych w zakresie planowania polityki wobec osób niepełnosprawnych;
5. Europejska Strategia w sprawie Niepełnosprawności 2010–2020;
6. Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu;
7. Europejska strategia zatrudnienia;
8. Europejska platforma współpracy w zakresie walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym;
9. Strategia Antynarkotykowa UE na lata 2013–2020;
10. Strategia UE na rzecz młodzieży;
11. Europejska Strategia w Sprawie Niepełnosprawności 2010–2020.

1.2. Znaczenie użytych pojęć

■ BADANIE ŹRÓDEŁ ZASTANYCH

Badanie źródeł zastanych (*Desk Research*) to technika badań jakościowych polegająca na przeszukaniu i interpretacji istniejących źródeł wiedzy na badany temat (dokumentów, mediów, literatury przedmiotu itp.).

■ BEZDOMNOŚĆ

Bezdomność to kryzysowy stan egzystencji osoby nie posiadającej faktycznego miejsca zamieszkania, dotkniętej ewidentną i trwałą deprivacją potrzeby schronienia, której ta osoba nie jest w stanie zapobiec.

■ BEZROBOCIE

Bezrobocie (według definicji przyjętej przez Międzynarodową Organizację Pracy) polega na tym, że osoba w wieku powyżej 15 lat, zdolna do pracy, aktywnie poszukująca jej w ciągu 6 tygodni poprzedzających badanie i faktycznie gotowa do jej podjęcia w tygodniu badania lub następnym nie znajduje zatrudnienia. *Bezrobocie rejestrowane* to formalny stan wpisania kogoś do rejestru bezrobotnych w Powiatowym Urzędzie Pracy.

■ CASE MANAGEMENT

Case management („zarządzanie przypadkiem, sprawą”) to rodzaj oddziaływania reintegracyjnego, polegająca na udzielaniu osobie głęboko wykluczonej (np. bezdomnej, dotkniętej długotrwałym uzależnieniem), indywidualnej, bezpośredniej pomocy nakierowanej na rozwiązanie konkretnego problemu życiowego tej osoby (np. załatwienie sprawy urzędowej, skorzystanie przez nią z leczenia, badań lub konsultacji medycznej itp.), przy czym klient nie jest bierny lecz zaangażowany w rozwiązywanie swoich problemów. W metodzie *case management* bazuje się na jego potencjałach i zachęca do podejmowania odpowiedzialności.

■ **DESK RESEARCH**

Patrz: *badanie źródeł zastanych*.

■ **EWALUACJA**

Ewaluacja (systematyczna ocena) to w odniesieniu do niniejszej Polityki Społecznej zaplanowany proces badania uzyskiwanych przez poszczególne programy rezultatów (bezpośrednich, mierzalnych korzyści dla beneficjenta) oraz przeliczania tych rezultatów według przyjętego systemu wskaźników i wag, w celu oceny skuteczności realizacji poszczególnych obszarów koncentracji działań i całej Polityki Społecznej SŁUSPK 2025+.

■ **EWALUACJA ETAPOWA**

Ewaluacja dokonywana na zakończenie etapu danego procesu, jeszcze przed końcem całego procesu. Ewaluację taką przeprowadza się w zasadzie tylko na zakończenie etapu, który miał według założeń osiągnąć samodzielne rezultaty, możliwe do skwantyfikowania.

■ **EWALUACJA EX ANTE**

Ewaluacja danego procesu dokonywana jeszcze przed jego rozpoczęciem, w celu ustalenia bazowych wartości wskaźników, z którymi potem będą porównywane etapowe i końcowe wartości wskaźników.

■ **EWALUACJA KOŃCOWA (EX POST)**

Ewaluacja końcowa, to najbardziej typowy przykład ewaluacji: dokonywana jest ona po zakończeniu ocenianego procesu.

■ **INDYWIDUALNY WYWIAD POGŁĘBIONY (IDI)**

Indywidualny wywiad pogłębiony (Individual In-depth Interview, IDI) jest techniką badań jakościowych polegającą na rozmowie pojedynczego badacza z pojedynczym respondentem. Celem IDI jest poznanie opinii respondenta w bezpośredniej, swobodnej i nieustrukturyzowanej rozmowie. IDI odbywa się bez kwestionariusza konkretnych pytań ani założonego rygorystycznego scenariusza. W programie badawczym tego opracowania był stosowany najmniej swobodny z trzech standardów IDI: indywidualny wywiad pogłębiony szczegółowo ukierunkowany (ze standaryzowaną listą poszukiwanych informacji badawczych, lecz nie – listą dokładnie sformułowanych, powtarzalnych pytań).

■ **INTEGRACJA SPOŁECZNA**

Z punktu widzenia jednostki – proces jej włączania społecznego, przełamania jej wykluczenia. Z punktu widzenia społeczeństwa – proces budowania spójności społecznej.

■ **INTERWENCJA KRYZYSOWA**

Interdyscyplinarna natychmiastowa interwencja wspierająca osobę w sytuacji kryzysu, w tym pomoc sytuacyjna i psychologiczna. Celem interwencji kryzysowej jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej.

■ **KAPITAŁ SPOŁECZNY**

Kapitał społeczny to sieć istniejących w danej grupie społecznych relacji zaufania, lojalności i solidarności, tworząca warunki do faktycznego współdziałania jednostek we wspólnym interesie i rozwijania pomiędzy tymi jednostkami realnych kooperacji o różnych celach.

■ **MARGINALIZACJA**

Marginalizacja oznacza spadek znaczenia danej jednostki lub grupy społecznej w społeczeństwie, osłabienie jej wpływu na życie społeczne, subiektywne odbieranie jej głosu przez resztę społeczeństwa jako mało ważnego. Skutkiem marginalizacji (procesu) jest wykluczenie społeczne (stan).

Projekt pn. „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie miasta Słupska” współfinansowanego przez Unię Europejską z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

■ MIESZKANIA SPECJALNEGO PRZEZNACZENIA

Określenie „mieszkania specjalnego przeznaczenia” określa zbiorczo lokale mieszkalne wyodrębnione z gminnego zasobu mieszkaniowego oraz pozyskane z innych źródeł, przeznaczone do realizowania funkcji mieszkaniowej na zasadach specjalnych, jako usługi społecznej (publicznej lub rynkowej), a w szczególności mieszkania **chronione, readaptacyjne, serwisowane, treningowe i wspomagane.**

■ MIESZKANIE CHRONIONE

Mieszkanie chronione to forma pomocy społecznej w postaci lokalu mieszkalnego, mająca zapewnić osobom w nim zamieszkującym przygotowanie – pod opieką odpowiednich specjalistów, np. pracownika socjalnego – do prowadzenia samodzielnego życia w społeczeństwie lub zastąpić pobyt w placówce zapewniającej całodobową opiekę. Mieszkania chronione mają służyć osobom, które ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebują wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu, ale nie wymagają usług w zakresie świadczonego przez jednostkę całodobowej opieki.

■ MIESZKANIE READAPTACYJNE

Mieszkania readaptacyjne to lokal mieszkalny przeznaczony dla osób, które przeszły podstawowy program pomocy osobie bezdomnej realizowany w schroniskach i oczekują na mieszkanie z zasobów gminy. Celem funkcjonowania mieszkań readaptacyjnych jest pomoc w wykształceniu umiejętności samodzielnego życia i integracji ze społecznością lokalną.

■ MIESZKANIE SERWISOWANE

Mieszkanie serwisowane to miejsce samodzielnego zamieszkiwania dla osób niesamodzielnych lub o znacząco ograniczonej samodzielności (np. osób starszych, osób z niepełnosprawnością intelektualną itp.), którym wraz z mieszkaniem dostarczana jest komercyjna usługa regularnego albo stałego wsparcia opiekuna lub asystenta osobistego.

■ MIESZKANIE TRENINGOWE

Mieszkanie treningowe to miejsce okresowego zamieszkiwania, w którym osoby tam przebywające pod opieką specjalistów przygotowują się do samodzielnego życia w mieszkaniu chronionym lub wspomaganim.

■ MIESZKANIE WSPOMAGANE

Mieszkanie wspomagane to szersze określenie mieszkania udostępnianego jako usługa społeczna łącząca usługę pobytową polegającą na zamieszkiwaniu w mieszkaniu indywidualnym z asystenturą, wsparciem lub opieką. Mieszkaniami wspomaganimi jest przykładowo: mieszkanie chronione, treningowe, readaptacyjne, albo podobne prowadzone na podstawie przepisów lokalnych (ale nie jest nim mieszkanie serwisowane prowadzone na zasadach usługi komercyjnej).

■ MONITORING

Monitoring to obserwowanie jakiegoś procesu i odnotowywanie jego zmieniającego się stanu w celu uzyskania wiedzy o jego przebiegu. W odniesieniu do niniejszej Strategii monitoring to bieżące gromadzenie informacji o terminowości realizacji elementów SRPS i uzyskanych produktach (bezpośrednich wynikach mierzalnych, np. w jednostkach fizycznych lub finansowych).

■ NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

Według Europejskiego Forum Niepełnosprawności osobą z niepełnosprawnością (dawniejsze określenie: osobą niepełnosprawną) jest jednostka w pełni swoich praw, znajdująca się w sytuacji upośledzającej ją na skutek barier środowiskowych, ekonomicznych i społecznych, których z powodu występujących u niej uszkodzeń nie może przezwyciężyć w taki sposób, jak inni ludzie.

■ **NORMY SPOŁECZNE**

Normy społeczne to przyjęte w danej społeczności względnie trwałe wzorce funkcjonowania akceptowanego społecznie; to zbiory nieformalnych reguł określających, co jest, a co nie jest akceptowane w danej społeczności. To także oczekiwane społecznie wzorce funkcjonowania poszczególnych grup i jednostek.

■ **PEER WORK**

Peer Work („praca z równym sobie”) to narzędzie pracy socjalnej polegające na tym, że pracę z osobami doświadczającymi danego problemu społecznego wykonuje osoba dotknięta tym samym problemem, która swój problem już przezwyciężyła lub jest w procesie wychodzenia z niego. *Peerworker* („pracujący z równymi sobie”) zapewnia wsparcie społeczne i emocjonalne osobom, z którymi ma wspólne doświadczenie, poprzez możliwość wiarygodnego odwoływania się do przykładów przezwyciężenia problemu.

■ **PROBLEM SPOŁECZNY**

Przez problem społeczny będziemy rozumieli w niniejszej Polityce Społecznej zaobserwowane lub spodziewane (potencjalne) zjawisko społeczne – stan, proces lub układ warunków – które w Polityce Społecznej SŁUPSK 2025+ uznano za niekorzystne i wymagające interwencji: przeciwdziałania, redukcji szkód lub rozwiązania równoważących je potencjałów.

■ **PROFILAKTYKA**

Profilaktyka to zapobieganie powstaniu niekorzystnego zjawiska, zanim ono wystąpi, poprzez oddziaływanie zawnazsu na jego rozpoznane przyczyny lub poprzez budowanie zabezpieczeń przed tym zjawiskiem, albo poprzez wyprzedzające łagodzenie skutków zjawiska, któremu zapobiec się nie da.

■ **PROFILAKTYKA UNIWERSALNA**

Profilaktyka uniwersalna to profilaktyka kierowana do populacji uniwersalnej (np. wszystkich uczniów w określonym wieku), bez względu na stopień ryzyka wystąpienia zachowań problemowych; ma na celu przeciwdziałanie inicjacji poprzez dostarczenie odpowiedniej informacji oraz wzmacnianie czynników chroniących i redukcję czynników ryzyka.

■ **PROFILAKTYKA SELEKTYWNA**

Profilaktyka selektywna to profilaktyka ukierunkowana na grupy zwiększonego ryzyka, wymagająca dobrego rozpoznania tych grup uczniów w społeczności szkolnej; ma na celu zapobieganie, ograniczenie lub zaprzestanie podejmowania przez jednostkę zachowań ryzykownych.

■ **PROFILAKTYKA WSKAZUJĄCA**

To profilaktyka kierowana do osób, u których rozpoznano objawy zaburzeń lub szczególnie zagrożonych rozwojem problemów wynikających z używania substancji psychoaktywnych.

■ **PROGRAM PROFILAKTYCZNY**

Programy profilaktyczne to działania psychoedukacyjne podejmowane wg określonego scenariusza, których celem jest zapobieganie zachowaniom ryzykownym odbiorców i szkodom w ich otoczeniu.

■ **PROGRAM PROFILAKTYCZNY o POTWIERDZONEJ SKUTECZNOŚCI**

W odniesieniu do profilaktyki uzależnień – to program profilaktyczny wpisany do bazy Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego KBPN, ORE, IPIŃ oraz PARPA, mający w tej bazie oznaczenie „Program Rekomendowany” lub – przy braku programów rekomendowanych danego rodzaju – oznaczenie „Dobra Praktyka”. Z kolei w innych obszarach profilaktyki można szukać analogicznych sposobów potwierdzania przez uprawnione podmioty; przykładowo program profilaktyki i promocji zdrowia psychicznego może być realizowany na podstawie programu polityki zdrowotnej zaopiniowanego przez Agencję Oceny Technologii Medycznej i Taryfikacji.

■ PROGRAM PROFILAKTYCZNY o POTWIERDZONEJ WIARYGODNOŚCI

Programem o potwierdzonej wiarygodności jest – w braku rozwiązania o potwierdzonej skuteczności w danej dziedzinie – istniejące lub projektowane rozwiązanie oparte na wiedzy naukowej i poparte rekomendacją uprawnionych organów i instytucji albo uznanych specjalistów z danego obszaru wiedzy, jako rozwiązanie dobrze rokujące.

■ REINTEGRACJA RODZINY

Reintegracja rodziny oznacza planowy proces odbudowy więzi rodzinnych, które zostały zerwane lub zahwiane i trwa do chwili powrotu dziecka do domu. W sytuacji umieszczenia małoletniego poza rodziną naturalną, reintegracja powinna być podjęta jak najszybciej. W ramach tego procesu rodzicom udziela się m. in. porad, mediacji, pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a także kieruje na terapię, warsztaty korekcyjno-edukacyjne oraz do grup wsparcia. Działania podejmowane na rzecz powrotu dziecka do rodziny biologicznej mają charakter zespołowy, a uczestniczą w nich m. in. pracownicy socjalni, asystenci rodziny, kuratorzy, pedagodzy szkolni i wychowawcy.

■ RÓWNOŚĆ SZANS

Równość to realna możliwość korzystania z posiadanych praw na równi z innymi, niezablokowana przez stereotypy społeczne, obyczaje, wpojone obawy itp. Równość szans dotyczy obiektywnych możliwości samo-realizacji (np. dostępu do wykształcenia, zatrudnienia, możliwości rozwijania talentów i bogacenia się) oraz szans subiektywnych (wyuczonych postaw i nawyków, utrwalonych przekonań, ukształtowanego społecznie poziomu wiary we własne siły itp.).

■ SPÓJNOŚĆ SPOŁECZNA

W rozumieniu Rady Europy – spójność społeczna to zdolność społeczeństwa do zapewnienia dobrobytu wszystkim swoim członkom, zminimalizowania różnic i uniknięcia polaryzacji. W praktyce istotą spójności społecznej jest budowanie takich relacji społecznych, aby naturalna różnorodność wzbogacająca społeczeństwo nie przeradzała się w bolesne podziały generujące nieufność i wrogość między grupami społecznymi a nawet w segregację społeczną.

■ UBÓSTWO

Ubóstwo to stan doznawania przez kogoś przynajmniej jednego z tych dwóch problemów³:

- głęboki niedostatek – gdy dochody ekwiwalentne na członka rodziny są niższe niż 60% mediany takich dochodów w danym kraju (kryterium dochodowe),
- głęboka deprivacja materialna – brak środków na wydatki związane z realizacją podstawowych, uzasadnionych potrzeb: opłacenia bieżących rachunków za czynsz i energię, ogrzania domu, pokrycia niespodziewanych wydatków, zjedzenia przynajmniej raz na dwa dni posiłku z odpowiednią ilością białka, spędzenia tygodnia urlopu rocznie poza miejscem zamieszkania, posiadania podstawowych udogodnień technicznych standardowych dla danego społeczeństwa (kryterium wydatkowe).

■ UBÓSTWO ENERGETYCZNE

Ubóstwo energetyczne to stan ubóstwa względnego dotyczący gospodarstwa domowego, w którym gospodarstwo to jest ekonomicznie zmuszone do rezygnacji z komfortu cieplnego, odpowiedniego oświetlenia i możliwości gotowania posiłków lub jest zagrożone koniecznością zadłużania się na koszty energetyczne tych funkcji. Umowną miarą ubóstwa energetycznego jest przeznaczanie więcej niż 30% dochodów dyspozycyjnych na koszty energetyczne gospodarstwa domowego.

³ Definicja EAPN dodaje jeszcze trzecie kryterium: skrajnie niskiej intensywności pracy. w niniejszym opracowaniu nie stosujemy tego kryterium zakładając, że zawiera się ono w obu pozostałych kryteriach.

Projekt pn. „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie miasta Słupska” współfinansowanego przez Unię Europejską z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

■ UZALEŻNIENIE

Zgodnie z obowiązującą w Polsce Międzynarodową Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych ICD-10 uzależnienie rozpoznaje się, jeśli trzy lub więcej z następujących objawów występowało łącznie przez co najmniej 1 miesiąc lub występowało w sposób powtarzający się w okresie 12 miesięcy:

1. silne pragnienie lub poczucie przymusu użycia,
2. upośledzenie kontroli nad zachowaniem związanym z używaniem, tj. nad jego rozpoczynaniem, kończeniem oraz poziomem użycia,
3. fizjologiczne objawy stanu abstynencyjnego pojawiające się, gdy użycie jest ograniczane lub przerywane,
4. wzrost tolerancji tj. konieczność przyjmowania istotnie wzrastających ilości substancji, w celu osiągnięcia pożądanego efektu,
5. silne pochłonięcie sprawą używania przejawiające się istotną zmianą dotychczasowych zamiłowań i zainteresowań porzucanych lub ograniczanych z powodu używania,
6. uporczywe używanie, pomimo oczywistych dowodów występowania szkodliwych następstw, choć charakter i rozmiar szkód są już danej osobie znane.

■ WŁĄCZENIE SPOŁECZNE

Włączenie społeczne to odnosząca się do danej jednostki jej realna możliwość faktycznego uczestnictwa w relacjach społecznych – funkcjonowanie w kręgu znajomych, zawieranie przyjaźni, podejmowanie pracy, doznawanie szacunku i uznania itp. – oraz faktyczne korzystanie z tych możliwości przez jednostkę według jej własnych potrzeb.

■ WYKLUCZENIE SPOŁECZNE

Wykluczenie to doznawany przez jednostkę lub grupę faktyczny brak możliwości lub znaczne utrudnienie pełnienia ról społecznych dostępnych dla innych, nawiązywania normalnych relacji społecznych, korzystania z dóbr publicznych i infrastruktury społecznej, gromadzenia zasobów i zdobywanie dochodów w godny sposób. Wykluczona społecznie jest jednostka lub grupa, która w sensie formalnym należy do danego społeczeństwa i chce uczestniczyć w jego życiu czynnie, lecz nie może z powodów będących poza jej kontrolą.

■ WYUCZONA BEZRADNOŚĆ

Źródłem zespołu wyuczony bezzradności (LHS – *Learned Helplessness Syndrome*) jest zawsze osobiste długotrwałe doświadczenie braku sprawczości w sytuacji narażenia na czynniki traumatyzujące, których dana osoba nie jest w stanie uniknąć, niezależnie od tego, jakie starania by podjęła. Mechanizm utrwalania się LHS polega na tym, że osoba narażona na długotrwałą traumę odczuwa się prób przeciwdziałania jako nieskutecznych i kiedy potem już mogłaby zmienić swoje warunki na lepsze, nie umie zmobilizować się do tego, bo nie ma odpowiednich zasobów psychicznych (woli, wiary w siebie).

■ ZAGROŻENIE WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM

Zagrożenie wykluczeniem społecznym to zaobserwowany stan społeczny danej osoby lub dotyczący jej układ warunków społecznych, który uprawdopodobnia w wysokim stopniu zaistnienie w przyszłości stanu wykluczenia społecznego tej osoby. Możemy mówić o *bezpośrednim zagrożeniu wykluczeniem* (jeśli dana sytuacja bezpośrednio uprawdopodobnia zaistnienie wykluczenia w najbliższej przyszłości), lub o *pośrednim zagrożeniu wykluczeniem* (jeśli dana sytuacja uprawdopodobnia zaistnienie wykluczenia w przyszłości dalszej, a więc przy współdziałaniu większej ilości czynników).

■ ZOGNISKOWANY WYWIAD GRUPOWY (FGI)

Zogniskowany wywiad grupowy (*Focus Group Interview*, FGI) to technika badań jakościowych polegająca na obserwowaniu moderowanej przez badacza dyskusji niewielkiej grupy respondentów (na ogół od 6 do 8 osób, a w przypadku *mini-FGI* od 4 do 6 osób). FGI wbrew nazwie nie ma formuły wywiadu (nie polega na zadawaniu pytań przez badacza i udzielaniu odpowiedzi przez grupę), a jest prowadzoną według opracowanego wcześniej scenariusza rozmową pomiędzy samymi respondentami, moderowaną przez badacza, która podlega metodycznej obserwacji (toteż przebieg dyskusji jest rejestrowany nagraniem).

2. Wnioski i rekomendacje – podsumowanie

2.1. Problemy społeczne wyłączone do odrębnych programów strategicznych

Ponieważ przeprowadzona diagnoza – zawarta w I części opracowania – była nakierowana na odkrycie wszystkich problemów społecznych, w tym także takich, których rozwiązanie leży poza wąską dziedziną polityki społecznej, na liście 44 problemów znalazły się i takie, które należało zarekomendować do włączenia w inne programy strategiczne miasta Słupska i tym samym wyłączenie ich z Polityki Społecznej SŁUPSK 2025+. Wśród nich znalazły się także problemy o *bardzo wysokim* lub *wysokim* priorytecie. Ich rozwiązanie wymaga jednak działań spoza zakresu polityki społecznej.

Tabela 2. Problemy do uwzględnienia w innych dokumentach strategicznych

Nr.	Problem społeczny	waga	Rekomendowano do uwzględnienia w dokumencie strategicznym:
1.	Deficyt lekarzy specjalistów	4,76	Strategia Rozwoju Miasta Słupska na lata 2017 – 2022 ⁴
2.	Brak pracy wysokiej jakości	4,56	Strategia Rozwoju Miasta Słupska na lata 2017 – 2022
3.	Suburbanizacja	4,35	Strategia Rozwoju Miasta Słupska na lata 2017 – 2022, Strategią Rozwoju Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Słupska na lata 2014 – 2020 ⁵
4.	Deficyt mieszkań komunalnych – wyłączony częściowo ⁶	4,31	Strategia Rozwoju Miasta Słupska na lata 2017 – 2022 Program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Miasta Słupska w latach 2017-2021 ⁷
5.	Niewykorzystany potencjał ośrodka akademickiego	4,11	Strategia Rozwoju Miasta Słupska na lata 2017 – 2022
6.	Brak satysfakcjonującej możliwości studiowania	4,03	Strategia Rozwoju Miasta Słupska na lata 2017 – 2022
7.	Zbyt słabe wsparcie samoorganizacji środowisk młodzieży	3,40	Program współpracy Miasta Słupska z organizacjami pozarządowymi na lata 2016 – 2020 ⁸
8.	Zagrożenie przemocą seksualną i molestowaniem	3,37	Strategia Rozwoju Miasta Słupska na lata 2017 – 2022
9.	Niewystarczająca oferta dla rodzin z małymi dziećmi (w kontekście zatrzymania procesu suburbanizacji)	3,32	Strategia Rozwoju Miasta Słupska na lata 2017 – 2022

Opracowanie własne

⁴ http://bip.um.slupsk.pl/rada_miejska/uchwaly_rady_miejskiej/26169.html

⁵ http://bip.um.slupsk.pl/rada_miejska/uchwaly_rady_miejskiej/22789.html

⁶ w Polityce Społecznej pozostaje kwestia deficytu mieszkań specjalnego przeznaczenia

⁷ http://bip.um.slupsk.pl/rada_miejska/uchwaly_rady_miejskiej/26060.html

⁸ http://bip.um.slupsk.pl/rada_miejska/uchwaly_rady_miejskiej/24001.html

Projekt pn. „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie miasta Słupska” współfinansowanego przez Unię Europejską z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

2.2. Ostateczna lista problemów rekomendowana do objęcia niniejszą Polityką

Po wyłączeniu dziewięciu zdiagnozowanych problemów (w tym jednego częściowo) do odrębnych dokumentów strategicznych zdecydowano się jeszcze wyłączyć z listy dwa problemy o najniższym rankingu, a więc: *Słabość pomocy postpenitencjarnej* (waga 2,84) i *Wczesne rodzicielstwo* (waga 2,22), ponieważ obie te kwestie – jak wykazała diagnoza – de facto **nie mają charakteru strategicznego**, a ponadto są objęte działaniami bieżącymi.

Tabela 3. Ostateczna lista problemów objętych Polityką Społeczną SŁUPSK 2025+

<i>nr</i>	<i>Problem społeczny</i>	<i>ranking</i>
1.	Nieskuteczny system przeciwdziałania przemocy w rodzinie	4,90
2.	Niski status ekonomiczny służb społecznych	4,72
3.	Nieefektywność wydatków na profilaktykę uzależnień i przemocy w rodzinie	4,49
4.	Deficyt placówek stacjonarnej i dziennej opieki nad seniorami	4,31
5.	Deficyt mieszkań specjalnego przeznaczenia	4,31
6.	Cyberuzależnienia i cyberprzemoc	4,27
7.	Nieefektywne działanie MKPiRPA	4,07
8.	Zmniejszające się kompetencje rodzicielskie	4,05
9.	Problemy zdrowia psychicznego	4,01
10.	Wyczuwana bezradność	3,99
11.	Niewystarczająca oferta wsparcia dla seniorów	3,96
12.	Niewystarczające wsparcie rodzin i opiekunów osób z niepełnosprawnościami	3,93
13.	Ubóstwo	3,92
14.	Przemoc rówieśnicza wśród młodzieży	3,91
15.	Deficyt edukacji seksualnej	3,88
16.	Spirala zadłużenia	3,87
17.	Niewystarczająca profilaktyka psychologiczno-pedagogiczna w szkołach	3,85
18.	Nadużycia pracodawców wobec cudzoziemców	3,75
19.	Zbyt rzadkie stosowanie niekryminalizujących narzędzi wobec użytkowników narkotyków	3,69
20.	Niedostatek partycypacji szkolnej	3,68
21.	Niepełny system wychodzenia z bezdomności	3,65
22.	Ubóstwo energetyczne	3,63

Projekt pn. „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie miasta Słupska” współfinansowanego przez Unię Europejską z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

23.	Niewystarczająca integracja osób z niepełnosprawnościami	3,61
24.	Problemy pieczy zastępczej	3,45
25.	Niewykorzystany potencjał sprawnych i aktywnych seniorów	3,35
26.	Brak infrastruktury dla bezdomnych nie mogących zachować trzeźwości	3,29
27.	Osoby uzależnione niefunkcjonujące społecznie	3,28
28.	Uzależnienia behawioralne – narastający problem współczesności	3,27
29.	Wielodzietność w zbiegu z samotnym rodzicielstwem	3,23
30.	Problemy integracji cudzoziemców	3,23
31.	Przemoc wobec bezdomnych	3,21
32.	Budynki szkół nie są wykorzystywane popołudniami	2,93
33.	Osoby uzależnione funkcjonujące społecznie	2,90

Opracowanie własne

2.3. Drzewo Celów – rekomendacja co do odpowiedzi na zdiagnozowane problemy

2.3.1. Objaśnienie metodyczne

Drzewo Celów jest heurystyczną techniką tworzenia uporządkowanego systemu celów działania w oparciu o strukturę problemów, jakie mają być przez te działania rozwiązane. A więc pierwszym etapem dla sporządzenia drzewa celów jest sporządzenie *Drzewa Problemów* – struktury wzajemnego wynikania z siebie zdiagnozowanych problemów, która ujawni problemy węzłowe i kluczowe.

Z kolei *Drzewo Celów* będzie strukturą celów zdefiniowanych w odpowiedzi na problemy w ten sposób, że w odpowiedzi na problemy kluczowe i węzłowe, jakie ujawniły się podczas układania struktury powiązań *Drzewa Problemów*, ustanawia się kluczowe i węzłowe cele do osiągnięcia. Z reguły cel jest formułowany w taki sposób, aby był on bezpośrednią odpowiedzią na dany problem z *Drzewa Problemów*; celem jest rozwiązanie danego problemu, lub zredukowanie wynikających z niego szkód, lub rozwinięcie potencjału równoważącego negatywne skutki danego problemu. **Według takiej właśnie metody w niniejszej Polityce Społecznej SŁUPSK 2025+ zostało ułożone Drzewo Celów.**

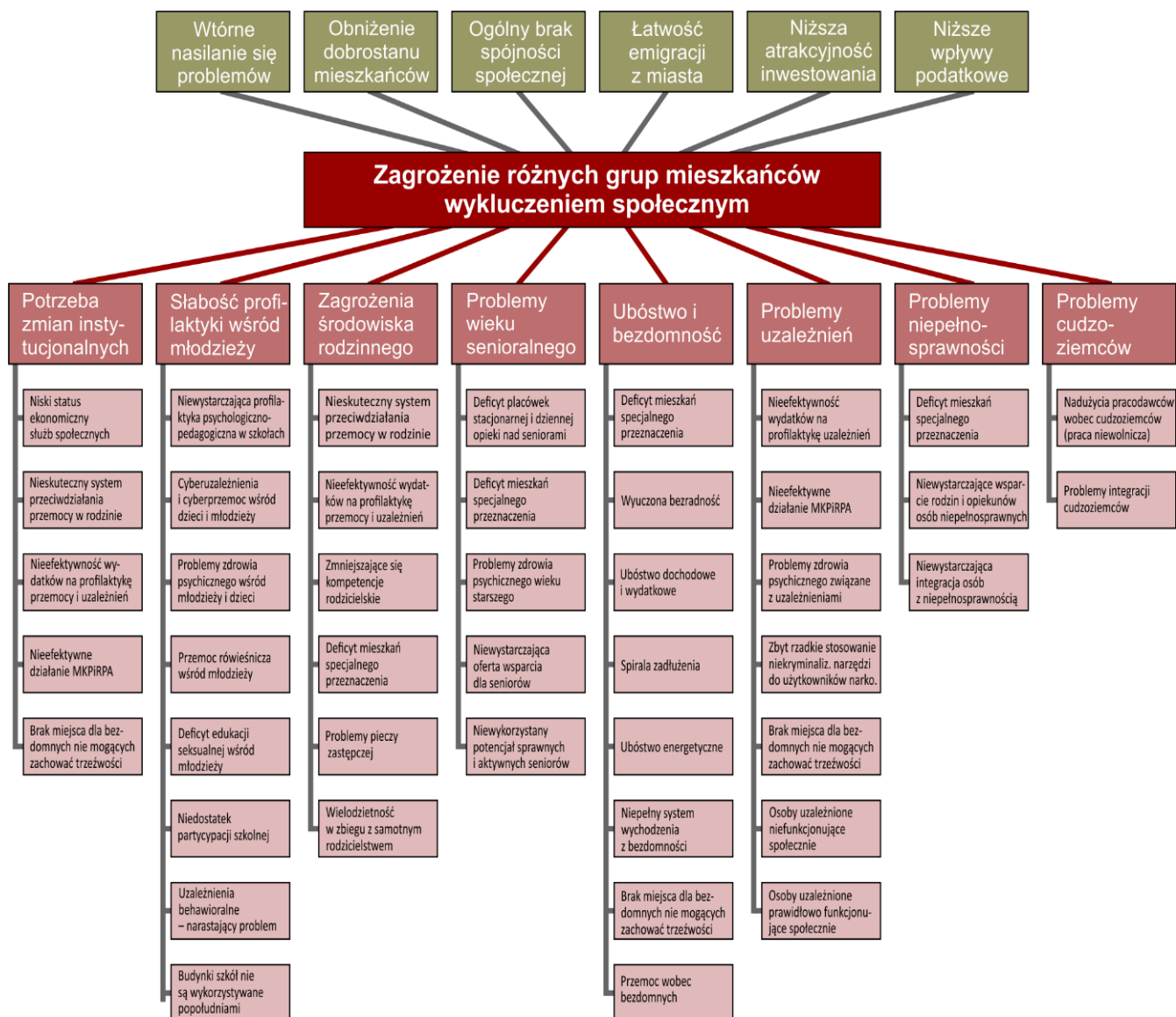
2.3.2. „Drzewo problemów” – uporządkowanie strukturalne zdiagnozowanych problemów

Zdiagnozowane 33 problemy społeczne, które ostatecznie wybrano do objęcia Polityką Społeczną SŁUPSK 2025+, układają się w strukturę *Drzewa Problemów*⁹, którą obrazuje poniższy diagram.

⁹ Drzewo Problemów to heurystyczna technika porządkowania i analizowania złożonych sytuacji problemowych.

Projekt pn. „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie miasta Słupska” współfinansowanego przez Unię Europejską z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

Rycina 1. „Drzewo Problemów”

Opracowanie własne

- „Korzenie” głębszego poziomu, to zdiagnozowane wcześniej problemy społeczne.
- Główne „korzenie”, to problemy strategiczne danego obszaru problemowego (grupy problemów).
- „Pień” *Drzewa Problemów* to główny problem węzłowy całej sytuacji społecznej Słupska.
- „Gałęzie” drzewa symbolizują możliwe następstwa problemowe, jakie będą miały miejsce, gdyby nie zostały rozwiązane problemy – korzenie.

Jak widać na powyższym diagramie, zdiagnozowane problemy w sposób naturalny zgrupowały się w **osiem obszarów problemowych**. Wobec tego sformułowano osiem problemów strategicznych, z których każdy stanowi syntetyczne podsumowanie problemów zawartych w jednej z ośmiu grup. Z kolei te osiem problemów strategicznych uogólniono w jeden problem węzłowy, który jest najogólniejszym syntetycznym sformułowaniem całej zdiagnozowanej sytuacji problemowej.

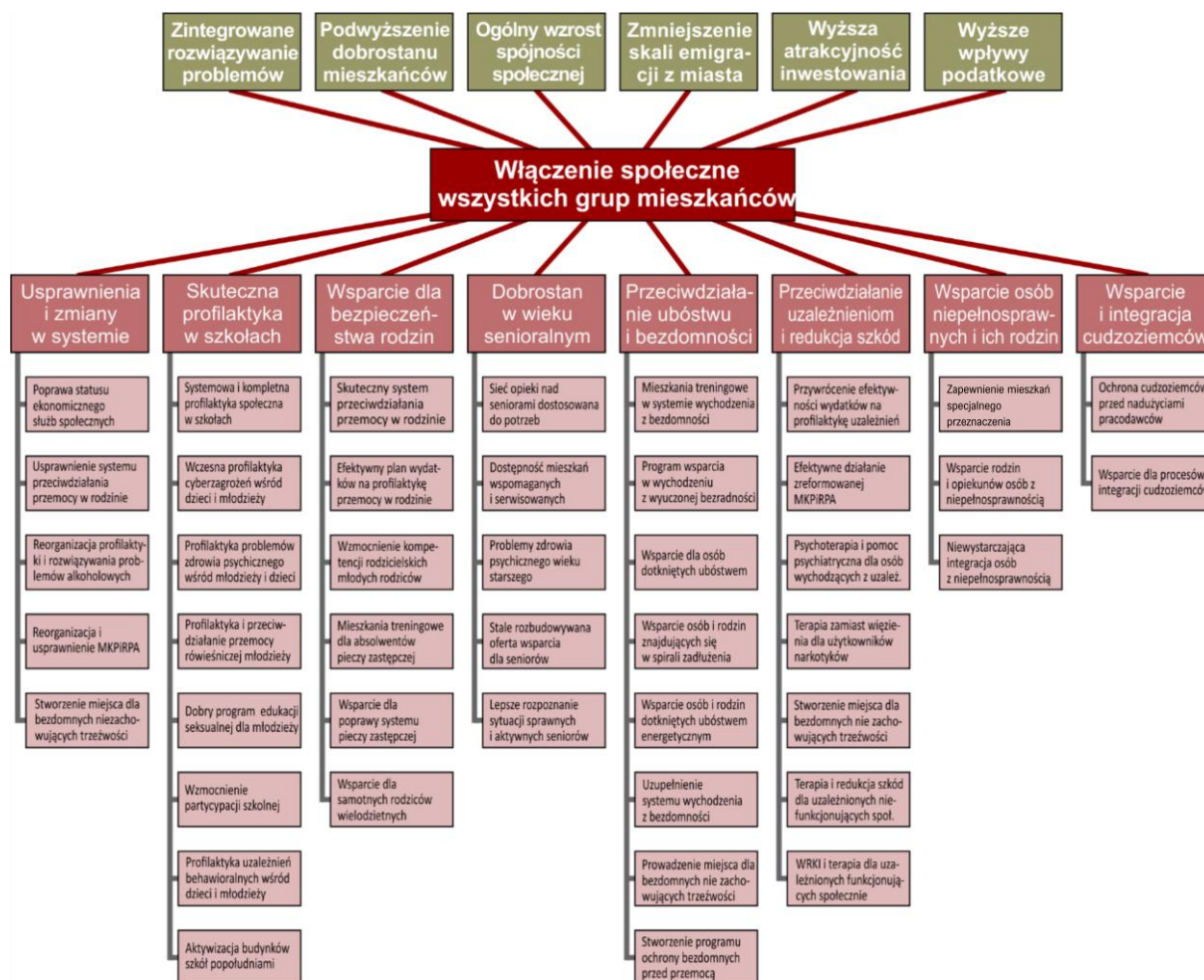
Tak zarysowana struktura problemów – 33 zdiagnozowane problemy w ośmiu obszarach problemowych – wymaga odpowiednio dostosowanej do niej struktury celów, których realizacja będzie zmierzająca do rozwiązania problemów. Struktura celów musi więc odpowiadać strukturze problemów.

Projekt pn. „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie miasta Słupska” współfinansowanego przez Unię Europejską z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

2.3.3. „Drzewo Celów” – zaproponowana struktura celów Polityki Społecznej SŁUPSK 2025+

Powyżej opisane *Drzewo Problemów* posłużyło z kolei opisania *Drzewa Celów* Polityki Społecznej SŁUPSK 2026+, które przedstawia poniższy diagram.

Rycina 2. „Drzewo Celów”

Opracowanie własne

Struktura celów jest odzwierciedleniem zdiagnozowanych problemów i ich naturalnej struktury:

- Widoczne u dołu „korzenie” drzewa celów, to cele nakierowane na rozwiązanie zdiagnozowanych wcześniej trzydziestu trzech problemów społecznych.
- Główne korzenie, to generalne cele odpowiadające na grupy problemów.
- „Pień” drzewa celów to główny cel całej sytuacji społecznej Słupska (zarys jej przyszłej misji).
- „Gałęzie” drzewa celów symbolizują oczekiwane pozytywne następstwa (rezultaty i oddziaływania), jakie będą się stopniowo pojawiać w miarę realizowania wyznaczonych celów – korzeni drzewa z powyższego diagramu.

3. Strategiczny plan działań

3.1. Wprowadzenie metodyczne

Niniejszy strategiczny plan działań w ramach Polityki Społecznej SŁUPSK 2025+ powinien być odczytywany zgodnie z poniższym opisem.

1. Plan obejmuje zadania strategiczne polityki społecznej Słupska, a więc takie, które zostały sformułowane z intencją przewyższenia któregoś ze zdiagnozowanych problemów społecznych o randze strategicznej. Zadania mają formę **programów strategicznych**. Programy są przypisane do celów strategicznych, które z kolei są pogrupowane w **obszary koncentracji działań**.
2. Struktura celów (misja, obszary koncentracji działań i cele strategiczne) jest stała, niezmienna w całym okresie realizowania niniejszej polityki.
3. Natomiast zestaw realizujących cele **programów strategicznych** ma charakter dynamiczny. I tak:
 - a. Część programów może być realizowana przez cały okres obowiązywania Polityki.
 - b. Inne programy kończą się w trakcie obowiązywania niniejszej Polityki.
 - c. Niektóre z nich otwierają z kolei pole do rozpoczęcia kolejnych programów (np. programy diagnostyczne, dające podstawę do sformułowania programów zaradczych),
 - d. Jeszcze inne mogą być uruchamiane na podstawie corocznych ewaluacji postępów osiągnięcia celów Polityki.
 - e. Wreszcie niektóre planowane zamierzenia, a także niektóre przedsięwzięcia realizowane dotychczas, będą w niniejszym planie strategicznym zapisane jako „idee wymagające nadania im formy projektu”. Oznacza to, że dane przedsięwzięcie (realizowane dotychczas lub dopiero postulowane) zostanie przez koordynatora właściwego celu strategicznego skierowane do metodycznego dopracowania.
4. Inicjatorami (wnioskodawcami) uruchamiania nowych programów mogą być koordynatorzy celów, koordynatorzy wyższego szczebla, a także partnerzy społeczni: organizacje pozarządowe, podmioty pracujące na rzecz beneficjentów i same środowiska beneficjentów. Decyzję o uruchomieniu nowego programu podejmuje Koordynator Polityki Społecznej.

3.2. Przyjęta struktura realizacji Polityki Społecznej

Przyjmujemy w niniejszej Polityce prostą, klasyczną strukturę celów.

1. Generalny cel Polityki Społecznej SŁUPSK 2025 jest zawarty w deklaracji jej misji. Wszystkie dalsze rozstrzygnięcia muszą być zgodne z misją.
2. Misji towarzyszy **wizja strategiczna rozwoju sfery społecznej** w Słupsku, będąca zapisem pożądanego stanu docelowego, jaki powinien być osiągnięty do 2025 roku.
3. Z rozwinięcia misji wynikają **obszary koncentracji działań**, oznaczone wielkimi literami od A do H

4. W każdym z obszarów koncentracji działań wyznaczamy z kolei grupę kilku **celów strategicznych**. Cele oznaczamy odpowiednio literą i cyfrą, np. A.1, A.2 itd., gdzie litera oznacza obszar koncentracji działań, do jakiego należy dany cel, a cyfra – numer kolejny celu w ramach danego obszaru.
5. Z kolei cele strategiczne będą realizowane poprzez **programy strategiczne**. Programy to całości wykonawcze (zestawy przedsięwzięć), które będą bezpośrednio wprowadzane w życie. Przyjęto zasadę, że każdy cel strategiczny może być realizowany poprzez jeden lub kilka programów. Programy są oznaczone literą i dwiema cyframi, np. A.3.2 (co oznacza: „drugi z programów realizujących cel A.3”).

3.3. Misja Polityki Społecznej SŁUPSK 2025+

Misja to generalna wartość, do której dążenie jest niezmiennym celem samorządu miasta Słupska w perspektywie długoletniej. Misja musi stanowić inspirującą odpowiedź na zdiagnozowane problemy i zjawiska kryzysowe w sferze społecznej. **Przyjęta misja Polityki Społecznej Słupska brzmi:**

Słupsk włącza

Rozumiemy tę misję następująco:

1. Słupsk „włącza” wszystkich mieszkańców i w znaczeniu *inkluzji społecznej*: umożliwi każdemu faktyczne uczestnictwo w relacjach społecznych – funkcjonowanie w kręgu znajomych, zawieranie przyjaźni, podejmowanie pracy, doznawanie szacunku i uznania itp.
2. Zarazem Słupsk „włącza” każdego w znaczeniu „uruchomienia tego, co wcześniej było wyłączone, nieczynne”, a więc – uruchamia i aktywizuje potencjał każdego mieszkańca i każdej mieszkanki.
3. Słupsk włącza także w spójny obszar miasta enklawy dotychczas zaniedbane i cechujące się przestrzenną koncentracją zjawisk wykluczenia społecznego, w szczególności obszar rewitalizacji.

3.4. Wizja słupskiej sfery społecznej 2025+

W 2025 roku każda osoba mieszkająca w Słupsku ma poczucie, że żyje otoczona przyjazną społecznością mieszkańców akceptujących się nawzajem w swej różnorodności i tworzących wspierającą się wzajemnie wspólnotę. Młodzież szkolna ma tutaj najlepszy w Polsce, kompleksowy i pogłębiony program profilaktyki problemów społecznych, dzięki któremu wchodzi w życie dobrze przygotowana na wyzwania współczesności. Seniorzy – najszybciej rosnąca grupa społeczna – organizują się w środowiska aktywności i samopomocy oraz mają świetnie zorganizowany system usług społecznych. Problem ubóstwa rodzin i osób jest rozwiązywany poprzez sięganie do przyczyn ubóstwa. Bardzo poprawiły się szanse na znalezienie dobrej pracy. Rodziny są otoczone szczególną uwagą: przemocy w rodzinie przeciwdziała się systemowo, a osoby dotknięte tym problemem otrzymują realną i skuteczną pomoc. Rodzice samotni, w szczególności wielodzietni, otrzymują od

Projekt pn. „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie miasta Słupska” współfinansowanego przez Unię Europejską z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

społeczności lokalnej dodatkowe wsparcie. Z każdym rokiem zmniejsza się dysproporcja w nasileniu problemów społecznych pomiędzy obszarem rewitalizacji a resztą miasta. Powoli ograniczane jest zjawisko ubóstwa energetycznego. Osoby z niepełnosprawnościami i ich rodziny odnotowują zdecydowaną poprawę swojej sytuacji. Oddolne inicjatywy mieszkańców są cenione i wspierane. Cudzoziemcy mieszkający w Słupsku czują się w pełni akceptowani jako sąsiedzi, współpracownicy czy koledzy. Rozwiązania instytucjonalne zostały przeorganizowane i usprawnione tak, że do Słupska przyjeżdżają goście z całego kraju podpatrywać tutejszą praktykę. Wszyscy tu czują, że Słupsk faktycznie włącza.

3.5. Obszary Koncentracji Działań

Obszary Koncentracji Działań to części realizacyjne Polityki Społecznej SŁUPSK 2025 wydzielone według kryterium spójności zarządczej. Nie są więc to klasyczne działy „tematyczne” czy „dziedzinowe” Polityki, ale takie jej części, które wymagają skoordynowanego zarządzania. W szczegółowych przypadkach zdarza się więc tak, że jakaś dziedzina tematyczna jest rozbita pomiędzy różne obszary koncentracji działań, ponieważ jej odpowiednie części powinny być zarządzane w spójności z programami z różnych obszarów. Przykładowo: odpowiednie części problematyki *zdrowia psychicznego* pojawiają się w obszarze „Uzależnienia” (w zakresie jego tematyki), w obszarze „Seniorzy” (w aspekcie chorób demencyjnych wieku senioralnego) i w obszarze „Młodzież” (w aspekcie zagrożeń dla zdrowia psychicznego młodzieży), gdyż taki podział ułatwia sprawne zarządzanie odpowiednimi działaniami.

Podczas opracowywania *Drzewa Problemów* podsumowującego diagnozę **wskazano osiem problemów węzłowych (głównych korzeni drzewa problemów)**. W odpowiedzi na nie wyznacza się **osiem Obszarów Koncentracji Działań** oznaczonych kolejnymi wielkimi literami alfabetu.

Tabela 4. Kluczowe problemy społeczne oraz odpowiadające im obszary koncentracji działań

PROBLEM WĘZŁOWY:	OBSZAR KONCENTRACJI DZIAŁAŃ:	waga
Potrzeba zmian instytucjonalnych	A Usprawnienia i zmiany w systemie	13%
Słabość profilaktyki wśród młodzieży	B Skuteczna profilaktyka w szkołach	25%
Zagrożenia środowiska rodzinnego	C Wsparcie dla bezpieczeństwa rodzin	13%
Problemy wieku senioralnego	D Dobrostan w wieku senioralnym	13%
Ubóstwo i bezdomność	E Przeciwdziałanie ubóstwu i bezdomności	13%
Problemy uzależnień	F Przeciwdziałanie uzależnieniom i redukcja szkód	13%
Problemy niepełnosprawności	G Wsparcie osób z niepełnosprawnością i ich rodzin	5%
Problemy cudzoziemców	H Wsparcie i integracja cudzoziemców	5%
RAZEM:		100%

Opracowanie własne

Wagi liczbowe przypisane poszczególnym *obszynom koncentracji działań* sumują się do 100%, a więc można je odczytywać jako procentowy udział zadań z danego obszaru w realizacji całej Polityki Społecznej. Jak widać, zadania z obszaru B stanowią jedną czwartą całej polityki, zaś zadania wchodzące w skład dwóch ostatnich obszarów mają wagi zaledwie pięcioprocentowe. Nie wynika to z ich

Projekt pn. „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie miasta Słupska” współfinansowanego przez Unię Europejską z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

mniejszej ważności, ale z faktu, że w tych obszarach jest po prostu znacznie mniej zadań (wagi poszczególnych obszarów to wynik zsumowania wag poszczególnych zdiagnozowanych problemów objętych działaniami z danego obszaru.

3.6. Polityka społeczna a przedsięwzięcia rewitalizacyjne GPR

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne wymienione w Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta Słupska 2017 – 2025+ dzielą się zgodnie z dyspozycją ustawy o rewitalizacji na przedsięwzięcia podstawowe i dodatkowe przedsięwzięcia dopuszczalne.

3.6.1. Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne w GPR

W GPR wyłoniono **57 podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych** pogrupowanych w 8 wiązek (pakietów). Wiązki te, to:

1. Zwiększenie zaangażowania właścicieli i użytkowników wieczystych nieruchomości w odnowę budynków i przestrzeni przynależnych – **11 przedsięwzięć**,
2. Rozwój budownictwa społecznego i deweloperskiego w obszarze rewitalizacji – **1 przedsięwzięcie + przedsięwzięcie dodatkowe¹⁰**,
3. Przyjazna przestrzeń publiczna – **5 przedsięwzięć**,
4. Sprawna komunikacja – **6 przedsięwzięć**,
5. Przywrócenie lokalnej tożsamości, ożywienie kulturalne, wzmocnienie więzi społecznych – **13 przedsięwzięć**,
6. Aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców oraz podniesienie jakości edukacji na obszarze rewitalizacji – **8 przedsięwzięć**,
7. Rozwój usług społecznych i tworzenie miejsc integracji społecznej – **10 przedsięwzięć**,
8. Efektywna i proekologiczna infrastruktura – **3 przedsięwzięcia**.

Powiązania z polityką społeczną występują szczególnie w wiązce 7, ale także w wiązkach 2, 5 i 6.

3.6.2. Dodatkowe (dopuszczalne) przedsięwzięcia rewitalizacyjne w GPR

W GPR przedsięwzięcia dodatkowe (dopuszczalne) w GPR pogrupowano w dwie grupy: przedsięwzięć inwestycyjnych i przedsięwzięć społecznych. Z polityką społeczną bardziej znaczące powiązanie mają przede wszystkim przedsięwzięcia z II grupy. W GPR są one wymienione w tabeli 39 na s. 194. **Przedsięwzięć takich wytypowano siedem.**

Powiązania przedsięwzięć rewitalizacyjnych z programami polityki społecznej zostaną opisane przy poszczególnych obszarach koncentracji działań, a w niektórych przypadkach powiązań zupełnie bezpośrednich – także przy opisach konkretnych programów niniejszej Polityki Społecznej, gdzie będzie wskazane powiązanie danego programu z konkretnym przedsięwzięciem rewitalizacyjnym.

¹⁰ W tej wiązce uwzględniamy dodatkowo przedsięwzięcie niewpisane do uchwalonej wersji GPR, ale de facto będące przedsięwzięciem podstawowym z pakietu (wiązki) nr 2: budowę budynku z 32 mieszkaniami wspomagany przy ul. Długiej.

Projekt pn. „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie miasta Słupska” współfinansowanego przez Unię Europejską z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

3.7. Źródła finansowania Polityki Społecznej SŁUPSK 2025+

Przed wskazaniem zewnętrznych źródeł finansowania celów polityki społecznej należy podkreślić, że w chwili uchwalania dokumentu główną barierą jego wdrożenia jest **nie tylko niedobór środków**. Równoległym problemem jest **brak kadr niezbędnych do realizacji niektórych przedsięwzięć**. Tak więc poprawienie dostępu do środków zewnętrznych samo w sobie nie zlikwiduje problemów z wdrażaniem niniejszej Polityki Społecznej. Należy równolegle poszukiwać możliwości zatrudniania dodatkowych kadr niezbędnych do realizacji zadań.

3.7.1. Budżet miasta

Budżet miasta pozostaje podstawowym źródłem finansowania Polityki Społecznej SŁUPSK 2025+. Źródła zewnętrzne mogą istotnie wspomagać finansowanie poszczególnych celów i programów Polityki, ale nie należy traktować ich jako jedyne źródło, bez dostępności którego cele nie byłyby realizowane.

3.7.2. Środki krajowe centralne oraz krajowe alokacje środków unijnych

Słupsk znajduje się na tzw. Liście *imiennej 255 miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze*, którym dedykowane są zamknięte konkursy na projekty rozwojowe MliR z obszaru wsparcia miast małych i średnich. Polityka Społeczna SŁUPSK 2025+ lub jej fragmenty będące kompleksowymi całościami, mogą stanowić temat aplikacji o środki w takich programach.

3.7.2.1. Źródła informacji o dostępnych środkach i konkursach grantowych

Należy wdrożyć praktykę stałego monitorowania źródeł informacji o aktualnie dostępnych środkach i konkursach grantowych z budżetu centralnego, źródeł regionalnych lub środków Unii Europejskiej alokowanych na poziomie krajowym i regionalnym. Rekomendowane źródła informacji to przede wszystkim:

1. serwisy ministerstw, w szczególności Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, ale także Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju, Ministerstwa Edukacji, Ministerstwa Kultury i innych ministerstw,
2. komercyjny serwis ułatwiający znalezienie informacji o grantach krajowych granty.pl (rekomenduje się wykupienie dostępu do tego serwisu),
3. serwis internetowy Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego.

3.7.2.2. Przykładowe programy

Poniżej przedstawiono **przykładowe programy**, o których informacja jest dostępna w chwili opracowywania Polityki Społecznej. Informacja ta powinna być aktualizowana w całym okresie obowiązywania Polityki.

3.7.2.2.1. Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014 – 2020 (ASOS)

Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014–2020 jest przedsięwzięciem kompleksowym, uwzględniającym obszary i kierunki wsparcia umożliwiające osiągnięcie celu głównego, jakim jest poprawa jakości i poziomu życia osób starszych dla godnego starzenia się poprzez aktywność społeczną. Program zakłada praktyczne włączenie sektora organizacji pozarządowych do działań służących zaangażowaniu seniorów. Na jego finansowanie do 2020 roku z budżetu państwa zostanie przeznaczony łącznie 280 mln zł. Potencjalnym źródłem finansowania zadań – szczególnie w Obszarze D – jest nabór ASOS 2020, w której rozdzielone będzie 40 mln zł.

3.7.2.2.2. Program Wieloletni Senior+ na lata 2015-2020

Od roku 2015 Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej realizuje Program Wieloletni Senior+ na lata 2015-2020 skierowany do jednostek samorządu terytorialnego (wcześniej nosił on nazwę: „Senior-WIGOR”). Celem strategicznym Programu jest zwiększenie aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym seniorów poprzez rozbudowę infrastruktury ośrodków wsparcia w środowisku lokalnym oraz zwiększenie liczby miejsc w placówkach „Senior +” przy dofinansowaniu działań jednostek samorządu na rzecz rozwoju na ich terenie sieci Dziennych Domów „Senior +” i Klubów „Senior +”. Program polega na wsparciu tworzenia placówek typu „Senior +”, w tym Dziennych Domów „Senior +” i Klubów „Senior +” przez jednostki samorządu, których strategie rozwoju pomocy społecznej uwzględniają rozwój infrastruktury dla osób starszych lub w których brak jest innej infrastruktury pomocy społecznej tego typu. Spodziewana edycja 2020 tego programu jest potencjalnym źródłem finansowania zadań celu strategicznego D1.

3.7.2.2.3. Program „Maluch+”

Program „Maluch+” wspiera rozwój instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 – żłobków, klubów dziecięcych i dziennych opiekunów. Beneficjenci programu mogą otrzymać dofinansowanie do tworzenia i funkcjonowania miejsc opieki. „Maluch+” jest programem rocznym. Celem programu „Maluch+” jest zwiększenie dostępności terytorialnej i finansowej miejsc opieki w żłobkach, klubach dziecięcych i u dziennych opiekunów dla wszystkich dzieci, w tym dzieci z niepełnosprawnościami oraz wymagających szczególnej opieki. Na edycję 2019 przeznaczono 450 mln zł. Potencjalnym źródłem finansowania jest edycja 2020, której ogłoszenia można spodziewać się w lutym 2020 r.

3.7.2.2.4. Instrumenty Banku Gospodarstwa Krajowego

Bank Gospodarstwa Krajowego oferuje szereg instrumentów, które mogą być rozpatrywane jako źródła wspomagające finansowanie celów polityki społecznej, lub wzmacniające podmioty, które są partnerami realizacji tych celów. Przykładowym instrumentem może być program BGK *Wsparcie podmiotów ekonomii społecznej w latach 2014-2020*. Pomorskie jest jednym z 4 województw, dla których BGK oferuje specjalne narzędzie wsparcia kompleksowych przedsięwzięć w obszarach kryzysowych – *Pożyczkę rewitalizacyjną*. BGK jest też głównym źródłem funduszy krajowych na wsparcie rozwoju mieszkalnictwa w gminach. W obszarze niniejszej Polityki Społecznej SŁUPSK 2025 możliwe do wykorzystania są środki np. z *Funduszu Dopłat* lub program wspierania społecznego budownictwa czynszowego (z udziałem np. TBS).

3.7.3. Środki Unii Europejskiej poza alokacją krajową dla Polski

3.7.3.1. Źródła informacji o dostępnych środkach i konkursach grantowych

Należy wdrożyć praktykę stałego monitorowania źródeł informacji o aktualnie dostępnych środkach w dyspozycji Komisji Europejskiej i konkursach grantowych organizowanych na tym poziomie. Rekomendowane źródła informacji to przede wszystkim:

4. Oficjalny portal Komisji Europejskiej zbierający informacje o konkursach grantowych: https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/funding-opportunities/find-calls-funding-topic_en
5. komercyjny serwis ułatwiający znalezienie informacji o grantach oferowanych bezpośrednio przez Komisję Europejską: <https://eucalls.net/> (rekomenduje się wykupienie dostępu do tego serwisu).

3.7.3.2. Przykładowe programy

Poniżej przedstawiono **przykładowe programy**, o których informacja jest dostępna w chwili opracowywania Polityki Społecznej. Informacja ta powinna być aktualizowana w całym okresie obowiązywania Polityki.

Projekt pn. „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie miasta Słupska” współfinansowanego przez Unię Europejską z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

3.7.3.2.1. *Wsparcie dla wdrażania Modelu Osobowości Przedsiębiorczej ENTRECOMP*

Komisja Europejska przyjęła raport badawczy opisujący „model osobowości przedsiębiorczej”, który nazwano EntreComp. Celem jest przekształcenie EntreComp z modelu naukowego w działanie, które może wnieść wartość do społeczności użytkowników na szczeblu lokalnym i regionalnym. Istotne jest, aby pomóc władzom publicznym, instytucjom edukacyjnym, a także sektorowi prywatnemu w korzystaniu z odkryć dokonanych w modelu EntreComp.

Oczekiwane działania (w ramach konkursu)

- Działanie 1. Utworzenie krajowych, regionalnych lub lokalnych wspólnot współpracy.
- Działanie 2. Organizacja warsztatów, okrągłych stołów, seminariów i regularnych dialogów w ramach społeczności współpracy.
- Działanie 3. Projektowanie strategii dla nowych możliwości uczenia się i usług wsparcia opartych na EntreComp.
- Działanie 4. Rozwój możliwości uczenia się w oparciu o efekty uczenia się w EntreComp
- Działanie 5. Testowanie nowych podejść do opracowywania i oceny kompetencji w zakresie przedsiębiorczości.
- Działanie 6. Komunikacja i wymiana na poziomie europejskim.

BUDŻET: 1 mln EUR. Maksymalna dotacja 500 tys. EUR. Dofinansowanie max: 90%. EASME spodziewa się sfinansować dwie propozycje.

3.7.3.2.2. *Wspieranie rozwoju zindywidualizowanych usług edukacyjnych przy wdrażaniu „ścieżki podnoszenia kwalifikacji”*

Celem konkursu jest wspieranie wdrażania elastycznej i wysokiej jakości oferty edukacyjnej dostosowanej do indywidualnych potrzeb dorosłych osób o niskich kwalifikacjach.

BUDŻET 4 mln EUR. Dotacje od 200 tys. do 1 mln EUR. Dotacja max 80% kosztów.

3.7.3.2.3. *„Zwiększenie dostępu osób dorosłych do różnych form uczenia się przez całe życie poprzez przygotowanie szkół do pełnienia roli Lokalnych Ośrodków Wiedzy i Edukacji (LOWE II)”*

Konkurs dla małych gmin – w tym w tym gmin i szkół z obszaru LOF. Konkurs ma na celu aktywizowanie dorosłych i społeczności lokalnych na rzecz rozwoju umiejętności stanowiących podstawę dla uczenia się przez całe życie.

BUDŻET 31 mln PLN, maksymalna kwota dotacji – 6,2 mln PLN, maksymalny poziom dotacji 100% (ze środków UE i środków budżetu państwa). Wybranych będzie 5 operatorów w skali kraju, z których każdy ma uruchomić 20 LOWE. Każdy dostanie po 6,2 mln PLN na uruchomienie min. 20 LOWE oraz wszelkie koszty własne.

3.7.3.2.4. *Zapobieganie i zwalczanie wszelkich form przemocy wobec dzieci, młodzieży i kobiet*

Cele Programu:

1. Zapobieganie i zwalczanie przemocy uwarunkowanej płcią – alokacja 7 020 000 EUR

- 1.1. Zapobieganie, ochrona i / lub wsparcie dla ofiar przemocy w rodzinie
- 1.2. Ochrona i wsparcie dla ofiar przemocy na tle płciowym wśród grup szczególnie wrażliwych
- 1.3. Zapobieganie i reakcja na molestowanie seksualne

Projekt pn. „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie miasta Słupska” współfinansowanego przez Unię Europejską z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

2. Zapobieganie i zwalczanie przemocy wobec dzieci - alokacja 4 680 000 EUR

- 2.1. Budowanie potencjału stażystów i praktykujących lekarzy w celu usystematyzowania solidnej profilaktyki, wykrywania, identyfikowania i reagowania na niekorzystne doświadczenia z dzieciństwa (ACE)
- 2.2. Budowanie potencjału specjalistycznych badań sądowych dzieci będących ofiarami przemocy.
- 2.3. Budowanie potencjału stażystów i praktycznych lekarzy specjalistów świadczących usługi terapeutyczne i leczenie dzieciom będącym ofiarami przemocy.

Projekt może mieć charakter krajowy lub międzynarodowy. Wniosek musi zostać złożony przez partnerstwo, w tym co najmniej dwie organizacje (wnioskodawca i partner) aktywnie zaangażowane w realizację proponowanego działania (o ile nie określono inaczej).

BUDŻET: Granty min 75 000 EUR. Nie ma limitu maksymalnego.

3.7.3.2.5. *Wdrażanie zasady niedyskryminacji*

Cele programu:

1. Promowanie zarządzania różnorodnością w sektorze publicznym i prywatnym, alokacja 500 000 EUR
2. Walka z dyskryminacją ze względu na orientację seksualną w społeczeństwie i promowanie praw osób LGBT poprzez wdrażanie listy działań mających na celu wspieranie równości LGBTI - alokacja: 1 100 000 EUR
3. Walka z dyskryminacją ze względu na religię lub światopogląd, rasę i / lub pochodzenie etniczne (z wyłączeniem mowy nienawiści) i / lub wieloraką dyskryminację, alokacja: 1 000 000 EUR
4. Wzmocnienie walki z różnymi formami dyskryminacji wobec Romów, alokacja 1 000 000 EUR
5. Poprawa gromadzenia danych dotyczących równości w sektorze publicznym i / lub prywatnym Alokacja 400 000 EUR

Projekt może mieć charakter krajowy lub międzynarodowy; Wniosek musi zostać złożony przez partnerstwo, w tym co najmniej dwie organizacje (wnioskodawca i partner) aktywnie zaangażowane w realizację proponowanego działania (o ile nie określono inaczej);

Dotacja UE min 100 000 EUR max 250 000 EUR.

3.7.3.2.6. *Budowanie potencjału w dziedzinie praw dziecka i sprawiedliwości przyjaznej dzieciom*

Cel: tworzenie systemu wymiaru sprawiedliwości przyjaznego dzieciom, w pełnej współpracy z praktykami i wyznaczonymi organami w danym krajowym systemie wymiaru sprawiedliwości.

Budżet: 4 000 000 EUR. Małe granty minimum 60 000 EUR. Duże granty minimum 750 000 EUR:

Obszar A. **Usprawnienia i zmiany w systemie**

Obszar koncentracji działań A zawiera cele o charakterze narzędziowym, związane z koniecznością zmian w systemie instytucjonalnym polityki społecznej: przekształcenia struktur, reorganizacje, usprawnienia procedur i zmiany zasad. Cele te – choć bezpośrednio nie dotyczą zmiany stanu społecznego – odnoszą się do stworzenia układu warunków instytucjonalnych, jaki jest niezbędny dla osiągnięcia celów z pozostałych siedmiu obszarów. Zidentyfikowano **cztery takie cele**:

- Cel A.1. Usprawnienie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie – waga 0,25;
- Cel A.2. Reorganizacja systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych – waga 0,25;
- Cel A.3. Przekształcenie izby wytrzeźwień Ośrodek Pomocy Osobom Nietrzeźwym – waga 0,25;
- Cel A.4. Poprawa statusu ekonomicznego służb społecznych – waga 0,25.

Podane przy poszczególnych celach wagi liczbowe obrazują proporcje ważności poszczególnych celów w ramach obszaru i służą procesowi monitorowania postępów wdrażania Polityki Społecznej oraz oceny stopnia realizacji jej celów.

KONTEKST REWITALIZACJI:

przedsięwzięcia rewitalizacyjne powiązane z Obszarem A

Poniżej wymieniono i omówiono przedsięwzięcia rewitalizacyjne przewidziane w Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta Słupska 2027 – 2025+, powiązane merytorycznie z celami i programami tego obszaru koncentracji działań. W odniesieniu do przedsięwzięć podstawowych dodatkowo wskazano szczegółowe powiązania przy opisie poszczególnych programów tego obszaru.

Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne

1. Realizacja celu A.1. *Usprawnienie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie* jest funkcjonalnie powiązana z:
 - a. podstawowym przedsięwzięciem rewitalizacyjnym dodanym do wiązki 2 – budową budynku z mieszkaniami wspomaganymi przy ul. Długiej, gdzie powstanie między innymi osiem mieszkań wspomaganych dla osób/rodzin dotkniętych problemem przemocy lub poważnym konfliktem.
 - b. Podstawowym przedsięwzięciem nr 7 z wiązki 7 „Utworzenie Psychologicznej Poradni Rodzinnej z mieszkaniem terapeutycznym”, w ramach którego przewidziano między innymi terapię rodzin, pracę ze sprawcami przemocy w ramach programu korekcyjno-edukacyjnego, mediację rodzinną i grupy wsparcia i specjalistyczne poradnictwo.
2. Cel A.4. *Poprawa statusu ekonomicznego służb społecznych* jest pośrednio powiązany funkcjonalnie z ułatwieniami w pracy służb socjalnych wynikających z systemu teleopieki, opisanego w podstawowym przedsięwzięciu rewitalizacyjnym nr 6 „Wdrożenie teleopieki wraz z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą”.

Pozostałe dopuszczalne przedsięwzięcia rewitalizacyjne

W wiązce dodatkowych przedsięwzięć społecznych nie ma przedsięwzięć bezpośrednio powiązanych funkcjonalnie z obszarem A.

Cel strategiczny A.1 **Usprawnienie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie**

Program A.1.1: **Reorganizacja finansowania zadań przeciwdziałania przemocy w rodzinie**

■ **Cel programu:**

Zapewnienie efektywnego finansowania zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

■ **Opis programu:**

Ważnym źródłem finansowania zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie są środki pochodzące z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż alkoholu. Należy corocznie – na poziomie planowania budżetu miasta – dokonywać wstępnego podziału środków z tych opłat na dwie duże grupy zadań polityki społecznej:

- a. Zadania z zakresu ochrony zdrowia, w której mieszczą się: *zwalczanie narkomanii i przeciwdziałanie alkoholizmowi*;
- b. Zadania z zakresu pomocy społecznej, gdzie mieszczą się *zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie* (o których mowa w art. 4¹ ust. 1 p 2. Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi)

Środki przeznaczone na system przeciwdziałania przemocy w rodzinie winny pozostawać w dyspozycji MOPR z przeznaczeniem w szczególności na: indywidualne plany pomocy (IPP), wkłady własne do projektów opartych o finansowanie zewnętrzne, oraz prowadzenie Systemu Interwencji Kryzysowej.

■ **Formy realizacji programu:**

Zapisy w projektach kolejnych budżetów rocznych.

■ **Odpowiedzialny:**

Prezydent Miasta Słupska

■ **Harmonogram i kosztorys:**

Rok budżetowy:	Etap realizacji programu:	Wkład budżetu miasta:
2020	Przeprowadzenie programu	[bezkosztowy]

Program polega na działaniach organizacyjnych (podjęciu i wdrożeniu decyzji o nowym podziale środków) i sam w sobie jest bezkosztowy. Koszty poszczególnych zadań systemu zostaną uwzględnione przy właściwych programach.

■ **Wskaźniki osiągnięcia celów:**

- Wskaźnik binarny: TAK-NIE (zrealizowano – nie zrealizowano),

Program A.1.2: **Sprawny Zespół Interdyscyplinarny**

■ **Cel programu:**

Usprawnienie działania Zespołu Interdyscyplinarnego.

■ **Opis programu:**

W pracy Zespołu Interdyscyplinarnego powołanego przez Prezydenta Miasta do spraw przemocy w rodzinie wprowadza się następujące zasady:

- Wprowadza się pracę nad poszczególnymi indywidualnymi niebieskimi kartami w gronie całego zespołu interdyscyplinarnego. Co do zasady to zespół interdyscyplinarny powinien wypracować kolegiąlnie co najmniej zasadniczy kształt indywidualnego postępowania w danym przypadku niebieskiej karty i indywidualnego planu pomocy (IPP).
- Z uwagi na prawny wymóg niezwłocznego procedowania w przypadku wpłynięcia formularza A dopuszcza się sytuację, gdy zespół interdyscyplinarny upoważnia przewodniczącego zespołu do przekazania danej niebieskiej karty bezpośrednio grupie roboczej, ustalając z góry ogólne wytyczne dla IPP. Jednak postępowanie takie nie może być regułą i zawsze należy najpierw sprawdzić, czy daną sprawą nie może zająć się zespół interdyscyplinarny.
- Zespół interdyscyplinarny powołuje grupę roboczą¹¹ do konkretnego przypadku Niebieskiej Karty, wydając jej rekomendacje (zalecenia). Zespół może powierzyć grupie roboczej przygotowanie indywidualnego planu pomocy (IPP) dla danego przypadku.
- W przypadku powtórnej sytuacji przemocy w danej rodzinie, gdzie już jest (lub była wcześniej) wdrożona procedura niebieskiej karty, IPP jest przygotowywany przez zespół interdyscyplinarny. Grupie roboczej w takim przypadku zleca się tylko wdrożenie planu.
- Procedurę Niebieskiej Karty zamyka Zespół Interdyscyplinarny uchwałą. Zespół może upoważnić grupę roboczą do oceny, czy zachodzą przesłanki §18 ust. 1 Rozporządzenia¹². Zespół podejmuje decyzję na wniosek grupy roboczej bez niego, lub w oparciu o własną ocenę sprawy.
- Sprawozdawczość z pracy zespołu interdyscyplinarnego powinna zawierać dane służące:
 - monitorowaniu sytuacji w zakresie przemocy, a więc – ilości inicjowanych, trwających i zamykanych w danym okresie procedur według rodzajów przemocy z powodu których rozpoczyna jest procedura, ilościowego opisu zjawisk: ilości osób dotkniętych przemocą, ilości osób stosujących przemoc (obu tych grup w podziale na kobiety, mężczyzn i nieletnich, w ujęciu krzyżowym¹³), statystyki zamykania procedur niebieskiej karty w podziale na rodzaje przyczyn zamknięcia procedury itp.;
 - monitorowaniu skuteczności podejmowanych działań: ilości indywidualnych planów pomocy, rodzajów czynności podejmowanych w ich ramach, skuteczności poszczególnych rodzajów działań. Należy gromadzić dane w takim ujęciu aby w kolejnym roku mieć podstawę do podjęcia decyzji o rozszerzeniu niektórych działań jako skutecznych i ograniczeniu innych jako nieskutecznych.

■ **Formy realizacji programu:**

Przyjęcie przez Zespół Interdyscyplinarny wewnętrznego regulaminu pracy.

■ **Odpowiedzialny:**

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie

¹¹ Przesądza o tym brzmienie art. 9a ust. 10 Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, który brzmi: „Zespół interdyscyplinarny może tworzyć grupy robocze w celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie w indywidualnych przypadkach” Nie może powołać grupy roboczej przewodniczący ani pracownicy etatowi obsługujący pracę zespołu. Robi to z mocy ustawy zawsze Zespół (uchwałą jako jedyną formą wyrażania woli ciała kolegiąlnego).

¹² Mowa o Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”; przywołany przepis brzmi: „Zakończenie procedury następuje w przypadku: 1) ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy albo 2) rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań”.

¹³ Dane ilościowe powinny umożliwiać odczytanie jaki odsetek sprawców to mężczyźni/kobiety/nieletni w stosunku do całej grupy ofiar ale też odrębnie w stosunku do mężczyzn/kobiet/nieletnich.

■ **Harmonogram i kosztorys:**

Rok budżetowy:	Etap realizacji programu:	Wkład budżetu miasta:
2020	Przeprowadzenie programu	[bezkosztowy]

■ **Wskaźniki osiągnięcia celów:**

Wskaźnik binarny: TAK-NIE (zrealizowano – nie zrealizowano).

Program A.1.3: **Słupski Program Interwencji Kryzysowej**

■ **Cel programu:**

Utworzenie i prowadzenie Słupskiego Programu Interwencji Kryzysowej.

■ **Opis programu:**

Zgodnie z artykułem 47 ustawy o pomocy społecznej, dotyczącej prowadzenia przez powiat jako zadania własnego tzw. ośrodka interwencji kryzysowej:

„Art. 47. 1. Interwencja kryzysowa stanowi zespół interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu. Celem interwencji kryzysowej jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej.

2. Interwencją kryzysową obejmuje się osoby i rodziny bez względu na posiadany dochód.

3. W ramach interwencji kryzysowej udziela się natychmiastowej specjalistycznej pomocy psychologicznej, a w zależności od potrzeb – poradnictwa socjalnego lub prawnego, w sytuacjach uzasadnionych – schronienia do 3 miesięcy.”

Słupski Program Interwencji Kryzysowej polega na skoordynowanym wykonywaniu przez różne podmioty odrębnych usług, które z punktu widzenia beneficjenta końcowego powinny działać jak jeden spójny system wsparcia w kryzysie i natychmiastowej pomocy sytuacyjnej (w tym – udzielenia schronienia).

■ **Formy realizacji programu:**

Słupski Program Interwencji Kryzysowej powinien świadczyć pomoc psychologiczną i udzielać natychmiastowej pomocy sytuacyjnej w formie poradnictwa, konsultacji i pomocy w załatwieniu najpilniejszych spraw życiowych. Dla osób doznających przemocy w rodzinie oraz – w uzasadnionych przypadkach – dla innych osób w sytuacji kryzysowej, wymagających pomocy w formie czasowego pobytu poza dotychczasowym miejscem zamieszkania, w ramach Programu powinien być prowadzony całodobowy hostel. W ramach programu przewiduje się:

- Pracę całodzienną (12-godzinną) osób mających wykształcenie interwenta kryzysowego, mogących dokonać wstępnej diagnozy sytuacji i podjąć decyzję o dalszym przebiegu interwencji. Interwenci kryzysowi powinni być dostępni dla klientów w ciągu dnia zarówno pod telefonem jak i fizycznie.
- Nocny (12-godzinny) dyżur telefoniczny osoby mającej przygotowanie do prowadzenia interwencji kryzysowej (może on być zakontraktowany u wykonawcy innej usługi całodobowej, z uwagi na racjonalizację kosztów i lepsze wykorzystanie dyżurujących specjalistów).
- Prowadzenie hostelu dla ofiar przemocy w rodzinie (funkcja podstawowa) i – w razie uznania przez interwenta kryzysowego takiej konieczności – także dla innych osób w kryzysie, o ile nie kłóci się to z funkcją podstawową hostelu.

W ramach Programu poza wąsko rozumianą interwencją kryzysową powinna być prowadzona usługa *case management* która polegałaby na zapewnieniu osobom w kryzysie pomocy sytuacyjnej (bezpośredniej asystentury w załatwieniu pilnych spraw życiowych).

■ **Odpowiedzialny:**

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie – we współpracy z Wydziałem Zdrowia i Spraw Społecznych UM, i wykonawcami zewnętrznymi usług.

■ **Harmonogram i kosztorys:**

Rok budżetowy:	Etap realizacji programu:	Wkład budżetu miasta:
2020	[tworzenie modelu działania oraz pilotażowe wdrażanie programu]	100 000
2021	[działanie programu i ewaluacja]	150 000
2022	[działanie programu]	150 000
2023	[działanie programu i ewaluacja]	150 000
2024	[działanie programu]	150 000
2025	[działanie programu i ewaluacja]	150 000

UWAGA: kosztorys obejmuje również usługę noclegową, wraz z zapewnieniem posiłku.

■ **Wskaźniki osiągnięcia celów:**

- Liczba wytworzonych modeli interwencji wobec określonych grup osób,
- Liczba beneficjentów,
- Liczba osobo-godzin gotowości pracowników dyżurujących,
- Liczba interwencji (udanych – nieudanych), na podstawie raportów z interwencji kryzysowej,
- Jakościowe opisanie rezultatów poszczególnych procedur.

Program A.1.4: **Reorganizacja punktu TAMA**

■ **Cel programu:**

Zoptymalizowanie działania punktu TAMA.

■ **Opis programu:**

Punkt Tama wykonujący pracę na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie, w celu poprawy skuteczności wymaga zorganizowania na nowych zasadach i zdefiniowania zakresu zadań. Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie przejmie prowadzenie punktu TAMA, zdefiniuje jego zadania według potrzeb systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Prezydent Miasta Słupska ogłosi konkurs na wykonawstwo tego zadania. Zależnie od zdefiniowanych zadań będzie to konkurs na podstawie przepisów ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, lub w trybie art. 14 ustawy o zdrowiu publicznym, albo zlecenie realizacji usługi.

■ **Formy realizacji programu:**

Konkurs (w formie zależnej od przyjętych zadań).

■ **Odpowiedzialny:**

Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych UM we współpracy z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Rodzinie

■ **Harmonogram i kosztorys:**

Rok budżetowy:	Etap realizacji programu:	Wkład budżetu miasta:
2020	Przeprowadzenie programu	[bezkosztowy]

■ **Wskaźniki osiągnięcia celów:**

Wskaźnik binarny: TAK-NIE (zrealizowano – nie zrealizowano)

Cel strategiczny A.2 **Reorganizacja systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych**

Program A.2.1: **Przekształcenia struktury instytucjonalnej związane ze zmianą zadań**

■ **Cel programu:**

Przekształcenia struktury instytucjonalnej w taki sposób, aby odpowiadała ona zmienionym zadaniom.

■ **Opis programu:**

Wobec nowego podziału zadań w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie traci uzasadnienie samodzielne stanowisko Pełnomocnika Prezydenta Miasta do spraw Przeciwdziałania Alkoholizmowi. Dotychczasowe zadania Pełnomocnika zostały przeniesione:

- w części dotyczącej profilaktyki i przeciwdziałania uzależnieniom (zadania z działu 851 Ochrona zdrowia) – do Wydziału Zdrowia i Spraw Społecznych UM;
- w części dotyczącej przeciwdziałania przemocy w rodzinie (zadania z działu 852 Pomoc Społeczna) – do Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie.

Przeniesienie tych zadań pociąga za sobą zmianę obsady kadrowej jednostek nią objętych.

■ **Formy realizacji programu:**

Zarządzenie Prezydenta Miasta

■ **Odpowiedzialny:**

Prezydent Miasta Słupska

■ **Harmonogram i kosztorys:**

Rok budżetowy:	Etap realizacji programu:	Wkład budżetu miasta:
2019	Przeprowadzenie przekształceń	[program bezkosztowy]
2020	Przeprowadzenie przekształceń	[program bezkosztowy]

Program nie wywołuje kosztów w niniejszej Polityce Społecznej.

■ **Wskaźniki osiągnięcia celów:**

Wskaźnik binarny: TAK-NIE (zrealizowano – nie zrealizowano)

Program A.2.2: **Reorganizacja Miejskiej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych**

- **Cel programu:**
Usprawnienie pracy Komisji i zwiększenie efektywności jej działań.
- **Opis programu:**
Reorganizacja Komisji będzie polegała na przeprowadzeniu trzech działań:
 - podziale komisji na dwa zespoły robocze i przydzieleniu im odrębnych zadań;
 - zmianie zasad wynagradzania członków Komisji na uzależnienie wynagrodzeń od realnie wykonywanych zadań;
 - ponownym naborze i przeszkoleniu członków Komisji.

Podział na dwa zespoły robocze będzie odpowiadał ustawowej strukturze zadań Komisji. Pierwszy z zespołów będzie skoncentrowany na postępowaniach dotyczących zobowiązania do leczenia odwykowego, zaś drugi – na kontrolowaniu warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż alkoholu.

Wynagrodzenia Komisji będą ściśle powiązane z wykonywaniem konkretnych zadań: dyżurów lub kontroli w punktach sprzedaży.

Przewidziano połączoną rekrutację i szkolenie komisji, metodą uczestniczącą, z udziałem zewnętrznego specjalisty pracującego bezpośrednio w składzie Komisji przez okres szkolenia.

- **Formy realizacji programu:**
Zmiana regulaminu i powołanie nowego składu komisji.
- **Odpowiedzialny:**
Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych UM

- **Harmonogram i kosztorys**

Rok budżetowy:	Etap realizacji programu:	Wkład budżetu miasta:
2020	Wyłonienie wykonawcy zadania przeszkolenia komisji i przeprowadzenie szkolenia, działanie komisji (wynagrodzenia)	111 600
2021	Działanie komisji (wynagrodzenia)	87 600
2022	Działanie komisji (wynagrodzenia)	87 600
2023	Działanie komisji (wynagrodzenia)	87 600
2024	Działanie komisji (wynagrodzenia)	87 600
2025	Działanie komisji (wynagrodzenia)	87 600

- **Wskaźniki osiągnięcia celów:**
 - Wskaźnik binarny TAK – NIE.

Cel strategiczny A.3 **Przekształcenie izby wytrzeźwień w Ośrodek Pomocy Osobom Nietrzeźwym**

Program A.3.1: **Przekształcenie SOPRA w OPON**

■ **Cel programu:**

Celem programu jest przekształcenie SORPA (izby wytrzeźwień) w nowoczesny Ośrodek Pomocy Osobom Nietrzeźwym (OPON) – świetlicę dzienną z dodatkowymi funkcjami.

■ **Opis programu:**

Program polega na przygotowaniu i przeprowadzeniu przekształcenia SORPA w OPON. Zadaniem programu jest dostosowanie SORPA do przekształcenia bez gwałtownych zmian w zatrudnieniu oraz dokonanie niezbędnych zmian prawnych w sposób możliwie płynny. W ramach programu przewidziane jest stworzenie modelu działania OPON (świetlicy typu *wet house* z dodatkowymi funkcjami, w tym – ogrzewalnią z funkcją noclegu).

■ **Formy realizacji programu:**

- zmiana statusu SORPA z jednostki miejskiej (izby wytrzeźwień) na formę organizacyjną prowadzoną na zlecenie Miasta Słupska i w miejskiej infrastrukturze przez organizację pozarządową.
- umorzenie nieściągalnej części zadłużenia byłych klientów wobec SORPA,
- przygotowanie modelu funkcjonowania OPON,
- ogłoszenie konkursu na prowadzenie OPON.

■ **Odpowiedzialny:**

Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych UM

■ **Harmonogram i kosztorys: (program JEDNOROCZNY)**

Rok budżetowy:	Etap realizacji programu:	Wkład budżetu miasta:
2020	1. Przygotowanie organizacyjne do likwidacji SORPA jako jednostki miejskiej i utworzenia OPON jako formy działalności zlecanej wykonawcy zewnętrznemu;	[zadanie bezkosztowe]
	2. Umorzenie nieściągalnych zadłużeń wobec SORPA;	[zadanie bezkosztowe]
	3. Opracowanie modelu funkcjonowania OPON (w tym specyfikacji standaryzacji usług)	50 000,00 zł
	4. Ogłoszenie konkursu na prowadzenie OPON.	[zadanie bezkosztowe]

■ **Wskaźniki osiągnięcia celów:**

- Wskaźnik binarny: TAK-NIE (zrealizowano – nie zrealizowano)

Cel strategiczny A.4 **Poprawa statusu ekonomicznego służb społecznych**

Program A.4.1: **Poprawa warunków pracy i płacy służb społecznych**

- **Cel programu:**

Przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu i poprawa warunków pracy i wynagradzania służb społecznych.

- **Opis programu:**

Praca w systemie polityki społecznej wymaga wysokich kompetencji i jest odpowiedzialna. To też system wynagradzania za nią musi zapewniać motywację do podejmowania i dobrego wykonywania tej pracy. Celem jest wynegocjowanie do końca 2020 roku systemu wzrostu wynagrodzeń, który będzie w przewidywalny dla pracowników sposób rozkładał w okresie wieloletnim podwyżki płac, a jednocześnie uwzględni realia budżetowe miasta Słupska. Pomocniczym środkiem poprawy sytuacji powinien być system dodatkowego wynagradzania zadań podejmowanych ponad obowiązki etatowe, lepiej wiążący płace z indywidualną efektywnością.

Specyfika pracy socjalnej w terenie wymaga intensywnego przemieszczania się wielokrotnie w ciągu dnia, czasami do odległych lokalizacji (miejsce zamieszkania podopiecznego – instytucje związane z jego sytuacją – siedziba MOPR itd.). Toteż naturalna jest dopuszczalność korzystania przez pracowników służb społecznych z prywatnych samochodów w zakresie, jaki uznają oni za uzasadniony. Przewiduje się objęcie pracowników socjalnych, asystentów rodzin, opiekunów, streetworkerów i innych osób pracujących w systemie polityki społecznej podmiotowym zwolnieniem z opłaty za parkowanie na terenie całego miasta (na zasadach podobnych do zwolnienia krwiodawców).

Wśród pozapłacowych czynników przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu, przewiduje się zorganizowanie systemowej superwizji dla pracowników terenowych: pracowników socjalnych, asystentów rodzin, streetworkerów itp. Przy poziomie stresu, jaki towarzyszy codziennej pracy tych służb, oraz przy jednoczesnym oczekiwaniu zachowania wysokiej empatii, profesjonalna superwizja jest długofalowo warunkiem niezbędnym dobrego wykonywania pracy.

- **Formy realizacji programu oraz harmonogram i kosztorys:**

W chwili opracowywania niniejszej polityki trwają już prace nad uzgodnieniem systemu wynagrodzeń. Wdrożenie nastąpi po zakończeniu tych prac. Koszty wdrożenia nie są obecnie znane i będą zależne od wyniku prac, o których mowa.

- **Odpowiedzialny:**

Prezydent Miasta Słupska

- **Harmonogram i kosztorys:**

Program będzie poprzedzony negocjacjami i jego wdrożenie nastąpi niezwłocznie po ich zakończeniu (wstępnie przewiduje się że zacznie on działać w 2021 roku).

- **Wskaźniki osiągnięcia celów:**

Wskaźnik binarny: TAK-NIE (zrealizowano – nie zrealizowano),

Obszar B. **Skuteczna profilaktyka w szkołach**

Obszar koncentracji działań B zawiera cele strategiczne realizowane wśród dzieci i młodzieży szkolnej, służące lepszemu przygotowaniu ich na wyzwania współczesności. Zidentyfikowano **trzy takie cele**:

- Cel B.1. Systemowa i kompletna profilaktyka społeczna w szkołach – waga 0,80;
- Cel B.2. Pomoc w zakresie problemów zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży – waga 0,15;
- Cel B.3. Aktywizacja budynków szkolnych popołudniami – waga 0,05.

Podane przy poszczególnych celach wagi liczbowe obrazują proporcje ważności poszczególnych celów w ramach obszaru i służą procesowi monitorowania postępów wdrażania Polityki Społecznej oraz oceny stopnia realizacji jej celów.

KONTEKST REWITALIZACJI:

przedsięwzięcia rewitalizacyjne powiązane z Obszarem B

Poniżej wymieniono i omówiono przedsięwzięcia rewitalizacyjne przewidziane w Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta Słupska 2027 – 2025+, powiązane merytorycznie z celami i programami tego obszaru koncentracji działań. W odniesieniu do przedsięwzięć podstawowych dodatkowo wskazano szczegółowe powiązania przy opisie poszczególnych programów tego obszaru.

Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne

1. Realizacja celu B.1. *Systemowa i kompletna profilaktyka społeczna w szkołach* jest funkcjonalnie powiązana z:
 - a. podstawowym przedsięwzięciem rewitalizacyjnym nr 1 z wiązki 7 „Centrum Współpracy Międzypokoleniowej i Streetworkingu – Obalmy mury”;
 - b. podstawowym przedsięwzięciem rewitalizacyjnym nr 3 z wiązki 7 „Utworzenie Placówki Wsparcia Dziennego DOM SAŚIEDZKI”;
 - c. pośrednio – z podstawowym przedsięwzięciem rewitalizacyjnym nr 7 z wiązki 7 „Utworzenie Psychologicznej Poradni Rodzinnej z mieszkaniem terapeutycznym” (w zakresie profilaktyki selektywnej);
 - d. pośrednio – z podstawowym przedsięwzięciem rewitalizacyjnym nr 10 z wiązki 7 „Miasto bliskie – realizacja przedsięwzięć służących zwiększeniu zaangażowania mieszkańców oraz rozwoju postaw społecznych” (w zakresie profilaktyki uniwersalnej).
2. Realizacja celu B.2. *Pomoc w zakresie problemów zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży* jest funkcjonalnie powiązana z podstawowym przedsięwzięciem rewitalizacyjnym nr 7 z wiązki 7 „Utworzenie Psychologicznej Poradni Rodzinnej z mieszkaniem terapeutycznym”;

Pozostałe dopuszczalne przedsięwzięcia rewitalizacyjne

1. Realizacja celu B.1. *Systemowa i kompletna profilaktyka społeczna w szkołach* jest funkcjonalnie powiązana z następującymi dodatkowymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi z wiązki społecznej:
 - a. dodatkowym przedsięwzięciem nr 4 „Klub Aktywizacji Emeryta w II Liceum Ogólnokształcącym im. A. Mickiewicza w Słupsku” w związku z zaangażowaniem młodzieży w wolontariat na rzecz seniorów, co ma znaczenie profilaktyczne w obszarze profilaktyki uniwersalnej;
 - b. pośrednio – z dodatkowymi przedsięwzięciami 5, 6 i 8 – jako formami aktywizacji mogącymi mieć pośrednio znaczenie profilaktyczne (pod warunkiem przemodelowania ich zgodnie z zaleceniami programu profilaktycznego).

2. Realizacja B.4. *Aktywizacja budynków szkolnych popołudniami* jest funkcjonalnie powiązana z następującymi dodatkowymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi z wiązki społecznej:
 - a. Przedsięwzięciem 4 „„Klub Aktywizacji Emeryta w II Liceum Ogólnokształcącym im. A. Mickiewicza w Słupsku”
 - b. Pośrednio – przedsięwzięciem 6 „Festyny rodzinne przy Szkole Podstawowej nr 9 w Słupsku”

Cel strategiczny B.1 **Systemowa i kompletna profilaktyka społeczna w szkołach**

Program B.1.1: **Systemowy program profilaktyki społecznej w słupskich szkołach**

Jest to największy co do skali program całej polityki społecznej. Toteż jego realizacja ma największy wpływ na ocenę realizacji całej polityki. Istotą programu jest wsparcie szkół w realizacji zadań profilaktycznych poprzez zrealizowanie spójnego programu profilaktycznego poprzez kadre przeszkolonych specjalistów lokalnych – przede wszystkim nauczycieli, pedagogów i psychologów szkolnych.

■ **Cel programu:**

Lepsze przygotowanie kolejnych pokoleń młodych słupszczan na wyzwania współczesności i przyszłości.

■ **Opis programu:**

Dla wdrożenia prawidłowej i kompleksowej profilaktyki w szkołach potrzebne jest opracowanie wieloaspektowego programu profilaktycznego dla uczniów różnych poziomów szkół i różnych grup wiekowych. Następnie przewidziana jest pilotażowa realizacja modelu, i dopiero wówczas szkolenie grupy słupskich trenerów w celu jego szerokiej realizacji. Program powinien powstawać z wykorzystaniem wiedzy specjalistów zatrudnionych w szkołach.

Model powinien zawierać kompleksowe oddziaływanie profilaktyczne i opierać się na zasadzie *train of trainers*, w którym wyłoniony w konkursie doświadczony wykonawca zewnętrzny stworzy we współpracy ze specjalistami lokalnymi odpowiedni model programu profilaktycznego, a następnie zorganizuje system szkolenia uzupełniającego wiedzę trenerów lokalnych, którzy następnie będą realizowali program. Wykonawca zewnętrzny powinien również przeszkolić bardziej kompleksowo węższą grupę trenerów, którzy będą mieć uprawnienia do szkolenia następnych trenerów. Miasto Słupsk musi mieć swobodę korzystania z programu i modyfikowania go według potrzeb lokalnych i w oparciu o praktyczne doświadczenia z wdrażania, a więc musi otrzymać od wykonawcy nie tylko model programu, ale i odpowiednią licencję. Zamówienie powinno obejmować pilotażowe przeprowadzenie szkoleń na każdym poziomie edukacji (klasy 2-5 i 6-8 szkoły podstawowej, szkoła ponadpodstawowa) w celu zweryfikowania treści opracowanego programu.

Program powinien zawierać w sobie następujące moduły:

- moduł wstępny edukacji antydyskryminacyjnej (w tym ważną część dotyczącą rozbrojenia stereotypów na temat uzależnień i bezdomności oraz zaburzeń psychicznych),
- moduł profilaktyki uzależnień od środków psychoaktywnych,
- moduł profilaktyki i przeciwdziałania przemocy rówieśniczej, w tym cyberprzemocy,
- moduł profilaktyki pozostałych uzależnień behawioralnych, w tym cyberuzależnień,
- moduł profilaktyki pozostałych cyberzagrożeń, w tym ryzykownych zachowań w sieci,
- moduł edukacji seksualnej,
- moduł edukacji w zakresie kompetencji miękkich

Projekt pn. „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie miasta Słupska” współfinansowanego przez Unię Europejską z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

- moduł edukacji na rzecz społeczeństwa obywatelskiego i wdrożenia praktyk partycypacyjnych.

Taki zakres tematyczny jest warunkiem zgodności programu z „Deklaracją Warszawską”¹⁴. Realizacja programu w latach następnych powinna objąć każdego ucznia w Słupsku choć raz.

Przewiduje się realizację programów profilaktycznych opierających się na schemacie kaskadowym (trenerzy zewnętrzni uczyć lokalnych realizatorów, zaś realizatorzy realizują program, powtarzając go następnie corocznie). Realizatorów lokalnych należy szukać wśród wychowawców i pedagogów w szkołach.

■ **Moduł wstępny – edukacji w zakresie radzenia sobie z emocjami i edukacji antydyskryminacyjnej**

Moduł obejmuje podstawowe kompetencje radzenia sobie z własnymi emocjami: gniewem, lękiem. Moduł ten jest podstawą budującą szansę na skuteczność pozostałych modułów cyklu. Moduł obejmuje także program edukacji antydyskryminacyjnej, w tym ważną część dotyczącą rozbrojenia stereotypów na temat uzależnień i bezdomności oraz zaburzeń psychicznych. Ten moduł jest podstawą normatywną i „ramą operacyjną” każdego nowoczesnego programu profilaktyki uniwersalnej. Przeciwdziałanie dyskryminacji to szereg działań polegających na zapobieganiu nierównemu traktowaniu osób ze względu na ich przynależność do grup słabszych, bardziej narażonych mniejszościowych. Przeciwdziałanie dyskryminacji to również praca nad autorefleksyjnością, edukacją normatywną oraz umiejętnością działania w sytuacji gdy nas lub innych dotyka dyskryminacja, uprzedzenia, lub jesteśmy ofiarą postrzegania stereotypowego.

■ **Moduł profilaktyki uzależnień od środków psychoaktywnych**

W ramach tego modułu przewidziano nie tylko zajęcia z uczniami ale też szkolenia dla nauczycieli i rodziców dotyczące zarówno zagrożeń związanych z substancjami psychoaktywnymi, w tym nowymi substancjami psychoaktywnymi („dopalaczami”). Częstym powodem braku podejmowania leczenia, jak i braku reakcji w przypadku niepokojących oznak związanych z używaniem substancji psychoaktywnych są stereotypy związane z uzależnieniami. Często też brak reakcji na oznaki szkodliwego używania substancji psychoaktywnych przez kolegę/koleżankę są spowodowane nikłą edukacją obywatelską.

■ **Moduł profilaktyki i przeciwdziałania przemocy rówieśniczej, w tym cyberprzemocy**

Przewiduje się włączenie do programu profilaktyki uniwersalnej w szkołach modułu *STOP przemocy rówieśniczej* począwszy od roku szkolnego 2020/2021. Moduł powinien objąć wszystkie szkoły podległe samorządowi miasta Słupska i wszystkie rodzaje przemocy rówieśniczej, w tym także nasilającą się cyberprzemocy wśród młodzieży: stalking, happy slapping itd. Moduł powinien objąć:

- program podstawowych szkoleń rad pedagogicznych i dyrektorów szkół.
- pogłębiony program szkoleń zakończonych szczegółowymi zaleceniami dla pedagogów i psychologów szkolnych,
- komponent przygotowujący nauczycieli do podstawowego przeszkolenia rodziców.
- wprowadzenie w statutach szkół:
 - wyraźnego zakazu dręczenia wraz z jego szeroką definicją, oraz opisem obowiązkowej procedury postępowania ze sprawcami.
 - zapisu o obowiązku zapewnienia przez szkołę w każdej sprawie dręczenia, sesji *sprawiedliwości naprawczej*¹⁵ z udziałem mediatora, z poszanowaniem prawa ofiary do

¹⁴ „Deklaracja Warszawska to oficjalne stanowisko Polski w sprawie polityki narkotykowej na specjalną sesję ONZ UNGASS 2016

¹⁵ Sprawiedliwość naprawcza (*restorative justice*) to proces, w którym spotykają się: sprawca występkę, ofiara i wspierająca ją społeczność, aby wspólnie rozstrzygnąć, jak wyrównać krzywdę powstałe w wyniku występkę (nie zaś – jak ukarać sprawcę). Z reguły wymaga się, aby sprawca podjął działania naprawcze, zaś ofiara wspierana przez społeczność mogła wypowiedzieć się co do formy zadośćuczynienia.

Projekt pn. „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie miasta Słupska” współfinansowanego przez Unię Europejską z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

decyzji, czy chce w mediacji uczestniczyć¹⁶. Celem szkoły w takich sprawach nie ma być „wymierzenie kary”, ale doprowadzenie do naprawienia szkód przez sprawcę.

- Dodatkowo w klasach VII – VIII szkoły podstawowej i w szkołach ponadpodstawowych powinien zostać uruchomiony (a tam gdzie już funkcjonował – znacznie wzmocniony) system mediacji rówieśniczej. Mediatorów rówieśniczych można także dodatkowo przeszkolić w zakresie moderowania procedur sprawiedliwości naprawczej.
- Przewidziano także wzmocnienie wsparcia psychologicznego dla ofiar przemocy oraz dostępność interwencji kryzysowej.

■ **Moduł profilaktyki pozostałych uzależnień behawioralnych, w tym cyberuzależnień**

Moduł obejmuje najróżniejsze uzależnienia od określonych zachowań: cyberuzależnienia, uzależnienia od hazardu, od opalania się na solarium i wielu innych. Bardzo częstą przyczyną uzależnień behawioralnych jest nieumiejętność radzenia sobie z własnymi emocjami oraz nieumiejętnością przebywania w grupie. Dlatego w przeciwdziałaniu uzależnieniom behawioralnym ważne jest by wspierać umiejętności funkcjonowania w grupie w świecie realnym oraz zwiększyć nacisk w edukacji na kompetencje miękkie. Częstym powodem braku leczenia uzależnień behawioralnych jest stereotyp, że to „tylko zachowanie”, że „zawsze można przestać”, że nie są to uzależnienia od substancji psychoaktywnych więc można się nimi nie przejmować. Szkolenie powinno przełamać ten błędny stereotyp.

■ **Moduł profilaktyki pozostałych cyberzagrożeń, w tym ryzykownych zachowań w sieci**

Edukacja dotyczących nowych technologii informacyjnych często skupia się na przemocy w internecie bądź uzależnieniu od internetu. Tymczasem problem jest o wiele szerszy; na co dzień według badań większość Polaków zachowuje się w sposób niebezpieczny dla siebie w internecie np. podając swoje prawdziwe dane na wielu stronach, nie używając bezpiecznych możliwości przeglądania internetu itp. Zachowania takie są powodowane często stereotypami oraz nieumiejętnością bezpiecznego poruszania się w internecie. Dlatego przewidziano do włączenia w moduł dotyczących umiejętności miękkich elementu edukacji z zakresu „miękkich kompetencji cyfrowych” oraz połączenia z punktem "moduł wstępny programu profilaktycznego: edukacja antydyskryminacyjna".

- Przewidziano szkolenia nie tylko dla uczniów, ale i dla nauczycieli i rodziców dotyczące zarówno zagrożeń, jak i potencjałów wychowawczych nowych technologii, oraz programy edukacyjne kształtujące wśród uczniów kompetencje rozsądnego i bezpiecznego korzystania z nowych technologii.
- Przewidziano stałą wymianę doświadczeń i dobrych praktyk między szkołami, które stosują różne metody radzenia sobie z problemem.
- Jako profilaktyka uniwersalna ważne jest szerokie włączenie uczniów w proces współdecydowania o szkolnych regulacjach związanych z używaniem nowych technologii (łatwiej przestrzega się reguł, które się samemu współtworzyło).

■ **Moduł edukacji seksualnej**

Przewidziano potraktowanie edukacji seksualnej w szkołach jako integralnej części szerokiego programu profilaktyki społecznej. Edukacja seksualna w takim ujęciu służy nie tylko ograniczeniu skali podejmowania przez młodzież ryzykownych zachowań seksualnych (a więc profilaktyce niechcianych ciąży czy chorób przenoszonych drogą płciową), ale przede wszystkim jest częścią przygotowania do dojrzałości: wiedzy o dojrzewaniu, świadomego przeżywania własnej seksualności, kształtowania dojrzałego podejścia do relacji, refleksji nad językiem, jakim

¹⁶ Sprawiedliwość naprawcza nie jest mediacją między sprawcą a ofiarą, tylko – między sprawcą a społecznością szkolną stojącą po stronie ofiary; sprawca winien zaproponować naprawienie szkód, jakie wyrządził ofierze i społeczności.

Projekt pn. „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie miasta Słupska” współfinansowanego przez Unię Europejską z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

rozmawiamy o sferze seksualnej itd. Rekomenduje my właśnie takie – pogłębione, humanistyczne i interdyscyplinarne, a nie wąsko biologiczno-medyczne – podejście do edukacji seksualnej.

Poniżej przedstawiamy przykładowy zakres treści programu edukacji seksualnej dla szkół średnich¹⁷, jako punkt odniesienia dla przyszłego programu dla Słupska.

- **O rozwoju człowieka** przez całe życie. O umyśle i ciele, czyli o emocjach, uczuciach, płciowości, cielesności i seksualności. Definicja „zdrowia” i koncepcja „człowieka jako istoty seksualnej” według wytycznych Światowej Organizacji Zdrowia WHO.
- **Kilka słów o dojrzewaniu.** Czym jest dojrzewanie i jakie są jego fazy? Jak dojrzewają dziewczyny a jak chłopcy? Jakie emocje i uczucia towarzyszą dojrzewaniu? Jak zmienia się ciało? Jak o sobie dbać w tym okresie? Dojrzewanie płciowe a dojrzewanie psychiczne i emocjonalne.
- **Ćwiczenia językowe.** Zajęcia mają za zadanie pobudzić do refleksji nad rolą języka w myśleniu i mówieniu o emocjach, uczuciach i cielesności. Odwołamy się do koncepcji językowego obrazu świata, czyli porozmawiamy o tym, jak język, którego używamy kształtuje nasze widzenie świata, relacji międzyludzkich i siebie samych.
- **Jak stworzyć dobry związek?** Jakie cechy powinien mieć partner/ka i co to znaczy dobry związek. W tym kontekście odniesiemy się do takich pojęć jak: miłość, przyjaźń, zaufanie, lojalność, troska o siebie i drugą osobę, odpowiedzialność, szacunek. Jak seksualność wiąże się z miłością? Kiedy, wiadomo, że jest się gotowym na „pierwszy raz” oraz jak nie dać się zmanipulować np. przez środowisko rówieśnicze w podejmowaniu decyzji o rozpoczęciu współżycia.
- **Co to jest tożsamość seksualna i orientacja psychoseksualna?** Czym jest i na jakim etapie rozwoju człowieka kształtuje się tożsamość seksualna? Jak tworzy się orientacja psychoseksualna? Jakie istnieją orientacje? w kim się zakochujemy? o związkach jedno- i dwupłciowych. Nieheteroseksualność – fakty i mity.
- **O antykoncepcji.** Kiedy i jak podjąć rozmowę dotyczącą „zabezpieczania się”, wspólna odpowiedzialność za wybór metody i tego konsekwencje. Omówione zostaną następujące tematy: czym jest antykoncepcja i do czego służy, miesięczny cykl kobiecy, rodzaje antykoncepcji: naturalna, mechaniczna, chemiczna, hormonalna, ich wady i zalety, wskazania zdrowotne, co to jest wskaźnik Pearl’a, jakie cechy powinna mieć dobra antykoncepcja.
- **O ciąży, słów kilka.** „Jestem w ciąży” – i co dalej? Do kogo warto się zwrócić w takiej sytuacji, kogo poprosić o wsparcie i pomoc? Omówienie hipotetycznej sytuacji i możliwych opcji dalszego działania. Jakie konsekwencje niesie ze sobą ciąża dla dziewczyny, a jakie dla chłopaka?
- **Co to znaczy być dobrym rodzicem?** Będę miał/a dziecko, czyli jak zmieni się moje życie. Kim jest mama, kim jest tata – jakie obowiązki i zadania wiążą się z nowymi rolami. Cechy dobrego rodzica. Czego dziecko oczekuje od nas jako rodziców?
- **Co oprócz przyjemności może przynieść seks,** czyli o chorobach przenoszonych drogą płciową. O odpowiedzialności za zdrowie swoje i drugiej osoby. Omówienie wybranych chorób. Czym jest wirus HPV? Czym jest wirus HIV? Jak można się nimi zakazić? Czym jest AIDS? Jak zadbać o własne zdrowie i bezpieczeństwo.
- **Jaki wizerunek kobiety i mężczyzny kreują media?** Uczestnicy poznają sposób tworzenia wizerunków kobiety i mężczyzny na potrzeby mediów. Zastanowią się, jak to wpływa na sposób, w jaki postrzegają siebie i innych. Podjęty zostanie temat dotyczący seksualizacji dziewcząt i chłopców i związanych z tym zagrożeń. Dowiedzą się, co to jest stereotyp płci.
- **Pornografia.** Czym jest pornografia? Jaką funkcję pełni w życiu człowieka? Czy z filmów pornograficznych można czerpać wiedzę? Jak pornografia może kształtować nasze wyobrażenia o: seksie, wyglądzie partnerki/partnera, relacjach międzyludzkich? Porozmawiamy o zagrożeniach związanych z pornografią, szczególnie jeśli chodzi o pokazywanie sytuacji przemocowych.
- **Granice, na które możemy sobie pozwolić w relacjach intymnych z innymi.** Czym jest asertywność? Kiedy warto i należy być asertywną/asertywnym? Jak radzić sobie w sytuacjach, kiedy ktoś przekracza nasze granice? o rodzajach przemocy i sposobach radzenia sobie w takich sytuacjach.

¹⁷ Przytoczony przykład to autorski program Aleksandry Dulas i Anny Jurek Fundacji Nowoczesnej Edukacji SPUNK z Łodzi, realizowany w formie warsztatowej w licznych miastach i mający bardzo dobre opinie (www.spunk.pl www.facebook.com/fundacja.spunk/).

Projekt pn. „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie miasta Słupska” współfinansowanego przez Unię Europejską z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

- **Aspekty prawne związane z zachowaniami o charakterze seksualnym.** Na jakich zasadach można utrwałać wizerunek drugiej osoby i umieszczać go w sieci? Jakie obwarowania prawne dotyczą kontaktów przez systemy teleinformatyczne i telekomunikacyjne? Kiedy według prawa można podejmować kontakty seksualne? Jak prawo chroni osoby małoletnie i niepełnoletnie?

■ **Moduł edukacji w zakresie kompetencji miękkich**

Nauka kompetencji miękkich jest – obok edukacji antydyskryminacyjnej – drugim najważniejszym zadaniem w ramach proponowanego przez nas programu profilaktyki szkolnej. Brak kompetencji miękkich jest jednym z możliwych i często diagnozowanych źródeł problemów społecznych np. przemocy czy uzależnień. Trening umiejętności życiowych jest jedną z uznanych strategii profilaktycznych. Najważniejszymi kompetencjami miękkimi w ramach programu są:

- W odniesieniu do kompetencji miękkich, których należy dostarczyć uczniom – uczestnikom programu profilaktycznego:
 - kompetencje z zakresu radzenia sobie z własnymi emocjami i redukcji stresu;
 - kompetencje z zakresu asertywnej komunikacji bez przemocy;
 - kompetencje z zakresu dobrego integrowania się z grupą, harmonijnej współpracy w zespole, świadomego przyjmowania ról zespołowych;
- W odniesieniu do kompetencji miękkich niezbędnych nauczycielom-trenerom:
 - Kompetencje z zakresu integrowania grupy,
 - Umiejętność przekazywania wiedzy z zakresu umiejętności miękkich (umiejętności komunikacyjne);
 - Umiejętności z zakresu prowadzenia procesu grupowego; praktycznie każda grupa może ze względu na napięcia wewnętrzne rozpaść się zanim się scementuje. By nauczyć kogoś bycia w grupie, trzeba umieć stworzyć warunki by taka grupa w której uczeń przebywa powstała i stanowiła pewną całość. Oddziaływanie programu będzie o wiele skuteczniejsze, jeśli będzie on prowadzony z grupą, a nie ze zbiorem pojedynczych jednostek.

■ **Moduł edukacji na rzecz społeczeństwa obywatelskiego i wdrożenia praktyk partycypacyjnych.**

Wdrożenie praktyk partycypacyjnych w szkołach i związany z nim moduł edukacji na rzecz społeczeństwa obywatelskiego powinien być rozumiany – zgodnie z zapisami Deklaracji Warszawskiej – jako podstawa profilaktyki uniwersalnej. Badania potwierdzają, że umocnione poczucie własnej podmiotowości i osobistego wpływu sprawczego na otaczający świat radykalnie zmniejszają wśród młodych ludzi zagrożenie uzależnień i ryzykownych zachowań, a także jest elementem profilaktyki części problemów zdrowia psychicznego.

Przewidziano podmiotowe zaangażowanie uczniów w decydowanie o sprawach szkoły jako ważny element profilaktyki uniwersalnej. Rekomendowane elementy to:

1. Promocja przez miasto wiedzy o dobrych praktykach partycypacyjnych w szkołach.
2. Dzielenie się przez szkoły (w nieoceniającym i nierywalizacyjnym kontekście) dobrymi praktykami co do partycypacji uczniowskiej (forum wymiany dobrych praktyk).
3. Warsztaty dla nauczycieli osławiające z praktyką partycypacji i uczące odróżniać autentyczną partycypację od „rytuałów partycypacyjnych”.
4. Ważnym elementem powinno być intensywniejsze niż dotychczas wykorzystywanie Młodzieżowej Rady Miasta jako narzędzia rzeczywistej partycypacji.

■ **Odpowiedzialny:**

Wydział Edukacji UM. we współpracy ze szkołami, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Słupsku oraz podmiotami, o których mowa w art. 3.1. Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie

■ **Harmonogram i kosztorys:**

Rok budżetowy:	Etap realizacji programu:	Wkład budżetu miasta:
2020	Rozpisanie konkursu na model programu, wyłonienie wykonawcy, Opracowanie modelu i przeprowadzenie pilotażu	120 000,00 zł
2021	Zakończenie pilotażu (I półrocze) – wdrażanie programu (II półrocze)	185 000,00 zł
2022	Realizacja programu	250 000,00 zł
2023	Realizacja programu	250 000,00 zł
2024	Realizacja programu	250 000,00 zł
2025	Realizacja programu	250 000,00 zł

■ **Wskaźniki osiągnięcia celów:**

- W roku 2020 – pomyślne wyłonienie wykonawcy modelu (wskaźnik binarny: zrealizowano – nie zrealizowano), oraz pomyślne przetestowanie modelu (Wskaźnik binarny: zrealizowano – nie zrealizowano),
- W kolejnych latach – odsetek uczniów objętych oddziaływaniem programu (wartość referencyjna – 100%)

Cel strategiczny B.2 **Pomoc w zakresie problemów zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży**

Program B.2.1: **Profilaktyka zdrowia psychicznego młodzieży**

Zdrowie psychiczne jest tu rozumiane zgodnie z wytycznymi WHO. Zdrowie psychiczne definiować możemy jako brak zaburzenia, bądź też jako dobrostan umożliwiający pełną samorealizację. W świetle międzynarodowej definicji WHO zdrowie psychiczne „jest czymś więcej niż tylko brakiem zaburzenia psychicznego, wymaga ono: poczucia samowystarczalności, samooceny i poczucia własnej wartości, umiejętności zaufania innym, zdolności dawania i brania przyjaźni, miłości i przywiązania, zdolności tworzenia trwałych związków emocjonalnych, zdolności głębokiego przeżywania emocji, umiejętności przebaczenia innym i sobie samemu, zdolności do przemyśleń nad sobą i rozważań nad zmianami, umiejętności uczenia się przez doświadczenie, zdolności tolerowania niepewności i podejmowania ryzyka, zdolności do zadumy i fantazjowania”¹⁸.

Jednostka która doświadcza dobrostanu psychicznego to jednostka która jest w pozytywnym stanie zdrowia psychicznego i emocjonalnego; wskazuje zdolność danej osoby do funkcjonowania w sposób rozumny i emocjonalnie w sposób produktywny oraz satysfakcjonujący. Dobrze samopoczucie jednostki jest konstrukcją wielowymiarową, która obejmuje coś więcej niż tylko bycie w dobrym nastroju lub w poczuciu szczęścia. Oprócz pozytywnych emocji, emocjonalne dobre samopoczucie jednostka osiąga poprzez optymalny rozwój osobisty, życie z poczuciem sensu, oraz zaspokajanie podstawowych ludzkich potrzeb autonomii, posiadania różnych kompetencji i przede wszystkim potrzeb związanych z relacjami i więziami¹⁹.

¹⁸ „Oksfordzki podręcznik psychiatrii” Semple D., Smyth R., Burns J., Darjee R., McIntosh A., Wydawnictwo CZELEJ, Lublin, 2007, cytat z Gdańskiego Programu Zdrowia Psychicznego na lata 2016-2023.

¹⁹ Defining Mental Health and Wellbeing, ENHANCING STUDENT WELLBEING, <http://unistudentwellbeing.edu.au/wp-content/uploads/2016/08/Defining-MH-Prf05.pdf> dostęp 23.08.2018

Projekt pn. „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie miasta Słupska” współfinansowanego przez Unię Europejską z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

- **Cel programu:**
Profesjonalne wczesne rozpoznawanie problemów zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży.
- **Opis programu:**
Program polega na wdrożeniu systemowej współpracy szkół z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną oraz z nowo tworzoną na obszarze rewitalizacji Psychologiczną Poradnią Rodzinną, w celu wczesnego i fachowego rozpoznawania i diagnozowania problemów dzieci i młodzieży w zakresie dobrostanu psychicznego. Ma o na celu wprowadzenie zwyczaju sięgania po fachową diagnozę. Program polega na przeszkoleniu wychowawców klas w zakresie korzystania ze współpracy z poradnią psychologiczno-pedagogiczną i specjalistami w zakresie zdrowia psychicznego, w przypadku stwierdzenia nietypowych zachowań uczniów mogących być symptomem choroby.
- **Formy realizacji programu:**
Szkolenie dla nauczycieli we współpracy z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną i Psychologiczną Poradnią Rodzinną (tworzoną na obszarze rewitalizacji w ramach GPR), realizowane co dwa lata począwszy od 2021 roku.
- **Odpowiedzialny:**
Wydział Edukacji UM we współpracy z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną i Psychologiczną Poradnią Rodzinną.
- **Harmonogram i kosztorys:**

Rok budżetowy:	Etap realizacji programu:	Wkład budżetu miasta:
2020		0,00
2021	Szkolenie nauczycieli	8 000,00
2022		0,00
2023	Szkolenie nauczycieli	8 000,00
2024		0,00
2025	Szkolenie nauczycieli	8 000,00

- **Wskaźniki osiągnięcia celów:**
 - Odsetek przeszkolonych nauczycieli (wartość referencyjna dla roku 2025: 80%).

Cel strategiczny B.3 **Aktywizacja budynków szkolnych popołudniami**

Program B.3.1: **Szkoły centrami aktywności lokalnej**

- **Cel programu:**
Lepsze wykorzystanie infrastruktury miejskiej oraz efektywniejsze włączenie szkół w aktywizację społeczności lokalnej.
- **Opis programu:**
Problem braku wykorzystania budynków szkolnych popołudniami uzyskał bardzo niską ocenę rankingową (2,93) nie jest to więc program priorytetowy, lecz dodatkowy. Jednak stan,

Projekt pn. „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie miasta Słupska” współfinansowanego przez Unię Europejską z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

w którym w budynkach szkół łatwiej jest popołudniami zorganizować zajęcia komercyjne, niż usytuować tam aktywność obywatelską, nie wydaje się ani prawidłowy, ani korzystny dla miasta. Wobec tego:

- Przewiduje się przebadanie możliwości wykorzystania budynków szkół popołudniami na wielopokoleniową aktywność sąsiedzką mieszkańców z bezpośredniego otoczenia danej szkoły poprzez wysłuchanie opinii dyrektorów szkół w sprawie zaktywizowania budynków szkolnych popołudniami i wieczorami. Dyrektorzy zostaną zapytani o bariery takiej aktywizacji. Oszacowany zostanie koszt finansowy pokonania tych barier.
- Pilotażowo zostanie przygotowana koncepcja aktywizacji budynków dwóch szkół w obszarze rewitalizacji – szkoły podstawowej i szkoły średniej – uwzględniająca specyficzną koncentrację potrzeb w tym obszarze.

■ **Formy realizacji programu:**

Badanie opinii oraz pilotaż

■ **Odpowiedzialny:**

Wydział Edukacji UM

■ **Harmonogram i koszty:**

W zakresie badania opinii program jest bezkosztowy. Koszty dotyczą pilotażu w dwóch szkołach, który jest przewidziany na rok szkolny 2020 – 2021.

Rok budżetowy:	Etap realizacji programu:	Wkład budżetu miasta:
2020	Pilotaż: wrzesień – grudzień (4 miesiące)	12 000,00 zł
2021	Pilotaż: styczeń – czerwiec (6 miesięcy)	18 000,00 zł

■ **Wskaźniki osiągnięcia celów:**

- Wskaźnik binarny: TAK-NIE (zrealizowano – nie zrealizowano).

Obszar C. **Wsparcie dla bezpieczeństwa rodzin**

Obszar koncentracji działań C zawiera cele związane z funkcjonowaniem rodzin i pieczy zastępczej, w tym bezpieczeństwa w rodzinie i ochrony przed przemocą. Zidentyfikowano **cztery takie cele**:

- Cel C.1. Skuteczny system przeciwdziałania przemocy w rodzinie – waga 0,55;
- Cel C.2. Wzmocnienie kompetencji rodzicielskich młodych rodziców – waga 0,15;
- Cel C.3. Wsparcie dla poprawy systemu pieczy zastępczej – waga 0,20;
- Cel C.4. Wyrównywanie szans rodzin – waga 0,10.

Podane przy poszczególnych celach wagi liczbowe obrazują proporcje ważności poszczególnych celów w ramach obszaru i służą procesowi monitorowania postępów wdrażania Polityki Społecznej oraz oceny stopnia realizacji jej celów.

KONTEKST REWITALIZACJI:

przedsięwzięcia rewitalizacyjne powiązane z Obszarem C

Poniżej wymieniono i omówiono przedsięwzięcia rewitalizacyjne przewidziane w Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta Słupska 2027 – 2025+, powiązane merytorycznie z celami i programami tego obszaru koncentracji działań. W odniesieniu do przedsięwzięć podstawowych dodatkowo wskazano szczegółowe powiązania przy opisie poszczególnych programów tego obszaru.

Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne

1. Realizacja celu C.1. *Skuteczny system przeciwdziałania przemocy w rodzinie* jest funkcjonalnie powiązana z następującymi podstawowymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi:
 - a. przedsięwzięciem rewitalizacyjnym dodanym do wiązki 2 – budową budynku z mieszkaniami wspomaganymi przy ul. Długiej, gdzie powstanie między innymi osiem mieszkań wspomaganych dla osób/rodzin dotkniętych problemem przemocy lub poważnym konfliktem;
 - b. przedsięwzięciem nr 7 z wiązki 7 „Utworzenie Psychologicznej Poradni Rodzinnej z mieszkaniem terapeutycznym”, w ramach którego przewidziano między innymi terapię rodzin, pracę ze sprawcami przemocy w ramach programu korekcyjno-edukacyjnego, mediację rodzinną i grupy wsparcia.
2. Realizacja celu C.2. *Wzmocnienie kompetencji rodzicielskich młodych rodziców* jest funkcjonalnie powiązana z podstawowym przedsięwzięciem rewitalizacyjnym nr 7 z wiązki 7 „Utworzenie Psychologicznej Poradni Rodzinnej z mieszkaniem terapeutycznym”, w ramach którego przewidziano między innymi specjalistyczne poradnictwo.
3. Realizacja celu C.3. *Wsparcie dla poprawy systemu pieczy zastępczej* jest ściśle funkcjonalnie powiązana z podstawowym przedsięwzięciem rewitalizacyjnym dodanym do wiązki 2 – budową budynku z mieszkaniami wspomaganymi przy ul. Długiej, gdzie powstaną między innymi:
 - a. mieszkania przeznaczone na rodzinny dom dziecka lub dla zawodowej rodziny zastępczej (dwa mieszkania, minimum 4-pokojowe, o powierzchni do około 80 – 90 m²).
 - b. mieszkania treningowe przeznaczone dla osób opuszczających pieczę zastępczą: 4 lokale mieszkalne 1-pokojowe, o powierzchni około 30 m² i 2 lokale mieszkalne 2-pokojowe, o powierzchni około 40 m².
4. Realizacja celu C.4. *Wyrównywanie szans rodzin* może być pośrednio powiązana z podstawowym przedsięwzięciem rewitalizacyjnym nr 3 z wiązki 7 „Utworzenie Placówki Wsparcia Dziennego DOM SĄSIEDZKI”.

Projekt pn. „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie miasta Słupska” współfinansowanego przez Unię Europejską z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

Pozostałe dopuszczalne przedsięwzięcia rewitalizacyjne

W wiązce dodatkowych przedsięwzięć społecznych nie ma przedsięwzięć bezpośrednio powiązanych funkcjonalnie z obszarem C. Pośrednio z celem C.4. mogą być powiązane przedsięwzięcia dodatkowe 2, 5, 6, 7 i 8 z Gminnego Programu Rewitalizacji.

Cel strategiczny C.1 **Skuteczny system przeciwdziałania przemocy w rodzinie**

Program C.1.1: **Indywidualne plany pomocy osobom dotkniętym przemocą (IPP)**

- **Cel programu:**

Wprowadzenie do stałej praktyki w Słupsku modelu pracy poprzez Indywidualne Plany Pomocy.

- **Opis programu:**

1. Standardowym postępowaniem w przypadku zainicjowania procedury Niebieskiej Karty jest wdrożenie w danej rodzinie Indywidualnego Planu Pomocy.
2. Przyjmuje się zasadę, że przynajmniej główny zręb (zasadnicze kierunki, priorytety i główne wytyczne) każdego indywidualnego planu pomocy jest formułowanie **przez zespół interdyscyplinarny**.
 - a. Najbardziej typowym rozwiązaniem jest sytuacja, gdy grupę roboczą zespół powołuje do realizacji już wstępnie naszkicowanego planu. W takich przypadkach grupa sporządza szczegółowy IPP na podstawie wstępnych wytycznych Zespołu.
 - b. W przypadkach trudniejszych to zespół powinien układać cały plan, a nie tylko jego główne wytyczne.
 - c. Tylko w przypadkach bardzo prostych zadanie przygotowania IPP można zlecać w całości grupie roboczej.
3. Jako ważny element pomocy w ramach IPP należy uwzględniać indywidualną asystenturę – pomoc w wykonywaniu kolejnych kroków planu. Uwzględniając fakt, że z bardzo często ofiary przemocy doświadczają porażenia woli, zmagają się z lękiem, mają głęboko podkopane poczucie własnej wartości, **asystentura** – polegająca czasami wręcz na „prowadzeniu za rękę” ofiary przez cały proces uwalniania danej rodziny od przemocy – **jest zasadniczym pożądanym elementem pracy z problemem przemocy w rodzinie**. To asystentura stanowi też zasadniczy element kosztów IPP.
4. Do celów corocznego planowania zadań przyjmuje się rekomendowaną liczbę IPP nie mniejszą niż 30 rocznie²⁰. Przyjmuje się szacunkowy koszt jednego Indywidualnego Planu Pomocy w kwocie nie mniejszej niż 3,6 tys. zł.

- **Formy realizacji programu:**

Wdrożenie odpowiedniej praktyki w Zespole Interdyscyplinarnym

- **Odpowiedzialny:**

Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych UM

²⁰ Chyba że liczba aktualnie uruchomionych Niebieskich Kart jest niższa; wówczas prowadzi się IPP dla wszystkich Kart w toku.

Projekt pn. „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie miasta Słupska” współfinansowanego przez Unię Europejską z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

■ **Harmonogram i kosztorys:**

Rok budżetowy:	Etap realizacji programu:	Wkład budżetu miasta:
2020	realizacja	108 000,00 zł
2021	Realizacja	108 000,00 zł
2022	Realizacja	108 000,00 zł
2023	Realizacja	108 000,00 zł
2024	Realizacja	108 000,00 zł
2025	Realizacja	108 000,00 zł

■ **Wskaźniki osiągnięcia celów:**

Wskaźnik binarny: TAK-NIE (zrealizowano – nie zrealizowano)

Program C.1.2: **Izolowanie sprawców zamiast kierowania ofiar do schronienia**

■ **Cel programu:**

Wprowadzenie do stałej praktyki izolowania osób co do których istnieje domniemanie że dopuścili się sprawstwa przemocy.

■ **Opis programu:**

1. **Bezpiecznym miejscem schronienia dla ofiary przemocy powinien być jej własny dom.** Przewiduje się wdrożenie możliwie szeroko mechanizm doraźnego izolowania sprawców przemocy od ofiar przemocy (a nie odwrotnie!) poprzez działania prokuratorskie w toku postępowania przygotowawczego (opisane w formularzu B Niebieskiej Karty), oraz instrumenty uzyskiwane przed sądem:
 - a. oddanie podejrzanego pod dozór Policji z zakazem kontaktowania się z pokrzywdzonym²¹;
 - b. oddanie podejrzanego pod dozór Policji zamiast zastosowania tymczasowego aresztowania, pod warunkiem że w wyznaczonym terminie opuści on lokal zajmowany wspólnie z pokrzywdzonym oraz określi miejsce swojego pobytu;
 - c. nakazanie podejrzanemu czasowego opuszczenia lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym — jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że oskarżony ponownie popełni przestępstwo z użyciem przemocy wobec tej osoby, zwłaszcza gdy popełnieniem takiego przestępstwa groził (Art. 275a. KPK).
 - d. Zorganizowanie pomocy prawnej dla ofiar w uzyskiwaniu sądowych zakazów zbliżania się²².
 - e. Zorganizowanie pomocy prawnej dla ofiar w uzyskiwaniu trwałego izolowania sprawców poprzez nakaz opuszczenia lokalu w trybie art. 11a UPP²³.

²¹ Zakaz taki polega na nałożeniu na podejrzanego o stosowanie przemocy w rodzinie przez Prokuratora obowiązku powstrzymywania się od kontaktowania się z osobą pokrzywdzoną. Prokurator tytułem środka zapobiegawczego w trybie art. 275 kpk można nałożyć na podejrzanego taki warunek, oddając go jednocześnie pod dozór Policji. Złamanie obowiązków nałożonych w trybie art. 275 kpk może skutkować tymczasowym aresztowaniem sprawcy.

²² Zakaz kontaktowania jest nie tylko środkiem zapobiegawczym, ale także środkiem karnym (dodatkową sankcją, którą sąd może nałożyć na skazanego) i został uregulowany w kodeksie karnym. Art. 41a § 1 k.k. Przepis ten stanowi, że sąd może orzec zakaz kontaktowania się z określonymi osobami, zbliżania się do określonych osób, w razie skazania za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności na szkodę małoletniego lub inne przestępstwo przeciwko wolności oraz w razie skazania za umyślne przestępstwo z użyciem przemocy, w tym zwłaszcza przemocy wobec osoby najbliższej.

²³ Zgodnie z art. 11a ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie osoba nią dotknięta może żądać, aby sąd zobowiązał sprawcę – członka rodziny do opuszczenia mieszkania. Rozprawa powinna odbyć się w terminie miesiąca od dnia wpływu wniosku. Z kolei art. 41a § 3a. stanowi, że w razie orzeczenia nakazu okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym za przestępstwa określone w rozdziałach XXV i XXVI k.k. sąd orzeka na ten sam okres zakaz zbliżania się do pokrzywdzonego.

Projekt pn. „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie miasta Słupska” współfinansowanego przez Unię Europejską z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

2. Nie przewiduje się organizowania ani utrzymywania ze środków miejskich specjalnego miejsca pobytu dla sprawców przemocy izolowanych od ofiar²⁴. Sprawca sam winien zadbać o miejsce pobytu dla siebie. W skrajnym przypadku, osobie, której nakazano w trybie art. 275a KPK okresowo opuścić lokal mieszkalny zajmowany wspólnie z pokrzywdzonym, należy – tylko na jej wniosek – wskazywać miejsce noclegowe w istniejącej w Słupsku noclegowni dla osób bezdomnych (i pobierać opłatę za to miejsce na zasadach ogólnych).

■ **Formy realizacji programu:**

Wdrożenie odpowiedniej praktyki w Zespole Interdyscyplinarnym

■ **Odpowiedzialny:**

Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych UM

■ **Harmonogram i kosztorys:**

Rok budżetowy:	Etap realizacji programu:	Wkład budżetu miasta:
2020	realizacja	Program bezkosztowy

■ **Wskaźniki osiągnięcia celów:**

- Odsetek spraw wymagających doraźnej izolacji stron, w którym izolację tę uzyskano poprzez środki zastosowane wobec sprawcy, a nie poprzez udzielenie schronienia ofierze (wartość referencyjna = 100%)

Program C.1.3: **Kompetentny Zespół Interdyscyplinarny**

■ **Cel programu:**

Podniesienie kompetencji Zespołu Interdyscyplinarnego.

■ **Opis programu:**

W Zespole Interdyscyplinarnym z samej istoty spotykają się specjaliści z różnych dziedzin, a ich wiedza – często bardzo specjalistyczna – powinna się efektywnie uzupełniać w procesie kompleksowego rozwiązywania problemów przemocy w rodzinie. Podobna sytuacja jest w szerszym systemie obejmującym instytucje zaangażowane w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Potrzebne jest uwspólnianie wiedzy. Przewiduje się system szkoleń (w tym szkoleń wzajemnych) i systematycznie uzupełnianie wiedzy, szczególnie o specyfice form przemocy innych niż fizyczna i psychiczna: ekonomicznej, seksualnej, przemocy zaniedbania. Szkolenie powinno być kierowane do kadr, w tym – kadr kierowniczych oraz specjalistów współpracujących w systemie: pracowników socjalnych i asystentów rodzin, nauczycieli, wychowawców i pedagogów szkolnych, lekarzy i pielęgniarek, policjantów, kuratorów sądowych (rodzinnych i do spraw osób dorosłych), organizacji pozarządowych.

■ **Formy realizacji programu:**

- Szkolenia własne;
- Uczestnictwo w szkoleniach zewnętrznych

²⁴ Art. 275a Kodeksu Postępowania Karnego, §5 brzmi: „§ 5. Wydając postanowienie o nakazie okresowego opuszczenia przez oskarżonego lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, można, na wniosek oskarżonego, wskazać mu miejsce pobytu w placówkach zapewniających miejsca noclegowe (...).” . Więc po pierwsze może to być noclegownia, a po drugie wskazanie następuje tylko na wniosek oskarżonego/podejrzanego i nie jest obligatoryjne.

Projekt pn. „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie miasta Słupska” współfinansowanego przez Unię Europejską z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

- **Odpowiedzialny:**
Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie

- **Harmonogram i kosztorys:**

Rok budżetowy:	Etap realizacji programu:	Wkład budżetu miasta:
2020	realizacja	4 000,00 zł
2021	realizacja	4 000,00 zł
2022	realizacja	4 000,00 zł
2023	realizacja	4 000,00 zł
2024	realizacja	4 000,00 zł
2025	realizacja	4 000,00 zł

- **Wskaźniki osiągnięcia celów:**
 - Ilość osobo-dni szkolenia

Cel strategiczny C.2 **Wzmocnienie kompetencji rodzicielskich młodych rodziców**

Program C.2.1: **Diagnoza potrzeb młodych rodziców w zakresie podnoszenia kompetencji rodzicielskich**

- **Cel programu:**
Przygotowanie gruntu pod wzmocnienie współpracy rodziców ze szkołami.
- **Opis programu:**
Program polega na zdiagnozowaniu potrzeb i barier w dziedzinie podnoszenia kompetencji rodzicielskich odczuwanych przez samych rodziców (wywiady).
 - Prawdopodobnie potrzebna jest oferta szkoleń prowadzonych w formie warsztatowej w nie-stygmatyzującym kontekście, np. „uniwersytet dla rodziców” we współpracy z Akademią Pomorską, co zweryfikuje przeprowadzone badania.
 - Badanie powinno przewidywać w próbie nadreprezentację rodziców z obszaru rewitalizacji, z uwagi na spodziewaną tam szczególną koncentrację potrzeb.
 - Planowane jest wykorzystanie dostrzeganego przez placówki edukacyjne rosnącego zainteresowania ojców udziałem w wychowaniu dzieci np. przez kampanie społeczne „jak być fajnym tatą”. Jednym z celów długofalowych jest podwyższenie kompetencji rodzicielskich w zakresie rozpoznawania i przeciwdziałania zaburzeniom afektywnym, w szczególności depresji, rozpoznawania i przeciwdziałania zaburzeniom więzi oraz kształtowania prawidłowej więzi w rodzinie.
- **Formy realizacji programu:**
Badawczy program jednoroczny prowadzony we współpracy z Akademią Pomorską, w oparciu o szkoły i ich kontakt z respondentami – rodzicami.

■ **Odpowiedzialny:**

Wydział Edukacji UM we współpracy z Akademią Pomorską, Psychologiczną Poradnią Rodzinną (jednostką nowo tworzoną na obszarze rewitalizacji) oraz Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną.

■ **Harmonogram i kosztorys:**

Rok budżetowy:	Etap realizacji programu:	Wkład budżetu miasta:
2020	Wstępny etap: rozmowy z Akademią Pomorską	0,00 zł
2021	Program badawczy (badania jakościowe zakończone rekomendacjami dla programu podnoszenia kompetencji rodzicielskich)	30 000,00 zł

■ **Wskaźniki osiągnięcia celów:**

- Wskaźnik binarny (zrealizowano – nie zrealizowano).

Cel strategiczny C.3 **Wsparcie dla poprawy systemu pieczy zastępczej**

Program C.3.1: **Absolwenci pieczy zastępczej – lepiej przygotowani do życia**

■ **Cel programu:**

Wyposażenie absolwentów pieczy zastępczej w większy zasób kompetencji społecznych i umiejętności interpersonalnych, niezbędnych do dobrego funkcjonowania w samodzielnym życiu.

■ **Opis programu:**

Program polega na opracowaniu wachlarza zajęć podnoszących kompetencje społeczne i umiejętności interpersonalne, a następnie przeprowadzeniu programu dla podopiecznych pieczy zastępczej, który byłby współkształtowany przez samych podopiecznych. **Program byłby opracowany przez wykonawców programu profilaktycznego dla szkół jako jego moduł, bez dodatkowych kosztów.**

Piecznia zastępcza realizowana w placówkach opiekuńczo-wychowawczych wydaje się w miarę dobrze zaspokajać potrzeby materialno-bytowe dzieci, natomiast nie zawsze dobrze rozpoznane są ich potrzeby społeczne. W placówkach nie rozwija się w dostatecznym stopniu kompetencji obywatelskich, w tym praktyk partycypacji niezbędnych do przygotowania do samodzielnego życia. Brakuje również nacisku na rozwijanie kompetencji miękkich (asertywność, komunikowanie własnych potrzeb, integracja). Warto program dodatkowych zajęć, kursów itp. układać wspólnie z podopiecznymi, tak aby odpowiadał ich zainteresowaniom, a następnie szukać sposobów jego realizacji, zamiast przyjmować i narzucać dzieciom to, co płynie od donatorów.

Przewidziano rozwijanie praktyk partycypacji i upodmiotowienia podopiecznych przebywających w pieczy zastępczej. Jest to kluczowe z punktu widzenia przyszłego usamodzielnienia podopiecznych.

■ **Formy realizacji programu:**

Zajęcia w placówkach i oferta dla rodzinnych form pieczy zastępczej.

■ **Odpowiedzialny:**

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie

■ **Harmonogram i kosztorys:**

Rok budżetowy:	Etap realizacji programu:	Wkład budżetu miasta:
2020	Realizacja programu	30 000,00 zł
2021	Realizacja programu	30 000,00 zł
2022	Realizacja programu	30 000,00 zł
2023	Realizacja programu	30 000,00 zł
2024	Realizacja programu	30 000,00 zł
2025	Realizacja programu	30 000,00 zł

■ **Wskaźniki osiągnięcia celów:**

- Ilość podopiecznych uczestniczących corocznie w pełnym programie,

Cel strategiczny C.4 **Wyrównywanie szans rodzin**

Program C.4.1: **Wsparcie dla niepełnych rodzin wielodzietnych – pilotaż**

■ **Cel programu:**

Celem długofalowym jest wyrównanie szans rodzin w sytuacji największego obciążenia zadaniami opiekuńczo-wychowawczymi. Celem doraźnym jest rozpoznanie możliwości wsparcia.

■ **Opis programu:**

Działania w ramach programu będą obejmować:

- dodatkowe, specjalne formy wsparcia w funkcjach opiekuńczych (ułatwiony dostęp dzieci do placówek, różnorodnych zajęć, form organizacji wolnego czasu, sportu, kultury);
- działania na rzecz zwiększenia dostępu niepełnych rodzin wielodzietnych do miejskiej oferty usług, w tym transportu miejskiego, odpłatnych usług publicznych;
- promowanie wśród niepełnych rodzin wielodzietnych korzystania z Karty Dużej Rodziny (która im przysługuje, o czym nie zawsze wiedzą);
- poszukiwanie partnerów do Karty Dużej Rodziny na terenie Słupska.

■ **Formy realizacji programu:**

Przebadanie możliwości stworzenia dodatkowych ułatwień dla wielodzietnych rodzin niepełnych

■ **Odpowiedzialny:**

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie

■ **Harmonogram i kosztorys:**

Rok budżetowy:	Etap realizacji programu:	Wkład budżetu miasta:
2021	I półrocze 2021 – rozpoznanie możliwości zwolnień, ulg i zniżek	program bezkosztowy

■ **Wskaźniki osiągnięcia celów:**

- Wskaźnik zostanie ustalony po dokonaniu rozeznania w 2020 roku co do możliwych ułatwień, zwolnień i ulg dla niepełnych rodzin wielodzietnych.

Projekt pn. „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie miasta Słupska” współfinansowanego przez Unię Europejską z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

Obszar D. **Dobrostan w wieku senioralnym**

Obszar koncentracji działań D zawiera cele strategiczne związane z seniorami i problemami wieku senioralnego. Zidentyfikowano **pięć takich celów**:

- Cel D.1. Sieć opieki nad seniorami dostosowana do potrzeb – *waga 0,25*;
- Cel D.2. Dostępność mieszkań wspomaganych i serwisowanych – *waga 0,25*;
- Cel D.3. Profilaktyka problemów zdrowia psychicznego wieku starszego – *waga 0,20*;
- Cel D.4. Stale rozbudowywana oferta wsparcia dla seniorów – *waga 0,20*;
- Cel D.5. Lepsze rozpoznanie sytuacji sprawnych i aktywnych seniorów – *waga 0,10*.

Podane przy poszczególnych celach wagi liczbowe obrazują proporcje ważności poszczególnych celów w ramach obszaru i służą procesowi monitorowania postępów wdrażania Polityki Społecznej oraz oceny stopnia realizacji jej celów.

KONTEKST REWITALIZACJI:

przedsięwzięcia rewitalizacyjne powiązane z Obszarem D

Poniżej wymieniono i omówiono przedsięwzięcia rewitalizacyjne przewidziane w Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta Słupska 2027 – 2025+, powiązane merytorycznie z celami i programami tego obszaru koncentracji działań. W odniesieniu do przedsięwzięć podstawowych dodatkowo wskazano szczegółowe powiązania przy opisie poszczególnych programów tego obszaru.

Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne

1. Realizacja celu D.1. *Sieć opieki nad seniorami dostosowana do potrzeb* jest funkcjonalnie powiązana z następującymi podstawowymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi:
 - a. przedsięwzięciem nr 5 z wiązki 7 „Rozwój usług opiekuńczych w obszarze rewitalizacji”, w ramach którego przewidziano między innymi rozwój usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania seniorów i osób z niepełnosprawnościami przez MOPR,
 - b. przedsięwzięciem nr 6 z wiązki 7 „Wdrożenie teleopieki wraz z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą”, w ramach którego przewidziano stworzenia na obszarze rewitalizacji kompleksowego systemu szeroko pojętych usług opiekuńczych, których potrzeba jest sygnalizowana zdalnie (w chwili sporządzania tego opracowania system wdrożono w ok. 200 mieszkaniach, docelowo planuje się ok. 500).
 - c. pośrednio – z przedsięwzięciem rewitalizacyjnym dodanym do wiązki 2 – budową budynku z mieszkaniami wspomaganyymi przy ul. Długiej, gdzie powstanie między innymi osiem mieszkań chronionych przeznaczonych dla samotnych seniorów niesamodzielnych;
2. Realizacja celu D.2. *Dostępność mieszkań wspomaganych i serwisowanych* jest funkcjonalnie powiązana z podstawowym przedsięwzięciem rewitalizacyjnym dodanym do wiązki 2 – budową budynku z mieszkaniami wspomaganyymi przy ul. Długiej, gdzie powstanie między innymi osiem mieszkań chronionych przeznaczonych dla samotnych seniorów niesamodzielnych, a dodatkowo 4 mieszkania wspomagane dla rodzin, w skład których wchodzi osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności, nie mogące samodzielnie funkcjonować (co w pojedynczych przypadkach może dotyczyć także seniorów);
3. Realizacja celu D.3. *Profilaktyka problemów zdrowia psychicznego wieku starszego* jest funkcjonalnie powiązana z następującymi podstawowymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi:

Projekt pn. „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie miasta Słupska” współfinansowanego przez Unię Europejską z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

- a. Przedsięwzięcie 1 z wiązki 7: „Centrum Współpracy Międzypokoleniowej i Streetworkingu - „Obalmy mury” (gdzie mogą być realizowane elementy profilaktyki zmian demencyjnych);
 - b. Przedsięwzięcie 8 z wiązki 7: „Aktywizacja seniorów i osób niepełnosprawnych” (gdzie również mogą być realizowane elementy profilaktyki demencji);
4. Realizacja celu D.4. *Stale rozbudowywana oferta wsparcia dla seniorów* jest funkcjonalnie powiązana z podstawowym przedsięwzięciem rewitalizacyjnym:
- a. przedsięwzięciem nr 5 z wiązki 7 „Rozwój usług opiekuńczych w obszarze rewitalizacji”, w ramach którego przewidziano między innymi rozwój usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania seniorów i osób z niepełnosprawnościami przez MOPR, co może istotnie odciążyć opiekunów seniorów niesamodzielnych;
 - b. przedsięwzięciem 9 z wiązki 7: „Akcja „Przełącz bilet opiekunowi”” (która może być elementem uzupełniającym Pakiet Opieki Wytchnieniowej);

Pozostałe dopuszczalne przedsięwzięcia rewitalizacyjne

1. Realizacja celów obszaru D. *Dobrostan w wieku senioralnym* może być ponadto funkcjonalnie powiązana z następującymi dodatkowymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi z wiązki społecznej:
 - a. Przedsięwzięciem 1 *Posiłek na kółkach* polegające na zorganizowaniu specjalistycznej usługi przygotowania posiłku pod indywidualne potrzeby żywieniowe, wraz z dowozem
 - b. Przedsięwzięciem nr 3 *Bądź aktywny po 50-tce* (zaplanowanym przez Młodzieżowy Dom Kultury i Liceum Ogólnokształcące im. B. Krzywoustego).
 - c. przedsięwzięciem nr 4 „Klub Aktywizacji Emeryta w II Liceum Ogólnokształcącym im. A. Mickiewicza w Słupsku” w związku z zaangażowaniem młodzieży w wolontariat na rzecz seniorów, co ma znaczenie profilaktyczne w obszarze profilaktyki uniwersalnej;
 - d. pośrednio – z dodatkowym przedsięwzięciem nr 8 – jako formą aktywizacji mogącą mieć pośrednio znaczenie dla poprawy dobrostanu seniorów.

Cel strategiczny D.1 Sieć opieki nad seniorami dostosowana do potrzeb

Program D.1.1: Rozpoznanie potrzeb w zakresie opieki nad seniorami

■ **Cel programu:**

Rozpoznanie skali i rodzajów potrzeb w zakresie stacjonarnej i dziennej opieki nad seniorami, oraz możliwości planowego wpływania na skalę i rodzaje tych potrzeb.

■ **Opis programu:**

Zasadniczym niepokojącym elementem w zakresie stacjonarnej i dziennej opieki nad nie w pełni samodzielnymi seniorami jest nierozpoznanie skali obecnych i przyszłych potrzeb. Tymczasem wysoce prawdopodobny jest bardzo szybki wzrost zapotrzebowania na nowe miejsca organizacyjne w placówkach i formach obu typów: stacjonarnej i dziennej. Prócz prawdopodobnie narastającego deficytu miejsc w obu formach usług, problemem jest także całkowity brak wyprofilowania usług w kierunku opieki nad osobami cierpiącymi na zmiany demencyjne wieku starszego i choroby otępienne.

Program D.1.1. polega na zorganizowaniu – we współpracy z Akademią Pomorską – badań społecznych diagnozujących te potrzeby.

- Rok 2020 będzie przeznaczony na opracowanie koncepcji badań. Przewiduje się, że badanie będzie obejmowało narzędzia ilościowe i jakościowe, oraz będzie miało charakter cykliczny (będzie powtarzane co 4 lata. Losowana próba do badań powinna być warstwowa terytorialnie w taki sposób, aby udział w niej respondentów z obszaru rewitalizacji był równy lub większy od udziału mieszkańców obszaru rewitalizacji w całej populacji mieszkańców Słupska. Badanie powinno dać pogłębioną odpowiedź na pytanie o aktualny stan potrzeb, ale także – o możliwość planowego wpływania na skalę tych potrzeb, np. poprzez profilaktykę, działania przedłużające samodzielność lub podtrzymujące „samodzielność wspomagana” seniorów.
- Rok 2021 – realizacja badania.
- Rok 2025 – powtórzenie badania

■ **Formy realizacji programu:**

Program badawczy realizowane we współpracy z Akademią Pomorską

■ **Odpowiedzialny:**

Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych UM

■ **Harmonogram i kosztorys:**

rok	zadanie	kwota
2020		0,00 zł
2021	Badanie I	30 000,00 zł
2022		0,00 zł
2023		0,00 zł
2024		0,00 zł
2025	Badanie II	30 000,00 zł

■ **Wskaźniki osiągnięcia celów:**

- Wskaźnik binarny: TAK – nie (zrealizowano – nie zrealizowano),

Cel strategiczny D.2 **Dostępność mieszkań wspomaganych i serwisowanych**

Program D.2.1: **Mieszkania wspomagane dla seniorów**

■ **Cel programu:**

Coroczne – począwszy od 2023 roku – szacowanie potrzeb co do uruchamiania nowych mieszkań wspomaganych i chronionych dla seniorów.

■ **Opis programu:**

Program polega na corocznym – począwszy od 2023 roku – szacowaniu potrzeb co do nowych mieszkań wspomaganych i chronionych dla seniorów i ewentualnym uzyskiwaniu odpowiedniej do potrzeb i możliwości Miasta liczby mieszkań. Ponieważ w ramach Wiązki 2 podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych GPR powstaje obecnie w Słupsku przy ul. Długiej budynek z 32 mieszkaniami specjalnego przeznaczenia, w tym ośmioma lokalami przeznaczonymi na mieszkania chronione i wspomagane dla seniorów, należy założyć, że w najbliższych latach trzeba będzie skupić się na wdrożeniu optymalnego funkcjonowania tego zasobu mieszkań. Uruchomienie nowych mieszkań planuje się najwcześniej w 2024 roku a szacowanie potrzeb w tym zakresie jest zaplanowane na rok 2023.

Projekt pn. „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie miasta Słupska” współfinansowanego przez Unię Europejską z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

■ **Formy realizacji programu:**

Działanie własne Miasta Słupska.

■ **Odpowiedzialny:**

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie

■ **Harmonogram i kosztorys:**

Ponieważ program będzie uruchomiony w 2023 roku i zacznie się od oszacowania potrzeb, które dziś nie są znane, przyjmuje się założenie, że rozeznanie w 2023 roku wykaże potrzebę pozyskania w latach 2024 i 2025 po jednym dodatkowym mieszkaniu rocznie. Koszt remontu szacuje się na poziomie 250 000 zł, koszt roczny utrzymania mieszkania na poziomie 40800 rocznie (z czego istotną część będzie można planować jako pokrywaną przez beneficjentów; tu przyjęto, że średnio beneficjent pokryje 50% kosztów bieżących).

rok	zadanie	kwota
2023	Rozeznanie potrzeb (bezkosztowe)	0,00 zł
2024	remont i pół roku utrzymania 1 mieszkania	260 200,00 zł
2025	roczne utrzymanie 1 mieszkania + remont i pół roku utrzymania 2 mieszkania	280 600,00 zł

■ **Wskaźniki osiągnięcia celów:**

- Ilość mieszkań wspomaganych dla seniorów w systemie ogółem (narastająco);
- Mieszkania udostępnione w danym roku jako odsetek mieszkań potrzebnych (według rozpoznania potrzeb).

Program D.2.2: **Mieszkania serwisowane jako usługa rynkowa**

■ **Cel programu:**

Współpraca z prywatnymi inwestorami na rynku wynajmu i sprzedaży mieszkań w celu uruchomienia komercyjnej usługi mieszkania serwisowanego.

■ **Opis programu:**

Mieszkanie serwisowane to odpowiednik mieszkania wspomagane (usługi publicznej) realizowany komercyjnie przez podmioty rynkowe. Należy dążyć do porozumień z właścicielami prywatnego zasobu mieszkaniowego na wynajem w celu wytworzenia w Słupsku usługi mieszkania serwisowanego. Perspektywicznie może to prowadzić do współpracy polegającej na częściowym zakupie usług przez Miasto Słupsk a częściowym opłaceniu jej przez beneficjentów (mieszkańców lub ich rodziny).

Po wprowadzeniu w Słupsku specjalnej strefy rewitalizacji planuje się przebadanie możliwości wykorzystywania instrumentu umowy urbanistycznej do zachęcania inwestorów prywatnych do tworzenia zasobu mieszkań serwisowanych.

■ **Formy realizacji programu:**

Działanie własne Miasta Słupska.

- **Odpowiedzialny:**
Wydział Zarządzania Funduszami UM we współpracy z Wydziałem Zdrowia i Spraw Społecznych UM
- **Harmonogram i kosztorys:**
Działanie ma charakter coroczny. Przewiduje się bezkosztowy charakter programu (koszty ponosi strona prywatna, która będzie rynkowym wykonawcą odpłatnej usługi).
- **Wskaźniki osiągnięcia celów:**
 - Ilość mieszkań serwisowanych dla seniorów w Słupsku ogółem (narastająco);

Cel strategiczny D.3 **Profilaktyka problemów zdrowia psychicznego wieku starszego**

Program D.3.1: **Aktywne starzenie się**

- **Cel programu:**
Promowanie aktywnego starzenia się, w tym przygotowanie rodzin do wsparcia seniorów w aktywnym starzeniu się jako profilaktyka zaburzeń demencyjnych.
- **Opis programu:**
Program będzie polegał na corocznym konkursie na działania promujące aktywność seniorów. Konkurs jest adresowany do realizatorów działań środowiskowych o charakterze długotrwałym (nie jednorazowych wydarzeń), zarówno wewnątrz środowiska seniorskiego, jak i przekraczających podziały pokoleniowe i angażujących seniorów w aktywności wspólne z innymi grupami pokoleniowymi.
- **Formy realizacji programu:**
Konkurs na podstawie przepisów o działalności pożytku publicznego
- **Odpowiedzialny:**
Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych UM
- **Harmonogram i kosztorys:**

Rok budżetowy:	Etap realizacji programu:	Wkład budżetu miasta:
2020	Coroczny konkurs	30 000,00 zł
2021	Coroczny konkurs	30 000,00 zł
2022	Coroczny konkurs	30 000,00 zł
2023	Coroczny konkurs	30 000,00 zł
2024	Coroczny konkurs	30 000,00 zł
2025	Coroczny konkurs	30 000,00 zł

- **Wskaźniki osiągnięcia celów:**
 - Liczba seniorów objętych aktywizacją przez okres nie krótszy niż pół roku,

Projekt pn. „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie miasta Słupska” współfinansowanego przez Unię Europejską z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

Cel strategiczny D.4 **Stale rozbudowywana oferta wsparcia dla seniorów**

Program D.4.1: **Teraz TY!**

- **Cel programu:**
Wsparcie opiekunów osób zależnych, w tym – seniorów przeciążonych opieką nad członkami własnej rodziny w stworzeniu im możliwości odpoczynku i zadbania o siebie.
- **Opis programu:**
Program jest adresowany do opiekunów osób zależnych (w tym niemobilnych seniorów wymagających stałej opieki). Opiekunami takimi dość często są także seniorzy.
Program będzie miał charakter konkursu na zorganizowanie i zrealizowanie Pakietu Opieki Wytchnieniowej według założeń rybnickiego projektu o tej samej nazwie, udostępnionego w ramach programu innowacji społecznych „Sieci Wsparcia”²⁵.
- **Formy realizacji programu:**
Konkurs na podstawie przepisów o działalności pożytku publicznego
- **Odpowiedzialny:**
Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych UM
- **Harmonogram i kosztorys:**

Rok budżetowy:	Etap realizacji programu:	Wkład budżetu miasta:
2020	Konkurs + realizacja półroczna	15 000,00 zł
2021	Coroczny konkurs	30 000,00 zł
2022	Coroczny konkurs	30 000,00 zł
2023	Coroczny konkurs	30 000,00 zł
2024	Coroczny konkurs	30 000,00 zł
2025	Coroczny konkurs	30 000,00 zł

- **Wskaźniki osiągnięcia celów:**
 - Liczba opiekunów seniorów zależnych i innych osób wymagających stałej opieki, objętych Pakietem Opieki Wytchnieniowej.

Cel strategiczny D.5 **Lepsze rozpoznanie sytuacji sprawnych i aktywnych seniorów**

Sprawni i aktywni seniorzy młodszy będą w nieodległej przyszłości nie tyle beneficjentami systemu wsparcia, co raczej jego aktywnym elementem. Bez dobrze zbudowanego wolontariatu seniorów wczesnych (60 – 75 lat) na rzecz seniorów dojrzałych (76-85 lat) i sędziwych (ponad 85 lat) w ciągu najbliższych 30 lat system przestanie funkcjonować z przyczyn czysto demograficznych (zabraknie wykonawców zadań).

²⁵ Nieodpłatny model programu jest dostępny pod adresem <http://sieciwsparcia.pl/project/pakiet-opieki-wytchnieniowej/>

Projekt pn. „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie miasta Słupska” współfinansowanego przez Unię Europejską z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

Program D.5.1: **„Seniorzy wcześnie – diagnoza potencjału i potrzeb”**

■ **Cel programu:**

Wdrożenie w ciągu sześciu lat trzech pilotaży seniorskich inicjatyw samopomocowych w oparciu o wolontariat seniorów wczesnych na rzecz starszych grup.

■ **Opis programu:**

W latach – odpowiednio – 2020, 2022 i 2024 przewiduje się uruchomienie i podtrzymywanie w aktywności) trzech kolejnych inicjatyw seniorskich opartych o wolontariat seniorów młodszych na rzecz seniorów starszych. Zadanie będzie miało charakter konkursu organizowanego co dwa lata (odpowiednio – w pierwszej połowie 2020, 2022 i 2024 roku). Zadaniem inicjatyw będzie przetestowanie form organizacyjnych seniorskiego wolontariatu opartego o samoorganizację wewnątrzśrodowiskową (a nie o wolontariat organizowany przez instytucje). Szczególnie cenne będzie przetestowanie trwałych rozwiązań organizacyjnych.

■ **Formy realizacji programu:**

Konkurs na podstawie przepisów o działalności pożytku publicznego organizowany co dwa lata.

■ **Odpowiedzialny:**

Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych UM

■ **Harmonogram i kosztorys:**

Rok budżetowy:	Etap realizacji programu:	Wkład budżetu miasta:
2020	Konkurs I (umowa trzyletnia)	6 000,00 zł
2021		12 000,00 zł
2022	Konkurs II (umowa trzyletnia)	18 000,00 zł
2023		24 000,00 zł
2024	Konkurs III (umowa trzyletnia)	30 000,00 zł
2025		36 000,00 zł

■ **Wskaźniki osiągnięcia celów:**

- Liczba seniorów aktywnie zaangażowanych w wolontariat przez co najmniej trzy miesiące,
- Liczba seniorów – beneficjentów wsparcia przez wolontariuszy

Obszar E. **Przeciwdziałanie ubóstwu i bezdomności**

Obszar koncentracji działań E obejmuje cele strategiczne związane z ubóstwem i bezdomnością. W jego ramach ustanowiono **dwa generalne cele**:

- Cel E.1. Przeciwdziałanie ubóstwu – waga 0,50;
- Cel E.2. Przeciwdziałanie bezdomności – waga 0,50.

Podane przy poszczególnych celach wagi liczbowe obrazują proporcje ważności poszczególnych celów w ramach obszaru i służą procesowi monitorowania postępów wdrażania Polityki Społecznej oraz oceny stopnia realizacji jej celów.

KONTEKST REWITALIZACJI:

przedsięwzięcia rewitalizacyjne powiązane z Obszarem E

Poniżej wymieniono i omówiono przedsięwzięcia rewitalizacyjne przewidziane w Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta Słupska 2027 – 2025+, powiązane merytorycznie z celami i programami tego obszaru koncentracji działań. W odniesieniu do przedsięwzięć podstawowych dodatkowo wskazano szczegółowe powiązania przy opisie poszczególnych programów tego obszaru.

Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne

1. Realizacja celu E.1. *Przeciwdziałanie ubóstwu* jest funkcjonalnie powiązana – niestety, jedynie w sposób pośredni – z podstawowym przedsięwzięciem rewitalizacyjnymi nr 4 z wiązki 7 „Remont i przebudowa wnętrza kamienicy Otto Freundlicha na potrzeby utworzenia Centrum Wsparcia”, w ramach którego przewidziano między innymi utworzenie na poddaszu wyremontowanej kamienicy centrum startupów pozwalającym wystartować młodym kreatywnym mieszkańcom, co może być traktowane jako elementy przełamania zjawiska dziedziczenia ubóstwa (jednak nie - jako działanie głównego nurtu w tym przedmiocie).
2. Realizacja celu E.2. *Przeciwdziałanie bezdomności* jest funkcjonalnie powiązana z podstawowym przedsięwzięciem rewitalizacyjnym dodanym do wiązki 2 – budową budynku z mieszkaniami wspomagany przy ul. Długiej, gdzie powstaną między innymi cztery lokale mieszkalne (1-pokojowe, o powierzchni około 30 m² każdy, z przeznaczeniem na mieszkania treningowe dla osób wychodzących z bezdomności).

Pozostałe dopuszczalne przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Przedsięwzięcia dodatkowe nr 2 „Rytm świata – w rytmie ulicy” może być traktowane – pod warunkiem dobrego zaplanowania i przeprowadzenia – jako wstępny element programu przełamania wyuczonej bezradności, która jest czynnikiem utrudniającym wyjście z ubóstwa.

Cel strategiczny E.1 **Przeciwdziałanie ubóstwu**

Program E.1.1: **Wsparcie w wychodzeniu z wyuczonyj bezradności**

- **Cel programu:**

Przerwanie stanu wyuczonyj bezradności poprzez dostarczenie osobom dotkniętym LHS pierwszych doświadczeń własnej sprawczości.

- **Opis programu:**

Źródłem zespołu wyuczonyj bezradności (LHS – *Learned Helplessness Syndrome*) jest zawsze osobiste długotrwałe doświadczenie braku sprawczości w sytuacji narażenia na czynniki traumatyzujące, których dana osoba nie jest w stanie uniknąć, niezależnie od tego, jakie starania by podjęła. Mechanizm utrwalania się LHS polega na tym, że osoba narażona na długotrwałą traumę odczuwa się prób przeciwdziałania jako nieskutecznych i kiedy potem już mogłaby zmienić swoje warunki na lepsze, nie umie zmobilizować się do tego. Zwraca się uwagę szczególnie na wpływ LHS na problemy szkolne i problemy z zatrudnieniem. Tłumaczy ono dobrze nieskuteczność niektórych działań aktywizacyjnych na rynku pracy, czy niepowodzenia szkolne dzieci dotkniętych tym zaburzeniem.

Przeszkolenie służb socjalnych ze specyfiki LHS: uświadomienie, że LHS nie wynika z indywidualnej „postawy”, czy „stylu życia”, lecz jest zaburzeniem funkcjonowania psychospołecznego wynikającym z bardzo głębokiego naruszenia zasobów danej osoby;

Oprócz oddziaływań terapeutycznych potwierdzoną skuteczność mają także działania społeczne dostarczające osobom dotkniętym LHS pierwszych indywidualnych doświadczeń sprawczości, np. w obszarze twórczości amatorskiej czy amatorskiego sportu (działania z zakresu animacji kultury i sportu). **Rekomenduje się więc upowszechnianie działań animatorskich w obszarze rewitalizacji, przy czym animatorzy muszą rozumieć, że osoby dotknięte LHS nie pojawią się same na żadnych zajęciach, że trzeba je w aktywność cierpliwie i pomysłowo wciągać.**

Wiara we własne siły i poczucie sprawczości jest zasobem niezastępowalnym. Odbudowywanie poczucia sprawczości u osób dotkniętych LHS jest jedynym zalecanym sposobem działania. Nie da się poczucia sprawczości niczym zastąpić, ani zredukować szkód wynikających z jego braku.

- **Formy realizacji programu:**

Program jest przewidziany do **uruchomienia po raz pierwszy w 2022 roku**. Rok 2020 będzie czasem namysłu nad możliwą w warunkach słujskich formą jego realizacji. Wstępnie rekomendowaną formą jest wspieranie indywidualnych, leaderskich przedsięwzięć kulturalnych i sportowych w środowiskach dotkniętych wyuczoną bezradnością, szczególnie na obszarze rewitalizacji.

- **Odpowiedzialny:**

Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych UM

- **Harmonogram i koszty:**

Program zawieszony. Finansowanie będzie znane po opracowaniu szczegółowej koncepcji programu w II połowie 2021 roku

■ **Wskaźniki osiągnięcia celów:**

Program zawieszony. Wskaźniki będą ustalone po opracowaniu szczegółowej koncepcji programu w II połowie 2021 roku,

Program E.1.2: **Wsparcie dla osób i rodzin znajdujących się w spirali zadłużenia**

■ **Cel programu:**

Przerwanie „pajęczyny problemów”, jaka powstaje wokół spirali zadłużenia.

■ **Opis programu:**

Program będzie polegał na udzielaniu osobom i rodzinom w spirali zadłużenia pomocy prawnej i asystenckiej w **przejściu procedury upadłości konsumenckiej**. Jego uruchomienie jest przewidywane na 2020 rok.

■ **Formy realizacji programu:**

Uruchomienie stałych porad prawnych i upowszechnienie w systemie wiedzy o instrumencie upadłości konsumenckiej.

■ **Odpowiedzialny:**

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie przy wsparciu Miejskiego Rzecznika Konsumentów oraz Prezydent Miasta w ramach wykonania rządowego programu nieodpłatnej pomocy prawnej.

■ **Harmonogram i koszty:**

Program bezkosztowy; przewiduje się dodatkowe porady prawne i pomoc w przeprowadzeniu upadłości konsumenckiej w ramach już istniejących porad prawnych, jako poszerzenie usługi oraz poprzez pomoc pracownika socjalnego.

■ **Wskaźniki osiągnięcia celów:**

- Liczba upadłości skutecznie przeprowadzonych jako odsetek osób zgłaszających się do systemu w sytuacji niespłacalnego zadłużenia o charakterze spirali.

Program E.1.3: **Wsparcie dla osób i rodzin dotkniętych ubóstwem energetycznym**

■ **Cel programu:**

Wypracowanie rozwiązań – szczególnie w obszarze rewitalizacji – realnie wspierających gospodarstwa w sytuacji ubóstwa energetycznego.

■ **Opis programu:**

W pierwszym etapie jest przewidziana szeroka diagnoza skali ubóstwa energetycznego w Słupsku (szczegółowe badanie wydatków na energię 200 rodzin). Przewiduje się je na II połowę 2020 roku, z tym, że powinno ono szczególnie uwzględniać obszar rewitalizacji, w którym należy wylosować połowę próby badania), w tym zarówno zasób wyremontowany, jak i budynki stare (można spodziewać się w nich odmiennych postaci ubóstwa energetycznego). Po określeniu skali i specyfiki problemu w drugim etapie, w latach 2021 – 2025 przewidziane jest między innymi:

- szkolenia mieszkańców z zakresu możliwych sposobów obniżania rachunków za energię i propagowanie usprawnień energooszczędnych w gospodarstwach domowych;
- ochronę przed odłączeniem energii elektrycznej poprzez zasiłki celowe dla rodzin ubogich energetycznie;
- program zamiany mieszkań uwzględniający problem ubóstwa energetycznego.
- przebadanie możliwości stosowania przez dostawców ciepła sieciowego i energii elektrycznej taryf socjalnych np. wzorem brytyjskim, gdzie zachęca się dostawców do stosowania mechanizmów wsparcia dla odbiorców słabych ekonomicznie. Dostawcy mają swobodę w wyborze mechanizmów finansowania taryfy socjalnej: stosują rabaty, upusty, zamrażają ceny i stawki opłat).

W programie należy uwzględnić także poziom instytucjonalny w zakresie szkolenia osób decyzyjnych w sprawie realizacji programów termomodernizacyjnych tak, by podejmowane przez miasto działania nie „prywatyzowały” problemu kosztów eksploatacji, obciążając np. nadmiernymi rachunkami za CO mieszkańców. W razie stwierdzenia zbyt wysokich kosztów CO należy podjąć działania zmierzające do opracowania wspólnych działań z ENGIE EC Słupsk dla zamortyzowania kosztów energii dla rodzin najbardziej potrzebujących (jak w Zielonej Górze). Szczegółowy przebieg działań i kosztorys II etapu jest przewidziany do zaplanowania w II połowie 2021 roku.

■ **Formy realizacji programu:**

W roku 2020 – badanie sytuacji 200 wylosowanych rodzin

Po roku 2020 – działania zaplanowane na podstawie wyników badania.

■ **Odpowiedzialny:**

Wydział Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska UM

■ **Harmonogram i kosztorys:**

Rok budżetowy:	Etap realizacji programu:	Wkład budżetu miasta:
2020	Badania ilościowe (wywiad kwestionariuszowy) na próbie 200 osób	16 000,00 zł

■ **Wskaźniki osiągnięcia celów:**

- Wskaźnik binarny TAK - NIE,

Cel strategiczny E.2 **Przeciwdziałanie bezdomności**

Program E.2.1: **Bezpieczny nocleg dla bezdomnych kobiet**

■ **Cel programu:**

Stworzenie możliwości bezpiecznego noclegu dla bezdomnych kobiet.

■ **Opis programu:**

Program polega na zapewnieniu miejsc noclegowych dla bezdomnych kobiet przebywających w Słupsku. Miejsca powinny być dostępne począwszy od zimy 2019 – 2020.

■ **Formy realizacji programu:**

Uruchomienie schroniska na terenie Słupska lub – doraźnie – zapewnienie bezpiecznych miejsc poza Słupskiem.

Projekt pn. „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie miasta Słupska” współfinansowanego przez Unię Europejską z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

- **Odpowiedzialny:**
Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych UM

- **Harmonogram i kosztorys:**

W przypadku zbyt drogiej oferty wykonawców miejscowych należy doraźnie poszukiwać oferty zamiejscowej, ale jednocześnie szukać możliwości zorganizowania usługi na miejscu w kolejnych latach. Według oszacowania roczny koszt zapewnienia noclegu bezdomnym kobietom nie powinien przekroczyć 50 tys. zł.

Rok budżetowy:	Etap realizacji programu:	Wkład budżetu miasta:
2020	Zakontraktowanie usługi	50 000,00 zł
2021	Zakontraktowanie usługi	50 000,00 zł
2022	Zakontraktowanie usługi	50 000,00 zł
2023	Zakontraktowanie usługi	50 000,00 zł
2024	Zakontraktowanie usługi	50 000,00 zł
2025	Zakontraktowanie usługi	50 000,00 zł

- **Wskaźniki osiągnięcia celów:**
 - Wskaźnik binarny TAK - NIE,

Program E.2.2: **Program ochrony bezdomnych przed przemocą**

- **Cel programu:**
Zapewnienie realnej ochrony osób bezdomnych przed przemocą.
- **Opis programu:**
Osoba bezdomna co do zasady ma prawa równe z innymi obywatelami. Nie może być więc z powodu bezdomności wyproszona z lokalu miejskiego: instytucji kultury, urzędu, obiektu sportowego. Osoby bezdomne nie mogą być także bezzasadnie wyprasane z przestrzeni publicznych: parków, terenów rekreacyjnych, ławek przyulicznych, jeżeli nie naruszają regulaminów tych miejsc, przy czym ograniczeń regulaminowych nie wolno interpretować rozszerzająco z uwagi na bezdomność osoby.

Planowane jest uruchomienie programu streetworkerskiego nastawionego na pracę z bezdomnymi w terenie (ponieważ wewnątrzśrodowiskowa przemoc jednych bezdomnych wobec drugich rozwija się przede wszystkim, gdy środowisko bezdomnych jest hermetyczne i „nikt z zewnątrz tam nie zagląda”).

Planowane jest także przeszkolenie strażników miejskich i policjantów z służb patrolowo-interwencyjnych, co do oczekiwanego standardu traktowania bezdomnych, w myśl którego zasady stosowania przemocy bezpośredniej wobec bezdomnych są identyczne jak wobec pozostałych obywateli (a nie szersze lub obwarowane elastyczniejszymi kryteriami).
- **Formy realizacji programu:**
Streetworking oraz szkolenie służb mundurowych
- **Odpowiedzialny:**
Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych UM we współpracy ze Strażą Miejską.

■ **Harmonogram i kosztorys:**

Rok budżetowy:	Etap realizacji programu:	Wkład budżetu miasta:
2020	Szkolenie straży miejskiej	2 400,00 zł
2021	streetworking	72 000,00 zł
2022	streetworking	72 000,00 zł
2023	streetworking	72 000,00 zł
2024	streetworking	72 000,00 zł
2025	streetworking	72 000,00 zł

■ **Wskaźniki osiągnięcia celów:**

- Odsetek przeszkolonych strażników miejskich (wartość referencyjna 100%)
- Ilość osobo-dni pracy streetworkerów w terenie rocznie (wartość referencyjna: 240)

Obszar F. **Przeciwdziałanie uzależnieniom i redukcja szkód**

Obszar koncentracji działań F obejmuje cele strategiczne związane z uzależnieniami. Zidentyfikowano trzy takie cele:

- Cel F.1. Niekryminalizujące metody postępowania wobec użytkowników narkotyków – waga 0,30;
- Cel F.2. Redukcja szkód u osób uzależnionych, niefunkcjonujących społecznie – waga 0,60;
- Cel F.3. Pomoc dla uzależnionych funkcjonujących społecznie – waga 0,10

Podane przy poszczególnych celach wagi liczbowe obrazują proporcje ważności poszczególnych celów w ramach obszaru i służą procesowi monitorowania postępów wdrażania Polityki Społecznej oraz oceny stopnia realizacji jej celów.

KONTEKST REWITALIZACJI:

przedsięwzięcia rewitalizacyjne powiązane z Obszarem F

Żadne z podstawowych ani dodatkowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidzianych w GPR nie ma **bezpośredniego** powiązania funkcjonalnego z celami F.1., F.2. ani F.3.

Pośredniego powiązania funkcjonalnego z celem F.1. można dopatrywać się w przypadku podstawowego przedsięwzięcia nr 1 z wiązki 7, gdzie mowa jest o streetworkingu. Jednakże należy podkreślić, że streetworking w środowiskach osób uzależnionych, o którym mowa w programie F.2.1. *Ośrodek Pomocy Osobom Nietrzeźwym*, to streetworking specjalistyczny i organizowany odrębnie od streetworkingu, o którym mowa w przedsięwzięciu rewitalizacyjnym „Obalamy mury”. Powiązanie wynika jedynie stąd, że praca uliczna streetworkerów zawsze w praktyce przenika się z sąsiednimi obszarami problemowymi, więc należy się spodziewać współpracy i wymiany informacji pomiędzy oboma grupami streetworkerów.

Cel strategiczny F.1 **Niekryminalizujące metody postępowania wobec użytkowników narkotyków**

Stosowanie niekryminalizujących, profilaktycznych i leczniczych narzędzi wobec rekreacyjnych i regularnych użytkowników nielegalnych substancji psychoaktywnych bądź nowych substancji psychoaktywnych, jest jednym z kluczowych rozwiązań nowoczesnej polityki narkotykowej. Profilaktyka, postępowanie terapeutyczne i edukacyjno-naprawcze jest długofalowo bez porównania skuteczniejsze, niż karanie pozbawieniem wolności. W ramach celu strategicznego F1. przewiduje się poniższe programy strategiczne.

Program F.1.1: **„FreD goes net” – program realizowany we współpracy z Policją i wymiarem sprawiedliwości poprzedzony szkoleniami**

■ **Cel programu:**

Celem europejskiego programu „FreD goes net” jest uchronienie młodych ludzi przed wejściem w uzależnienie od narkotyków poprzez budowanie wśród użytkowników narkotyków świadomości ryzyka oraz odpowiedzialności za samego siebie.

Projekt pn. „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie miasta Słupska” współfinansowanego przez Unię Europejską z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

■ **Opis programu:**

„FreD goes net” jest europejskim programem profilaktyki selektywnej, wdrożonym w Polsce po raz pierwszy przez Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii w ramach projektu międzynarodowego realizowanego latach 2007-2010.

Adresatem programu są młode osoby w wieku 14-21 lat, które używają substancji psychoaktywnych w sposób okazjonalny lub szkodliwy. Program nie jest przeznaczony dla osób uzależnionych oraz używających takich substancji jak opiaty. Program jest oparty na metodzie krótkiej interwencji profilaktycznej, prowadzony jest w formie warsztatów z wykorzystaniem metod i założeń dialogu motywującego. Celem zajęć jest podniesienie wiedzy uczestników na temat szkodliwości używania substancji psychoaktywnych oraz zachęcenie ich do oceny indywidualnego ryzyka używania substancji psychoaktywnych oraz w efekcie do zmiany postaw i zachowania – ograniczenia używania substancji lub abstynencji. Udział w programie poprzedza indywidualna rozmowa wstępna, która spełnia następujące cele:

- przekazanie potencjalnemu uczestnikowi informacji na temat treści programu i obowiązujących zasad,
- stwierdzenie czy program jest odpowiedni dla danej osoby,
- zmotywowanie młodego człowieka do uczestnictwa w programie.

Jeśli w efekcie rozmowy kwalifikacyjnej program okaże się nieodpowiedni dla danej osoby np. ze względu na uzależnienie lub niechęć do uczestnictwa, poleca się udział w innym programie.

■ **Formy realizacji programu:**

- **Etap przygotowawczy:** szkolenia dla policji, sędziów i prokuratorów (m. in. w zakresie stosowania paragrafów: 62a, 72 i 73 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii) oraz rozesłanie materiałów edukacyjnych do pracowników wymiaru sprawiedliwości mających w zakresie swoich obowiązków sprawy związane z posiadaniem substancji psychoaktywnych. Szkolenie powinno – analogicznie do finansowanych z KBPN szkoleń dla wymiaru sprawiedliwości – obejmować na dwa bloki tematyczne. Obydwa bloki mają składać się z części teoretycznej oraz części warsztatowej.
 - Pierwszy blok tematyczny powinien dotyczyć zagadnień związanych z terapią uzależnień w kontekście obowiązujących przepisów prawa, roli terapeuty i oddziaływań pomocowych wobec podejrzanego/oskarżonego/podsądnego w procesie prawno-karnym.
 - Drugi blok tematyczny skupia się na zagadnieniach prawnych w zakresie omówienia specyfiki przestępstw narkotykowych oraz możliwości zastosowania alternatywnych do karania schematów postępowania przez organy procesowe – umorzenie postępowania, zebranie informacji na temat używania, zawieszenie postępowania, warunkowe umorzenie postępowania, przerwa w karze, czy warunkowe zwolnienie z odbycia reszty kary²⁶.
- **Etap wdrożeniowy:**
 - **Realizacja programu FreD goes net:** zadanie realizowane będzie przez Słupską policję we współpracy z wymiarem sprawiedliwości i innymi instytucjami. Program realizowany jest w formie 8-godzinnych zajęć warsztatowych poruszających następujące zagadnienia:
 - konsekwencje i zagrożenia związane z substancjami psychoaktywnymi oraz aspekty prawne,
 - wzory używania substancji, fazy uzależnienia, postawy wobec używania,
 - indywidualne czynniki ryzyka i czynniki chroniące, rozpoznawanie i ocena sytuacji ryzykownych,
 - praktyczne rady mające na celu ograniczenie używania lub abstynencję, motywowanie do zmiany,
 - informacje na temat poradnictwa lokalnego lub innych form pomocy.

²⁶ <http://www.politykanarkotykowa.pl/dzialania-ppsn/2017-szkolenia-dla-pracownikow-wymiaru-sprawiedliwosci-i-specjalistow-terapii/>

Projekt pn. „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie miasta Słupska” współfinansowanego przez Unię Europejską z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

W Słupsku program przewidziano do Realizowany we współpracy z policją (główny realizator na zlecenie Urzędu Miejskiego) i sądem rodzinnym.

● **Działania towarzyszące:**

- **Partyworking** – działanie z typu *outreach* w środowisku ludzi mogących używać i używających rekreacyjnie, regularnie oraz szkodliwie substancji psychoaktywnych i/lub narażonych na ryzykowne zachowania seksualne. Metoda outreach to metoda pracy poza instytucjami, polegająca na wyjściu do klienta w jego środowisku. Jest to innowacyjna metoda pracy, skoncentrowana na potrzebach klienta. Metoda outreach pozwala na bezpośrednie dotarcie do grupy podwyższonego ryzyka bądź ludzi mających już określone problemy społeczne, czyli w przypadku tego działania, do osób używających. Partyworking odbywa się na festiwalach, w klubach muzycznych oraz w miejscach gdzie gromadzą się rekreacyjni użytkownicy substancji psychoaktywnych (np. bulwary wiślane w Warszawie). W ramach partyworkingu w Słupsku zakładamy obsługę przez partyworkerów głównych klubów muzycznych, imprez muzycznych na których mogą pojawić się substancje psychoaktywne, wydarzeń okazjonalnych np. studniówki oraz we współpracy z uczelnią w akademikach.
- **Adwokatura** osób używających substancji psychoaktywnych - działania adwokackie będą polegać na dołączeniu osób złapanych z niewielkimi ilościami substancji psychoaktywnych do katalogu osób które mogą otrzymać bezpłatną pomoc prawną w Słupsku.

■ **Odpowiedzialny:**

- Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych UM – jako organizator etapu szkoleń i zleceniodawca programu *FreD goes net*,
- Komenda Miejskiej Policji w Słupsku – jako partner realizujący program *FreD goes net*.
- Podmiot zewnętrzny wyłoniony w konkursie, realizujący partyworking i wsparcie prawne.

■ **Harmonogram i kosztorys:**

Rok budżetowy:	Etap realizacji programu:	Wkład budżetu miasta:
2020	[Przygotowanie do realizacji programu, odpowiednie szkolenia + szkolenie dla sędziów i prokuratorów oraz rozesłanie materiałów edukacyjnych + Adwokatura]	50 000
2021	[1. <i>FreD goes net</i> – 40 tysięcy, 2. Partyworking – około 20 tysięcy 3. Adwokatura – w ramach istniejącego programu (bezkosztowo)]	60 000
2022	[1. <i>FreD goes net</i> – 40 tysięcy, 2. Partyworking – około 20 tysięcy 3. Adwokatura – w ramach istniejącego programu (bezkosztowo) 4. szkolenie dla sędziów i prokuratorów oraz rozesłanie materiałów edukacyjnych)]	75 000
2023	[1. <i>FreD goes net</i> – 40 tysięcy, 2. Partyworking – około 20 tysięcy 3. Adwokatura – w ramach istniejącego programu (bezkosztowo)]	60 000
2024	[1. <i>FreD goes net</i> – 40 tysięcy, 2. Partyworking – około 20 tysięcy 3. Adwokatura – w ramach istniejącego programu (bezkosztowo) 4. szkolenie dla sędziów i prokuratorów oraz rozesłanie materiałów edukacyjnych)]	75 000
2025	[1. <i>FreD goes net</i> – 40 tysięcy, 2. Partyworking – około 20 tysięcy 3. Adwokatura – w ramach istniejącego programu (bezkosztowo)]	60 000

■ **Wskaźniki osiągnięcia celów:**

- Liczba osób uczestniczących w programie *FreD goes net*,
- Ilość wydarzeń z udziałem partyworkerów,
- Ilość materiałów edukacyjnych rozdanych pracownikom policji oraz wymiaru sprawiedliwości.

Projekt pn. „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie miasta Słupska” współfinansowanego przez Unię Europejską z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

Program F.1.2: **CANDIS – program realizowany we współpracy z podmiotami leczniczymi zajmującymi się zdrowiem psychicznym**

■ **Cel programu:**

Celem programu jest objęcie młodych ludzi (powyżej 16 lat) – użytkowników konopi – oddziaływaniem terapeutycznym ukierunkowanym na całkowite zaprzestanie lub ograniczenie używania konopi, pozostawanie w abstynencji przy zastosowaniu działań profilaktycznych zapobiegających nawrotom, oraz nauczenie się adekwatnego i skutecznego rozwiązywania problemów psychologicznych i społecznych.

■ **Opis programu:**

Ze względu na rozpowszechnienie w Słupsku używania marihuany przez młodzież wprowadza się program CANDIS. Program CANDIS to indywidualny, krótkoterminowy program terapeutyczny dla osób mających problemy z powodu używania marihuany lub haszyszu. W programie mogą uczestniczyć osoby powyżej 16 roku życia, które chciałyby ograniczyć lub zrezygnować z używania przetworów konopi. Program obejmuje z reguły 10 sesji trwających 90 min. każda, które realizowane są w ciągu od 2 do 3 miesięcy i mają charakter indywidualnych rozmów z terapeutą.

Program CANDIS jest wdrażany w Polsce przez Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii we współpracy z Centralnym Instytutem Zdrowia Psychicznego Uniwersytetu Heidelberga w Mannheim i Uniwersytetem Technicznym w Dreźnie.

■ **Formy realizacji programu:**

Program obejmuje z reguły 10 sesji trwających 90 min. każda, które realizowane są w ciągu od 2 do 3 miesięcy i mają charakter indywidualnych rozmów z terapeutą. Terapia jest bezpłatna.

■ **Odpowiedzialny:**

- Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych UM – jako zlecający,
- Podmiot wyłoniony w postępowaniu – jako partner realizujący.

■ **Harmonogram i kosztorys:**

Rok budżetowy:	Etap realizacji programu:	Wkład budżetu miasta:
2020	Realizacja programu Candis	30 000
2021	Realizacja programu Candis	30 000
2022	Realizacja programu Candis	30 000
2023	Realizacja programu Candis	30 000
2024	Realizacja programu Candis	30 000
2025	Realizacja programu Candis	30 000

■ **Wskaźniki osiągnięcia celów:**

- Corocznie - liczba osób uczestniczących w programie CANDIS,

Cel strategiczny F.2 **Redukcja szkód u osób uzależnionych, niefunkcjonujących społecznie**

Program F.2.1: **Ośrodek Pomocy Osobom Nietrzeźwym**

■ **Cel programu:**

Celem programu jest utworzenie Ośrodka Pomocy Osobom Nietrzeźwym: świetlicy całodzienniej z dodatkowymi funkcjami. Ośrodek ma przede wszystkim pomagać osobom nietrzeźwym pozbawionym dachu nad głową. Główną funkcją ośrodka będzie świetlica z dodatkowymi programami redukcji szkód i wsparcia, działająca na zasadach *wet house* (z tolerowaniem umiarkowanej nietrzeźwości). Dodatkową funkcją realizowaną odrębnie w tym samym obiekcie jest ogrzewalnia dla osób bezdomnych z funkcją noclegu.

Opis programu:

Ośrodek Pomocy Osobom Nietrzeźwym adresuje swoje usługi przede wszystkim do osób bezdomnych, które nie mogą zachować trzeźwości. OPON jest więc adresowany do grupy na przecięciu dwóch problemów: bezdomności i uzależnienia od alkoholu.

OPON to połączenie – pod jednym dachem i w ramach jednego projektu adresowanego do tego samego kręgu osób – dwóch odrębnie kontraktowanych i odrębnie finansowanych sycjonarnych usług, które łączy to, że jest w nich tolerowana umiarkowana nietrzeźwość klientów pod warunkiem nieagresywnego zachowania. Te dwie funkcje to:

- Funkcja całodzienniej świetlicy dla osób używających alkoholu, czynnej od 8:00 do 20:00. Dla tej funkcji będzie można zapewnić finansowanie w całości z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż alkoholu. Przewiduje się model *wet house*. W świetlicy powinien funkcjonować odrębnie punkt poradnictwa z dyżurami specjalistów. Świetlica powinna być też bazą działań dla streetworkerów i peerworkerów pracujących z klientami usług.
- Funkcja ogrzewalni/noclegowni z tolerowaniem umiarkowanej nietrzeźwości, czynnej od 20:00 do 8:00²⁷. Szacuje się, że jest potrzebnych 35 miejsc organizacyjnych o minimalnym standardzie (materac, dwa koce) utrzymanych w gotowości, w tym 5 miejsc „interwencyjnych” trzymany w gotowości dla osób przywiezionych przez policję (za ich zgodą). Zakłada się zapewnienie możliwości umycia się i przebrania, uprania odzieży. Przewiduje się minimalną odpłatność nieobowiązkową.

W świetlicy OPON jest realizowana redukcja szkód z elementami wsparcia i profilaktyki, natomiast noclegownia OPON jest formą redukcji szkód wynikających z faktu istnienia w Słupsku znacznej grupy bezdomnych, którzy są najgłębiej wykluczeni, gdyż w związku z tym że nie mogą zachować trzeźwości, nie mają wstępu do ogólnej noclegowni dla bezdomnych.

Formy realizacji programu:

1. Świetlica dzienna typu *wet house* z funkcjami dodatkowymi, a w szczególności:

- dyżury pracownika socjalnego,
- dyżury doradcy zawodowego,
- dyżur prawnika udzielającego porad prawnych,
- program reintegracji stwarzający możliwość zarobkowania w podstawowym zakresie,

²⁷ Należy brać pod uwagę, że utworzenie ogrzewalni w OPON spowoduje przeniesienie się do niej dotychczasowych klientów istniejącej ogrzewalni z uwagi na bardziej sprzyjający regulamin nowej placówki (możliwość spania). Toteż należy brać pod uwagę zlikwidowanie dotychczasowej ogrzewalni i przeniesienie dofinansowania do OPON.

Projekt pn. „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie miasta Słupska” współfinansowanego przez Unię Europejską z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

- usługi typu *case management*²⁸.

Ponadto w świetlicy OPON przewiduje się pracę metodą *Peer Work* („pracy z równymi sobie”²⁹), polegającej na tym, że wybrani użytkownicy z osobistym doświadczeniem bezdomności i alkoholizmu będą pracować ze środowiskiem osób bezdomnych nie mogących zachować trzeźwości. Model *Peer Work* należy do sprawdzonych strategii oddziaływań z zakresu ograniczania szkód zdrowotnych i społecznie zwiększających także zasięg oddziaływań dzięki dobru rozeznaniu peerworkerów w środowisku.

2. Ogrzewalnia z funkcją noclegu dla osób bezdomnych nie mogących zachować trzeźwości. W ogrzewalni przewiduje się następujące usługi:
 - udzielanie noclegu o minimalnym standardzie (materac, dwa koce) w godzinach od 20:00 do 8:00 (35 miejsc organizacyjnych utrzymanych w gotowości, w tym 5 miejsc „interwencyjnych”).
 - zapewnienie możliwości umycia się, uprania lub wymiany odzieży, dezynfekcji i odswadzania.
 - Interwencyjnego nieodpłatnego wydawania nieznacznych ilości pożywienia.

Za usługi noclegowni przewiduje się minimalną, dobrowolną odpłatność.

Odpowiedzialny:

Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych UM

Harmonogram i kosztorys:

Rok budżetowy:	Etap realizacji programu:	Wkład budżetu miasta:
2020	---	---
2021	Remont i doposażenie budynku	600 000
2022	Prowadzenie OPON	800 000
2023	Prowadzenie OPON	800 000
2024	Prowadzenie OPON	800 000
2025	Prowadzenie OPON	800 000

Zakłada się aktywność OPON w zakresie zdobywania zewnętrznych środków na dodatkowe działania.

Wskaźniki osiągnięcia celów:

- Liczba klientów świetlicy (ogółem rocznie oraz średnia ilość dobową)
- Liczba faktycznych noclegów w ogrzewalni (ogółem rocznie oraz średnia ilość dobową),
- Liczba załatwionych spraw w formule *case management*,
- Liczba pozostałych usług (np. doraźnej pomocy medycznej, porad prawnych, porad doradcy zawodowego itp.),
- Liczba osobo-godzin pracy peerworkerów.

Ponadto w ramach zadanie „stworzenie modelu...” zakłada się opracowanie dla pracy OPON systemu monitorującego zawierającego dokładniejszy system wskaźników monitorowania i oceny jego pracy.

²⁸ *Case management* („zarządzanie przypadkiem”) to pomoc udzielana klientowi, nakierowana na rozwiązanie jego konkretnego problemu (np. wymagającego załatwienia spraw urzędowych), przy czym klient jest aktywnie zaangażowany w rozwiązywanie swoich problemów.

²⁹ Istotą metody *peerworkingu* (peer work) jest to, z osobami doświadczającymi problemu uzależnienia i bezdomności pracują osoby „takie jak oni”, o podobnym doświadczeniu życiowym: użytkownicy substancji psychoaktywnych będący w procesie pokonywania swoich problemów. Dzięki osobistym doświadczeniom podobnym do doświadczeń klientów, peerworkerzy są często wiarygodniejsi i skuteczniejsi od pracowników etatowych a ponadto dzięki dobru rozeznaniu docelowego środowiska wnoszą w projekt możliwość skutecznego docierania do nowych klientów, dotychczas nieobjętych oddziaływaniami.

Projekt pn. „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie miasta Słupska” współfinansowanego przez Unię Europejską z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

Cel strategiczny F.3 **Pomoc dla uzależnionych funkcjonujących społecznie**

Program F.3.1: **Wczesne rozpoznanie – krótka interwencja**

■ **Cel programu:**

Objęcie osób uzależnionych, ale nadal prawidłowo funkcjonujących społecznie, wczesnym rozpoznanieniem uzależnienia i krótką interwencją lekarsko-poradniczą zgodnie ze standardami WHO.

■ **Opis programu:**

Program ten w całości jest oparty na rekomendacjach PARPA na rok 2018. PARPA szacuje, że populacja osób pijących ryzykownie i szkodliwie jest aż cztery razy większa niż populacja osób uzależnionych od alkoholu i stanowi ok. 10% dorosłych mieszkańców Polski, a więc w odniesieniu do Słupska mówimy o populacji rzędu 9 tysięcy osób. Podstawową rekomendacją co do działań wobec tych osób (pijących ryzykownie lub szkodliwie, ale nadal poprawnie funkcjonujących społecznie) jest **wdrażanie do podstawowej opieki zdrowotnej programów wczesnego rozpoznawania i krótkiej interwencji (WRKI)**. W związku z tym, że część zgłoszeń osób z tej grupy do podstawowej opieki zdrowotnej dotyczy dolegliwości, które nie wystąpiłyby w ogóle, gdyby nie ryzykowne picie, WHO opracowała dla lekarzy pierwszego kontaktu prosty test przesiewowy oraz model krótkiej interwencji w przypadku rozpoznania nadużywania przez pacjenta alkoholu. Interwencja w przypadku osoby pijącej szkodliwie lub ryzykownie polega na podjęciu ustrukturyzowanej rozmowy, mającej na celu zmotywowanie pacjenta do ograniczenia picia do poziomu obniżającego ryzyko szkód i nauczenie go sposobów skutecznego ograniczania picia, a w przypadku osoby z podejrzeniem uzależnienia polega na skierowaniu do placówki odwykowej. **Program jest przewidziany do realizacji od 2022 roku.**

■ **Formy realizacji programu:**

Oto zalecane przez PARPA i przyjęte w tym programie formy działań:

- Finansowanie szkoleń dla personelu medycznego w obszarze WRKI: lekarzy i pielęgniarek podstawowej opieki zdrowotnej. Program szkolenia, lista lekarzy–edukatorów oraz procedura pozyskiwania punktów edukacyjnych są umieszczone na stronie internetowej www.wyhamujwpore.pl.
- Zakup materiałów edukacyjnych, zarówno dla personelu medycznego i pacjentów.
- Finansowanie wdrażania programów WRKI do praktyki klinicznej.

W Słupsku program ruszy od 2020 r i będzie miał skalę testową: obejmie ograniczoną liczbę lekarzy w okresie 2 lat (2020 – 2021). Po tym okresie zostanie przeprowadzona ewaluacja i podjęta decyzja o dalszych działaniach.

■ **Odpowiedzialny:**

Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych UM

■ **Harmonogram i kosztorys:**

Rok budżetowy:	Etap realizacji programu:	Wkład budżetu miasta:
2022	Testowa realizacja programu	8 000,00 zł
2023	Testowa realizacja programu	8 000,00 zł

■ **Wskaźniki osiągnięcia celów:**

- Ilość interwencji.

Obszar G. **Wsparcie osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin**

Obszar koncentracji działań G obejmuje cele strategiczne związane z niepełnosprawnością. Zidentyfikowano **trzy** takie cele:

- Cel G.1. Mieszkania wspomagane i chronione dla osób z niepełnosprawnościami – waga 0,40;
- Cel G.2. Wsparcie rodzin i opiekunów osób z niepełnosprawnością – waga 0,40;
- Cel G.3. Pełniejsza integracja osób z niepełnosprawnością – waga 0,20.

Podane przy poszczególnych celach wagi liczbowe obrazują proporcje ważności poszczególnych celów w ramach obszaru i służą procesowi monitorowania postępów wdrażania Polityki Społecznej oraz oceny stopnia realizacji jej celów.

KONTEKST REWITALIZACJI:

przedsięwzięcia rewitalizacyjne powiązane z Obszarem G

Poniżej wymieniono i omówiono przedsięwzięcia rewitalizacyjne przewidziane w Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta Słupska 2027 – 2025+, powiązane merytorycznie z celami i programami tego obszaru koncentracji działań. W odniesieniu do przedsięwzięć podstawowych dodatkowo wskazano szczegółowe powiązania przy opisie poszczególnych programów tego obszaru.

Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne

1. Realizacja celu G.1 *Mieszkania wspomagane i chronione dla osób z niepełnosprawnościami* jest funkcjonalnie powiązana z podstawowym przedsięwzięciem rewitalizacyjnym dodanym do wiązki 2 – budową budynku z mieszkaniami wspomagany przy ul. Długiej, gdzie powstaną między innymi cztery mieszkania wspomagane dla rodzin, w skład których wchodzi osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności, nie mogące samodzielnie funkcjonować;
2. Realizacja celu G.2. *Wsparcie rodzin i opiekunów osób z niepełnosprawnością* jest funkcjonalnie powiązana z następującymi podstawowymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi:
 - a. przedsięwzięciem nr 5 z wiązki 7 „Rozwój usług opiekuńczych w obszarze rewitalizacji”, w ramach którego przewidziano między innymi rozwój usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania przez MOPR,
 - b. przedsięwzięciem nr 6 z wiązki 7 „Wdrożenie teleopieki wraz z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą”, w ramach którego przewidziano stworzenia na obszarze rewitalizacji kompleksowego systemu szeroko pojętych usług opiekuńczych, których potrzeba jest sygnalizowana zdalnie.
 - c. pośrednio: z przedsięwzięciem nr 9: Akcja „Przekaz bilet opiekunowi”.
3. Realizacja celu G.3. *Pełniejsza integracja osób z niepełnosprawnością* jest funkcjonalnie powiązana z następującymi podstawowymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi:
 - a. Przedsięwzięciem nr 1 z wiązki 7: Centrum Współpracy Międzypokoleniowej i Streetworkingu - „Obalmy mury”;
 - b. Przedsięwzięciem nr 8 „Aktywizacja seniorów i osób niepełno-sprawnych”

Pozostałe dopuszczalne przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Cel G.3. Pełniejsza integracja osób z niepełnosprawnością. Może być ponadto realizowany w ramach dodatkowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych: 2 *Rytm świata – w rytmie ulicy*, 6 *Festyny rodzinne przy Szkole*

Projekt pn. „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie miasta Słupska” współfinansowanego przez Unię Europejską z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

Podstawowej nr 9 w Słupsku i 8: Cykl letnich koncertów i działań performatywno-teatralnych, festiwale bardów, piosenki autorskiej.

Cel strategiczny G.1 **Mieszkania wspomagane i chronione dla osób z niepełnosprawnościami**

Cel G.1. będzie osiągnięty poprzez coroczną ocenę potrzeb w zakresie mieszkań wspomaganych lub chronionych (zależnie od stopnia niepełnosprawności i potrzeb opieki i wsparcia) dla osób z niepełnosprawnościami, w tym – z niepełnosprawnością intelektualną, i wnioskowanie o wydzielenie odpowiedniej liczby mieszkań z zasobu komunalnego. Coroczna diagnoza potrzeb i tworzenie planów dostosowawczo-remontowych dla poszczególnych mieszkań, po dwóch latach pozwoli sformułować zasady stałego programu pozyskiwania lokali mieszkalnych na funkcję mieszkania wspomagane.

W chwili uchwalania niniejszej polityki **programu takiego nie formułuje się**; Lata 2020 i 2021 będą latami rozpoznawania sytuacji i zbierania danych. W tym czasie lokale będą pozyskiwane na podstawie rozeznania z lat ubiegłych. Wdrożenie stałego programu przewiduje się od 2021 roku.

Cel strategiczny G.2 **Wsparcie rodzin i opiekunów osób z niepełnosprawnością**

Program G.2.1: **Opracowanie koncepcji Centrum Wsparcia i Opieki**

■ **Cel programu:**

Celem programu jest przygotowanie koncepcji i planu wdrożeniowego Centrum Wsparcia i Opieki – placówki łączącej dwie formy instytucjonalnego wsparcia dla rodzin i opiekunów osób z niepełnosprawnością:

- hostel zapewniający opiekę wytchnieniową dla osób sprawujących stałą opiekę nad niesamodzielnymi osobami z niepełnosprawnością, oraz
- dzienne centrum aktywności dla osób z niepełnosprawnością intelektualną.
- pakiet działań adresowanych do opiekunów osób z niepełnosprawnościami.³⁰

■ **Opis programu:**

Centrum Wsparcia i Opieki jest przewidywane do usytuowania na obszarze rewitalizacji i będzie stanowiło realizację zapisanego w Gminnym Programie Rewitalizacji kierunku: „Tworzenie miejsc okresowego pobytu zapewniających codzienne i całodobowe usługi aktywizacyjne, opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze”, jaki zapisano w GPR w ramach Celu Strategicznego 1. *Integracja i spójność społeczna*, i celu operacyjnego 1.1. *Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu*.

Istotnym działaniem wspierającym rodziny i opiekunów osób z niepełnosprawnościami byłoby zapewnienie im **opieki wytchnieniowej** – placówki, w której osoba z niepełnosprawnością wymagająca całodobowej opieki mogłaby spędzać kilkudniowe pobyty umożliwiające wytchnienie opiekunom. Miejsca takie byłyby wykorzystywane w sytuacjach losowych (np. choroby opiekuna) lub po prostu w celu stworzenia opiekunowi możliwości krótkiego wypoczynku.

³⁰ Rozwiązanie bazujące na innowacji „pakiet opieki wytchnieniowej” wypracowanej w Rybniku i udostępnianej bezpłatnie w ramach programu Sieci Wsparcia: <http://sieciwsparcia.pl/project/pakiet-opieki-wytchnieniowej>

Projekt pn. „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie miasta Słupska” współfinansowanego przez Unię Europejską z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

Ważne także byłoby stworzenie na obszarze rewitalizacji dla dzieci, młodzieży i osób dorosłych z niepełnosprawnością intelektualną, z niepełnosprawnością sprzężoną, nie objętych rehabilitacją w placówkach istniejących ani w miejscu zamieszkania, **dziennego centrum aktywności** które zapewniałoby opiekę, terapię i rehabilitację w różnych formach.

Program polega na wypracowaniu koncepcji utworzenia obu tych form wsparcia dla rodzin osób z niepełnosprawnościami (przy czym brane pod uwagę byłoby także utworzenie obu form organizacyjnych w ramach jednego projektu prowadzonego przez jeden podmiot). Do końca 2020 roku powstałaby koncepcja realizacji obu form, a rok 2021 byłby rokiem przygotowania realizacji tej koncepcji.

■ **Formy realizacji programu:**

Praca nad koncepcją we współpracy z organizacjami i środowiskami rodzin osób z niepełnosprawnościami.

■ **Odpowiedzialny:**

Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych UM

■ **Harmonogram i kosztorys:**

Rok budżetowy:	Etap realizacji programu:	Wkład budżetu miasta:
2020	Przygotowanie koncepcji działania Centrum i zarysu programu funkcjonalno-użytkowego	12 000,00 zł
2021	Przygotowanie projektu budowlanego i kosztorysu (założenie – remont, koszt wstępnie prognozowany)	90 000,00 zł

■ **Wskaźniki osiągnięcia celów:**

- Wskaźnik binarny TAK – NIE (zrealizowano – nie zrealizowano),

Cel strategiczny G.3 **Pełniejsza integracja osób z niepełnosprawnością**

Program G.3.1: **Rozpoznanie potrzeb osób z niepełnosprawnościami w zakresie integracji**

■ **Cel programu:**

Celem programu jest zdiagnozowanie w I połowie 2020 roku – poprzez konsultacje z właściwymi środowiskami – pilnych potrzeb w zakresie integracji osób z niepełnosprawnościami.

■ **Opis programu:**

Program polega na **zorganizowaniu konsultacji, których wynikiem byłaby uzgodniona Karta Potrzeb**, stanowiąca wytyczną dla przyszłych programów miasta Słupska, w tym aktualizacji dokumentu: *Kierunki działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami w Słupsku na lata 2016-2020*.

Do przedyskutowania rekomenduje się w szczególności:

- potrzebę działań podnoszących poziom bezpieczeństwa przestrzennego osób z niepełnosprawnościami (zgodnie ze standardem projektowania uniwersalnego), likwidowanie barier architektonicznych i zagrożeń wynikających z ruchu drogowego.

- sferze oddziaływań miękkich – potrzebę organizowania kampanii społecznych przełamujących stereotypy związane z niepełnosprawnością, w tym – promocji osiągnięć słupszczyzan z niepełnosprawnościami.
- w zakresie aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnością – kwestę rozwijania przedsiębiorczości socjalnej, wzorując się na przykładach dobrej praktyki z innych miast.
- Propozycję stworzenie w obszarze rewitalizacji kawiarni lub bistro, w którym zatrudnienie wspomagane znalazłyby osoby z niepełnosprawnościami.
- Propozycję rozwoju przedsiębiorczości społecznej dla osób z niepełnosprawnością intelektualną i wieloraką, zmierzający docelowo do utworzenia Zakładu Aktywności Zawodowej.
- Propozycje szkoleń dla służb i pracowników sfery publicznej w zakresie kontaktu z osobami z niepełnosprawnością.

■ **Formy realizacji programu:**

Konsultacje społeczne

■ **Odpowiedzialny:**

Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych UM.

■ **Harmonogram i koszty:**

Program bezkosztowy.

■ **Wskaźniki osiągnięcia celów:**

- Wskaźnik binarny TAK – NIE. (czy wypracowano Kartę Potrzeb)

Obszar H. **Wsparcie i integracja cudzoziemców**

Obszar koncentracji działań H obejmuje cele strategiczne dotyczące cudzoziemców i ich sytuacji. Zidentyfikowano **dwa** takie cele:

- Cel H.1. Wsparcie dla procesów integracji cudzoziemców – *waga 0,70*;
- Cel H.2. Ochrona cudzoziemców przed nadużyciami pracodawców – *waga 0,30*.

Podane przy poszczególnych celach wagi liczbowe obrazują proporcje ważności poszczególnych celów w ramach obszaru i służą procesowi monitorowania postępów wdrażania Polityki Społecznej oraz oceny stopnia realizacji jej celów.

KONTEKST REWITALIZACJI:

przedsięwzięcia rewitalizacyjne powiązane z Obszarem H

Żadne z podstawowych ani dodatkowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych nie jest adresowane do cudzoziemców jako głównej grupy docelowej. Cudzoziemcy już zintegrowani ze społecznością lokalną mogą uczestniczyć w odpowiednich przedsięwzięciach, jeśli należą do danej grupy beneficjentów: są seniorami, osobami z niepełnosprawnością, rodzinami przeżywającymi trudności itd. Jednak wśród przedsięwzięć rewitalizacyjnych nie ma zaplanowanych przedsięwzięć wspierających proces integracji cudzoziemców. Tę sferę muszą wypełnić programy niniejszego obszaru polityki społecznej.

Cel strategiczny H.1 **Wsparcie dla procesów integracji cudzoziemców**

Program H.1.1: **Wsparcie samoorganizacji i poprawa obsługi**

■ **Cel programu:**

Lepsza integracja cudzoziemców mieszkających w Słupsku.

■ **Opis programu:**

Program obejmuje wsparcie dla inicjatyw samoorganizacji środowisk cudzoziemskich, w tym dla stowarzyszania się, oraz poprawę jakości obsługi cudzoziemców w instytucjach miasta Słupska. Przewiduje się w szczególności

- Organizowanie szkoleń dla pracowników urzędu miasta i miejskich jednostek organizacyjnych z zakresu obsługi cudzoziemców i praw cudzoziemców. Długofalowo – zatrudnianie w instytucjach osób z kompetencjami językowymi ułatwiającymi komunikację z obcokrajowcami, lub podnoszenie kompetencji językowych osób tam już zatrudnionych.
- Rozwijanie partnerskiej współpracy z lokalnymi organizacjami pozarządowymi zaangażowanymi w działalność na rzecz cudzoziemców, oraz wspieranie ich przedsięwzięć w tym zakresie. W szczególności chodzi o doradztwo i pomoc w kwestiach urzędowo-rejestryjnych inicjatyw stowarzyszeniowych samych cudzoziemców. Zorganizowany partner będący reprezentantem środowiska cudzoziemców bardzo ułatwi wdrażanie innych rozwiązań.
- Zorganizowanie przeszkolenia z podstaw prawa dotyczącego cudzoziemców dla osób z linii pierwszego kontaktu z cudzoziemcami i cudzoziemkami.

Projekt pn. „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie miasta Słupska” współfinansowanego przez Unię Europejską z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

- Planowany rozwiązaniem jest także stworzenie świetlicy edukacyjno-integracyjnej dla dzieci, która oferowałaby korepetycje i kurs języka polskiego, szczególnie dla dzieci, ale w razie potrzeby także dla osób dorosłych.
 - W odniesieniu do wsparcia edukacyjnego dzieci cudzoziemskich słabo komunikujących się po polsku, modelem działania będą *asystenci edukacji romskiej*: osoby z kręgu danej kultury i języka, jednak znające płynnie język polski i wyedukowane na tyle, aby pomagać sprawnie w nauce dzieci. Należy zbadać potrzeby w tym zakresie i być może zatrudnić na etacie miejskim asystenta lub asystentów edukacji ukraińskiej.
 - Planowane jest poradnictwo prawne dla cudzoziemców pracujących i mieszkających w Słupsku. W jego ramach zostaną podjęte starania o zorganizowanie raz w miesiącu dyżuru prawnika wyspecjalizowanego w problemach prawnych dotyczących cudzoziemców.
 - W odniesieniu do osób w procedurze uchodźczej planowane jest opracowanie i wdrożenie programu preintegracyjnego poprzedzającego Indywidualny Program Integracji, który byłby realizowany w okresie ich oczekiwania na decyzję o przyznaniu statusu uchodźcy. W związku z tym przewiduje się powołanie w strukturze MOPR łącznika d.s. uchodźców, którzy monitorowaliby sytuację osób pozostających w procedurze uchodźczej i współpracował z organizacjami pozarządowymi działającymi na tym polu.
 -
- **Formy realizacji programu:**
 - Szkolenia pracowników instytucji miejskich,
 - Pomoc w rejestracji stowarzyszeń cudzoziemców.
 - Zorganizowanie świetlicy.
 - Zorganizowanie przeszkolenia z podstaw prawa dotyczącego cudzoziemców dla osób z linii pierwszego kontaktu z cudzoziemcami i cudzoziemkami.
 - Dyżury wyspecjalizowanego prawnika raz w miesiącu.
 - **Odpowiedzialny:**
Prezydent Miasta Słupska
 - **Harmonogram i kosztorys:**
Kosztorys zostanie opracowany w 2020 roku po uzgodnieniu szczegółowego planu i harmonogramu działań.
 - **Wskaźniki osiągnięcia celów:**
Wskaźniki zostaną przyjęte do końca 2020 roku po uzgodnieniu szczegółowego planu i harmonogramu działań.

Cel strategiczny H.2 **Ochrona cudzoziemców przed nadużyciami pracodawców**

Program H.2.1: **Ochrona przez handlem ludźmi**

- **Cel programu:**
Ograniczenie nielegalnych praktyk wobec cudzoziemców przebywających w Słupsku.

■ **Opis programu:**

Ochrona przed handlem ludźmi jest jednym z zadań pomocy społecznej i podstawą do udzielenia indywidualnego wsparcia. O ile nie stwierdziliśmy w Słupsku przypadków handlu ludźmi związanych z usługami seksualnymi, o tyle prawdopodobnie występuje handel związany z pracą niewolniczą. W czasie badań udokumentowaliśmy sytuację pracowników z Azji (Nepalczyków), wobec których pracodawca stosuje proceder mający wszystkie cechy pracy niewolniczej, będącej jedną z form handlu ludźmi.

Definicja handlu ludźmi zawarta w art. 2 dyrektywy 2011/36/UE:

„(Przez handel ludźmi rozumie się):

1. Werbowanie, transport, przekazywanie, przechowywanie lub przyjmowanie osób, w tym wymiana lub przekazanie kontroli nad tymi osobami, z zastosowanie groźby lub przemocy bądź innych form przymusu, uprowadzenia, oszustwa, podstępny, poprzez nadużycie uprawnień lub wykorzystanie sytuacji bezbronności, lub też wręczenie lub przyjęcie płatności lub korzyści dla uzyskania zgody osoby sprawującej kontrolę nad inną osobą, w celu wyzysku.
2. Sytuacja bezbronności zachodzi wówczas, gdy dana osoba nie ma innego – realnego lub możliwego do zaakceptowania – wyboru niż poddanie się nadużyciu.
3. Wyzysk obejmuje, w szczególności, wyzyskanie innych osób do prostytucji lub innych form wykorzystywania seksualnego, przymusową pracę lub służbę, w tym żebractwo, niewolnictwo lub praktyki podobne do niewolnictwa, zniewolenie, wyzyskiwanie do działalności przestępczej lub usunięcie organów.
4. Zgoda ofiary handlu ludźmi na wyzysk, niezależnie od tego, czy zamierzony lub rzeczywisty, nie ma znaczenia, jeżeli posłużono się którymkolwiek ze środków określonych w ust. 1.
5. Jeśli zachowanie określone w ust. 1 dotyczy dziecka, stanowi ono przestępstwo handlu ludźmi, nawet jeśli nie posłużono się żadnym ze środków wymienionych w ust. 1”.

Planowane jest:

- nawiązanie współpracy z Krajowym Centrum Interwencyjno-Konsultacyjne dla Ofiar Handlu Ludźmi w Warszawie i we współpracy z KCIK opracowanie koncepcji lokalnych działań zapobiegających handlowi ludźmi, w tym pracy niewolniczej w Słupsku.
- Wybranie w konkursie organizacji pozarządowej, która ze środków dotacji miejskiej zorganizowałaby pomoc tłumacza, poradnictwo prawne, oraz pełniła rolę organizacji strażniczej (samo obserwowanie praktyk pracodawców może znacznie ograniczyć proceder wykorzystywania pracy niewolniczej).
- Rekomendowane jest nadawanie honorowego logo PRACODAWCA/PRACODAWCZYNI FAIR PLAY pracodawcom zatrudniającym cudzoziemców/cudzoziemki, którzy wykażą się niestosowaniem zabronionych praktyk i uzyskają rekomendację organizacji strażniczej.
- Przewidywane jest podjęcie dialogu z Radą Kobiet i zainteresowanymi organizacjami pozarządowymi w celu wypracowania działań w zakresie pozostałych problemów handlu ludźmi, w szczególności związanego ze zmuszaniem do świadczenia usług seksualnych i działalności przestępczej, oraz wsparcia ofiar takich działań. Wynikiem tego dialogu powinien być ewentualny nowy program wdrożony od 2021 roku.

■ **Formy realizacji programu:**

- Opracowanie koncepcji we współpracy z KCIKdOHL', przeprowadzenie konkursu,

Projekt pn. „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie miasta Słupska” współfinansowanego przez Unię Europejską z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

- Opracowanie i wdrożenie programu Pracodawca Fair Play.

■ **Odpowiedzialny:**

Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych UM we współpracy z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Rodzinie, Powiatowym Urzędem Pracy i Radą Kobiet.

■ **Harmonogram i kosztorys:**

Rok budżetowy:	Etap realizacji programu:	Wkład budżetu miasta:
2020	Oszacowane koszty realizacji programu:	6 000,00 zł
2021	Oszacowane koszty realizacji programu:	6 000,00 zł
2022	Oszacowane koszty realizacji programu:	6 000,00 zł
2023	Oszacowane koszty realizacji programu:	6 000,00 zł
2024	Oszacowane koszty realizacji programu:	6 000,00 zł
2025	Oszacowane koszty realizacji programu:	6 000,00 zł

■ **Wskaźniki osiągnięcia celów:**

- Wskaźnik zostanie opracowany po stworzeniu koncepcji we współpracy z KCIkOHL

4. Wdrażanie Polityki Społecznej SŁUPSK 2025+

Objaśnienie:

Niniejsza część dokumentu opisuje koncepcję wdrażania Polityki Społecznej Miasta Słupska 2025+. Rozdział ten ma w całości charakter narzędziowy (definiuje instrumentarium wdrażania polityki społecznej). Należy co do zasady przyjąć, że opisane poniżej rozwiązania i narzędzia będą stopniowo udoskonalane w miarę zdobywania praktycznych doświadczeń przy wdrażaniu Polityki. W szczególności należy pamiętać, że istota Polityki Społecznej jest zapisana w jej misji i strukturze celów strategicznych, a część narzędziowa służy jedynie sprawnemu wdrażaniu misji i celów. Ilekroć którekolwiek rozwiązanie zawarte w tej części okaże się w tym zakresie niesprawne, lub zostaną opracowane nowe lepsze narzędzia w danym zakresie, należy rozwiązanie gorsze niezwłocznie zastąpić rozwiązaniem lepszym. Takie działanie nie wymaga zmiany niniejszego dokumentu i jest nadal uważane za jego realizację, zgodną z zasadą elastyczności zarządzania strategicznego.

4.1. Struktura zarządzania

Polityka Społeczna SŁUPSK 2025+ ma czterostopniową strukturę zarządzania w systemie koordynatorskim:

1. koordynowanie **całości** Polityki Społecznej,
2. koordynowanie poszczególnych **obszarów** koncentracji działań,
3. koordynowanie poszczególnych **celów** strategicznych
4. koordynowanie poszczególnych **programów** strategicznych.

System koordynatorski działa następująco:

1. Koordynatorzy niższego szczebla polegają koordynatorowi szczebla bezpośrednio wyższego w następującym zakresie:
 - a. uzgadniania generalnych ustaleń dotyczących obszaru (celu, programu), którym zarządzają, o ile te ustalenia dotyczą elementów synergii z obszarami (celami, programami) sąsiednimi,
 - b. składania raportów monitoringowych i udostępniania danych o rezultatach swych działań dla celów ewaluacji;
 - c. koordynator szczebla wyższego wnioskuje też o powołanie i odwołanie koordynatora szczebla bezpośrednio niższego.
2. Koordynatorzy wyższych szczebli dokładają starań aby pozostawić podległym im koordynatorom szczebla bezpośrednio niższego daleko idącą autonomię w całym zakresie zarządzania powierzonym im obszarem (celem, programem), który dotyczy decyzji wewnętrznych, nie wchodzących w interakcję z obszarami (celami, programami) sąsiednimi.
3. Prezydent Miasta powołuje zarządzeniem koordynatorów: całej Polityki, poszczególnych obszarów i celów. Prezydent może umocować indywidualnie poszczególnych koordynatorów do powoływania z jego upoważnienia koordynatorów szczebla bezpośrednio niższego.

- Koordynator Polityki Społecznej odpowiada przed Prezydentem za całość realizacji niniejszej Polityki społecznej, w szczególności:
 - kieruje pracą koordynatorów obszarów,
 - raz do roku przygotowuje dla Prezydenta Miasta sprawozdanie z realizacji Polityki społecznej,
 - przewodniczy spotkaniom Rady Konsultacyjnej Polityki Społecznej.
- W uzasadnionych przypadkach Koordynator Polityki Społecznej może wnioskować do Prezydenta Miasta o zarządzanie aktualizacji Polityki przed upływem normalnego terminu jej obowiązywania.
- Z chwilą powołania każdy koordynator odpowiada za realizację Polityki społecznej:
 - bezpośrednio za pomyślną realizację powierzonego mu obszaru (celu, programu),
 - pośrednio – za realizację misji Polityki w zakresie, w jakim zarządzany przez niego obszar (cel, program) tę misję realizuje.
 - analogicznie koordynator programu odpowiada pośrednio za pomyślną realizację całego celu, a koordynator celu – za pomyślną realizację całego obszaru, w ramach którego obaj działają.
- Koordynator szczebla wyższego dba o synergię pomiędzy obszarami (celami, programami) zarządzanymi przez koordynatorów szczebla bezpośrednio niższego. W tym celu organizuje on współpracę i wymianę informacji pomiędzy podległymi mu koordynatorami oraz ustala zasady tej współpracy i wymiany. W szczególności zalecaną formą współpracy są cykliczne bezpośrednie spotkania koordynatorów.
- W toku realizacji Polityki nie będą tworzone nowe ani likwidowane dotychczasowe obszary koncentracji działań ani cele strategiczne; ich struktura jest stała w całym okresie realizacji Polityki.
- Natomiast w toku realizacji Polityki mogą być tworzone, przekształcane, łączone, dzielone, lub zamykane programy strategiczne.

4.2. System wskaźników monitorowania postępów i oceny stopnia zrealizowania Polityki Społecznej SŁUPSK 2025+

4.2.1. Na czym polega system wskaźników?

4.2.1.1. Monitorowanie a ocena – dwa równoległe procesy

Realizację niniejszej Polityki Społecznej ocenia się w dwóch równoległych procesach:

1. w procesie **monitorowania postępów wdrażania** Polityki Społecznej,
2. w procesie **oceny (ewaluacji) stopnia osiągnięcia celów** Polityki Społecznej.

Pierwszy z tych procesów – monitorowanie – polega na obserwowaniu w czasie rzeczywistym, czy Polityka Społeczna jest wdrażana zgodnie z przyjętym harmonogramem, czy we właściwych terminach są realizowane poszczególne jej elementy i wydatkowane zaplanowane środki. Monitorowanie odpowiada na pytanie, **CZY działania zostały zrealizowane** zgodnie z planem i służy bieżącemu zarządzaniu procesem realizacji Polityki.

Drugi z procesów – ocena (lub ewaluacja) – polega na corocznym ocenianiu, w jakim stopniu w ciągu danego roku osiągnięto zaplanowane na ten rok cele Polityki Społecznej SŁUPSK 2025+. Ewaluacja (ocena) odpowiada na pytanie, **JAK działania zostały zrealizowane**, co dzięki nim zostało osiągnięte. Ewaluacja służy zarządzaniu strategicznemu: utrzymywaniu lub korygowaniu przyjętych celów, lub uznawaniu ich za osiągnięte i wyznaczaniu w ich miejsce nowych celów.

4.2.1.2. Wskaźniki a wagi liczbowe

W całym systemie monitorowania i oceny niniejszej Polityki Społecznej przyjmuje się, że **wskaźniki obu procesów są procentowe**, przez co rozumie się, że:

1. W przypadku monitorowania – wskaźnik wyraża **odsetek zrealizowanych zadań w stosunku do planu**, przy czym wartość referencyjna (oczekiwana) wynosi zawsze 100%;
2. W przypadku oceny – wskaźnik wyraża **stopień osiągnięcia zaplanowanego celu**, przy czym wartość referencyjna (oczekiwana) wynosi zawsze 100%;

UWAGA: Ze względów przeliczeniowych w przypadku osiągnięcia realnych wskaźników wyższych od referencyjnych (czyli – przekroczenia założeń), w procesie monitorowania albo oceny bieżącego okresu zaokrąglą się wynik w dół do 100% (nie może on być wyższy niż 100%), natomiast uwzględnia się przekroczenie założeń opisowo i dolicza się je do wyników okresu następnego.

PRZYKŁAD 1.: Zaplanowany program wykonano w całości w terminie i wszystkie założone cele zostały osiągnięte. Wskaźnik monitorujący wyniósł więc 100%, a wskaźnik oceny – także 100%.

PRZYKŁAD 2.: Zrealizowano roczny program badawczy nastawiony na rozpoznanie potrzeb trzech grup seniorów. Zostały w terminach wykonane wszystkie działania przewidziane w opisie przedsięwzięcia. W *Sprawozdaniu z realizacji zadań* koordynator programu wpisuje **wskaźnik monitorujący 100%** (co oznacza, że czynności zostały wykonane w całości). Jednak w wyniku badań udało się zadowalająco rozpoznać potrzeby tylko dwóch z trzech grup seniorów, a potrzeby trzeciej rozpoznano tylko w niewielkim stopniu. Koordynator **ocenia stopień osiągnięcia celów na 80%** (bo 67% osiągnięto bez wątpliwości w dwóch skutecznie przebadanych grupach, zaś odsetek uzyskanej wiedzy w trzeciej grupie koordynator ocenił na dodatkowe 13%). Wskaźnik monitorujący wyniósł więc 100%, a wskaźnik oceny – 80%.

PRZYKŁAD 3.: Zaplanowany program polegał na przekształceniu organizacyjnym, wprowadzonym zarządzeniem Prezydenta Miasta, które należało poprzedzić szeregiem czynności przygotowawczych. Założone czynności przygotowawcze wykonano w 95% i w zaplanowanych terminach. Jednak nie udało się przygotować na czas projektu zarządzenia prezydenta i końcowe przekształcenie jest odsunięte w czasie. Zaplanowany wskaźnik oceny był wskaźnikiem binarnym (TAK-NIE). Więc wskaźnik monitorujący wyniósł 95% (taki odsetek działań już wykonano), a wskaźnik oceny – 0% (nie osiągnięto celu, jakim było przekształcenie).

4.2.1.3. Wagi liczbowe i zasada przeliczania

Obszarom koncentracji działań, celom strategicznym w ramach obszarów i programom w ramach celów są przypisane wagi liczbowe (liczby ułamkowe symbolizujące ważność danego elementu w ramach całości, na którą składa się on wraz z innymi elementami). Wagi programów w ramach celu, wagi celów w ramach obszaru oraz wagi obszarów w ramach całej Polityki Społecznej zawsze sumują się do jedności. Wagi obszarów i celów ustalono przy opisach tych elementów. Natomiast wagi programów strategicznych w ramach celów przyjmuje się co do zasady jako równe, a więc wynoszące 1 dla sytuacji gdy w ramach celu wyznaczono tylko 1 program, 0,5, gdy wyznaczono 2 programy, 0,33, gdy wyznaczono 3 programy, 0,25, gdy wyznaczono 4 programy itd. Koordynator celu może rozdzielić wagi programów inaczej na wniosek koordynatora danego programu lub z własnej inicjatywy. **Wagi służą zbiorczemu przeliczaniu wskaźników monitorujących i wskaźników oceny.**

PRZYKŁAD 4.: Koordynator celu, na który składają się trzy programy opisane w przykładach 1-3 powyżej, otrzymał trzy sprawozdania z następującymi wskaźnikami:

1. Program I: monitorowanie 100%, ocena 100%,

Projekt pn. „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie miasta Słupska” współfinansowanego przez Unię Europejską z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

2. Program II: monitorowanie 100%, ocena 80%,
3. Program III: monitorowanie 95%, ocena 0%.

Wagi trzech programów są równe i wynoszą 0,33. Koordynator oblicza zbiorcze wskaźniki dla całego celu:

1. Monitorowanie: $0,33 \times 100\% + 0,33 \times 100\% + 0,33 \times 95\% = 98,3\%$
2. Ocena: $0,33 \times 100\% + 0,33 \times 80\% + 0,33 \times 0\% = 60,0\%$

Koordynator celu publikuje wniosek: w ramach tego celu strategicznego zadania poszczególnych programów wykonano w 98,3%, ale cel strategiczny osiągnięto tylko w 60%.

PRZYKŁAD 5.: Koordynator obszaru, na który składają się cztery cele strategiczne (w tym cel opisany w przykładzie 4 powyżej), otrzymał od koordynatorów celów cztery sprawozdania z następującymi wskaźnikami:

1. Cel strategiczny I (waga 0,20): monitorowanie 100%, ocena 100%,
2. Cel strategiczny II (waga 0,35): monitorowanie 98,3%, ocena 60%,
3. Cel strategiczny III (waga 0,35): monitorowanie 100%, ocena 90%,
4. Cel strategiczny IV (waga 0,10): monitorowanie 80%, ocena 65%,

Wagi poszczególnych celów są podane. Koordynator oblicza zbiorcze wskaźniki dla całego obszaru:

1. Monitorowanie: $0,2 \times 100\% + 0,35 \times 98,3\% + 0,35 \times 100\% + 0,1 \times 80\% = 97,4\%$
2. Ocena: $0,2 \times 100\% + 0,35 \times 60\% + 0,35 \times 90\% + 0,1 \times 80\% = 65\% = 79,0\%$

Koordynator obszaru publikuje wniosek: w ramach tego obszaru koncentracji działań zadania wykonano w 97,4%, a cele strategiczne osiągnięto w 79%.

4.2.2. Monitorowanie postępów wdrażania Polityki Społecznej SŁUPSK 2025+

Przez monitorowanie (monitoring) rozumie się tutaj śledzenie terminowości realizacji poszczególnych komponentów Polityki Społecznej SŁUPSK 2025+ w celu możliwie szybkiego reagowania korygującego w przypadku opóźnień lub problemów z wykonaniem któregoś z zaplanowanych zadań. Przez „postępy wdrażania” rozumie się tu stopniowe realizowanie zgodnie z planem zadań zaplanowanych do realizacji w poszczególnych latach. **Monitorowanie nie zawiera elementów oceny jakości działań** (tym zajmuje się odrębny proces ewaluacji).

W ramach monitorowania postępów wdrażania Polityki Społecznej SŁUPSK 2025+:

- Częścią systemu monitorowania jest wzór **sprawozdania z realizacji zadań** dla podmiotów zaangażowanych w jej realizację, który stanowi załącznik do niniejszej Polityki Społecznej Słupsk 2025+. Sprawozdanie składają dwa rodzaje podmiotów:
 - obowiązkowo – podmioty wykonujące zadania Polityki Społecznej SŁUPSK 2025+ w ramach jej systemu opisanego w niniejszym dokumencie; podmioty te posługują się wskaźnikami wskazanymi przy poszczególnych programach wyrażając ich osiągnięcie procentowo, przy czym wartość referencyjna wynosi 100% (sprawozdania z realizacji zadań – formularz A).
 - dobrowolnie – podmioty realizujące zadania własne, które w ich ocenie są zbieżne z celami Polityki Społecznej SŁUPSK 2025+; podmioty te posługują się – do wyboru – wskaźnikiem faktycznej liczby beneficjentów końcowych (wartość referencyjna: 100% liczby zaplanowanej) lub przy braku możliwości użycia tego wskaźnika, wskaźnikiem opisowym wybranym przez siebie (sprawozdania z realizacji zadań – formularz B).

- koordynatorzy niższego szczebla przekazują informacje i formularze *sprawozdania z realizacji zadań* koordynatorowi szczebla bezpośrednio wyższego, według harmonogramu przez niego ustalonego, z poszanowaniem zasady, że obowiązki związane z monitoringiem nie powinny zakłócać działalności podstawowej.
- Monitorowanie realizacji zadań na poziomie całej Polityki odbywa się w cyklu rocznym. Raport z realizacji Polityki Społecznej w danym roku sporządza Koordynator Polityki Społecznej.
- Koordynator wyższego szczebla może w każdym czasie kierować do koordynatorów szczebla bezpośrednio niższego zapytanie o aktualne procentowe zaawansowanie realizacji zadań na dany rok sprawozdawczy. Procentowe zaawansowanie realizacji zadań koordynator niższego szczebla ocenia subiektywnie na podstawie zdroworozsądkowego oszacowania bieżącej sytuacji wdrażania, biorąc pod uwagę przykładowo: czasochłonność, pracochłonność, kosztochłonność lub złożoność realizacyjną poszczególnych czynności. Ocena procentowa zaawansowania jest na tym etapie subiektywną oceną odpowiedzialnego koordynatora.
- W uzasadnionych przypadkach koordynator wyższego szczebla może nie zgodzić się z oceną procentowego zaawansowania realizacji sformułowaną przez koordynatora szczebla niższego i zaproponować własną ocenę, zaznaczając to w opisowej części sprawozdania (uwagach).

4.2.3. Ocena stopnia osiągnięcia celów Polityki Społecznej SŁUPSK 2025+

4.2.3.1. Jak rozumieć ocenę?

Przez ocenę (ewaluację) rozumie się tutaj cykliczne, coroczne **szacowanie stopnia osiągnięcia zaplanowanych celów** Polityki Społecznej SŁUPSK 2025+ w roku zakończonym. Szacuje się przy tym odrębnie cele każdego roku (traktując je jako 100%) i odrębnie postęp w osiąganiu celów całej Polityki Społecznej SŁUPSK 2025+ w ciągu 6 lat narastająco.

Generalną zasadą oceny jest wieloletniość działań Polityki Społecznej i założenie kumulowania się efektów działań przeprowadzonych w kolejnych latach. Toteż kluczową zasadę niniejszej procedury oceny można sformułować następująco:

Należy dążyć do dokonywania oceny możliwie szczerzej, pokazującej także to, czego zrealizować lub osiągnąć się nie udało. Wskaźnik niższy od 100% nie jest powodem do wstydu, ale dowodem na to, że ocena jest dokonywana uczciwie i przesłanką do zintensyfikowania działań w danym obszarze w latach kolejnych.

4.2.3.2. Szacowanie i wyliczanie wskaźników oceny

Wskaźniki oceny wylicza się w następujący sposób:

- Koordynator programu strategicznego raportując osiągnięcie celów tego programu, dokonuje tej oceny szacując ją metodą przez siebie przyjętą i zaakceptowaną przez koordynatora szczebla wyższego, a stopień osiągnięcia celów wyraża procentowo i dodatkowo uzasadnia ocenę krótkim opisem jakościowym. Metoda musi być zgodna z poniższymi zasadami.
- Podstawą wstępnej oceny mogą być wskaźniki ilościowe **produktu** (bezpośrednie, fizyczne miary zrealizowanych działań, np. kwota wydatkowanych środków, ilość beneficjentów końcowych jako odsetek zaplanowanej liczby beneficjentów itp. Jednak ostatecznie powinny być one uzupełnione refleksją nad faktycznie osiągniętymi **rezultatami** (bezpośrednimi korzyściami dla beneficjentów możliwymi do ocenienia w chwili zakończenia programu) i **oddziaływaniami** (skutkami odroczonymi i rozproszonymi, jakich można się spodziewać obserwując realizację danego programu). Ostateczna ocena powinna się opierać właśnie o rezultaty i oddziaływania.

- Koordynatorzy celów przeliczają wskaźniki z realizacji programów składających się na dany cel, uwzględniając ich wagi przeliczeniowe i dokonując przeliczeń metodą opisaną powyżej dla monitorowania, wyłącznie na podstawie formularzy A i dołączają jakościowe sprawozdanie ze złożonych formularzy B. Koordynatorzy obszarów przeliczają wskaźniki z realizacji celów w ramach danego obszaru na tej samej zasadzie uwzględniając wagi przeliczeniowe poszczególnych celów.
- Koordynator Polityki Społecznej na podstawie zebranych sprawozdań z realizacji zadań Polityki Społecznej SŁUPSK 2025+ dokonuje rocznej ewaluacji stopnia osiągnięcia celów Polityki w formie syntetycznego Raportu. Na poziomie raportu zbiorczego z oceny stopnia osiągnięcia celów całej Polityki Społecznej SŁUPSK 2025+ uwzględnia się wagi liczbowe poszczególnych obszarów strategicznych.
- Na koniec 2022 r. jest przewidziana **ewaluacja etapowa**, sumujące wyniki ewaluacji rocznych sporządzanych w latach 2020 – 22. Wyniki ewaluacji etapowej będą przesłanką do ewentualnej aktualizacji Polityki.
- Na koniec 2025 r. jest przewidziana **ewaluacja końcowa**, sumujące wyniki ewaluacji rocznych z lat 2023 – 25 oraz podsumowująca cały okres realizacji Polityki Społecznej SŁUPSK 2025+.

4.2.4. Finansowanie zadań polityki społecznej

4.2.4.1. Finansowanie Polityki Społecznej SŁUPSK 2025+ obszarami (A – H)

Poniższe tabele (od 5 do 12) przedstawiają zestawienia kosztów realizacji programów w ramach każdego z ośmiu obszarów koncentracji działań Polityki Społecznej SŁUPSK 2025+.

Tabela 5. Finansowanie programów obszaru A

Rok:	A.1.				A.2.		A.3.	A.4.	razem A
	A.1.1.	A.1.2.	A.1.3.	A.1.4.	A.2.1.	A.2.2.	A.3.1.	A.4.1.	
2019	- zł	- zł	- zł	- zł	- zł	- zł	- zł	- zł	- zł
2020	- zł	- zł	100 000 zł	- zł	- zł	111 600 zł	- zł	- zł	211 600 zł
2021	- zł	- zł	150 000 zł	- zł	- zł	87 600 zł	50 000 zł	- zł	287 600 zł
2022	- zł	- zł	150 000 zł	- zł	- zł	87 600 zł	- zł	- zł	237 600 zł
2023	- zł	- zł	150 000 zł	- zł	- zł	87 600 zł	- zł	- zł	237 600 zł
2024	- zł	- zł	150 000 zł	- zł	- zł	87 600 zł	- zł	- zł	237 600 zł
2025	- zł	- zł	150 000 zł	- zł	- zł	87 600 zł	- zł	- zł	237 600 zł
RAZEM:	- zł	- zł	850 000 zł	- zł	- zł	549 600 zł	50 000 zł	- zł	1 449 600 zł

Tabela 6. Finansowanie programów obszaru B

Rok:	B.1.	B.2.	B.3.	razem B
	B.1.1.	B.2.1.	B.3.1.	
2019	- zł	- zł	- zł	- zł
2020	120 000 zł	- zł	12 000 zł	132 000 zł
2021	185 000 zł	8 000 zł	18 000 zł	211 000 zł
2022	250 000 zł	- zł	- zł	250 000 zł
2023	250 000 zł	8 000 zł	- zł	258 000 zł
2024	250 000 zł	- zł	- zł	250 000 zł
2025	250 000 zł	8 000 zł	- zł	258 000 zł
RAZEM:	1 185 000 zł	24 000 zł	30 000 zł	1 359 000 zł

Projekt pn. „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie miasta Słupska” współfinansowanego przez Unię Europejską z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

Tabela 7. Finasowanie programów obszaru C

Rok:	C.1.			C.2.	C.3.	C.4.	razem C
	C.1.1.	C.1.2.	C.1.3.	C.2.1.	C.3.1.	C.4.1.	
2019	- zł	- zł	- zł	- zł	- zł	- zł	- zł
2020	108 000 zł	- zł	4 000 zł	- zł	30 000 zł	- zł	142 000 zł
2021	108 000 zł	- zł	4 000 zł	30 000 zł	30 000 zł	- zł	172 000 zł
2022	108 000 zł	- zł	4 000 zł	- zł	30 000 zł	- zł	142 000 zł
2023	108 000 zł	- zł	4 000 zł	- zł	30 000 zł	- zł	142 000 zł
2024	108 000 zł	- zł	4 000 zł	- zł	30 000 zł	- zł	142 000 zł
2025	108 000 zł	- zł	4 000 zł	- zł	30 000 zł	- zł	142 000 zł
RAZEM:	648 000 zł	- zł	24 000 zł	30 000 zł	180 000 zł	- zł	882 000 zł

Tabela 8. Finasowanie programów obszaru D

Rok:	D.1.	D2		D.3.	D.4.	D.5.	razem D
	D.1.1.	D.2.1.	D.2.2.	D.3.1.	D.4.1.	D.5.1.	
2019	- zł	- zł	- zł	- zł	- zł	- zł	- zł
2020	- zł	- zł	- zł	30 000 zł	15 000 zł	6 000 zł	51 000 zł
2021	30 000 zł	- zł	- zł	30 000 zł	30 000 zł	12 000 zł	102 000 zł
2022	- zł	- zł	- zł	30 000 zł	30 000 zł	18 000 zł	78 000 zł
2023	- zł	- zł	- zł	30 000 zł	30 000 zł	24 000 zł	84 000 zł
2024	- zł	260 200 zł	- zł	30 000 zł	30 000 zł	30 000 zł	350 200 zł
2025	30 000 zł	280 600 zł	- zł	30 000 zł	30 000 zł	36 000 zł	406 600 zł
RAZEM:	60 000 zł	540 800 zł	- zł	180 000 zł	165 000 zł	126 000 zł	1 071 800 zł

Tabela 9. Finasowanie programów obszaru E

Rok:	E.1.			E.2.		razem E
	E.1.1.	E.1.2.	E.1.3.	E.2.1.	E.2.2.	
2019	- zł	- zł	- zł	- zł	- zł	- zł
2020	- zł	- zł	16 000 zł	50 000 zł	2 400 zł	68 400 zł
2021	- zł	- zł	- zł	50 000 zł	72 000 zł	122 000 zł
2022	- zł	- zł	- zł	50 000 zł	72 000 zł	122 000 zł
2023	- zł	- zł	- zł	50 000 zł	72 000 zł	122 000 zł
2024	- zł	- zł	- zł	50 000 zł	72 000 zł	122 000 zł
2025	- zł	- zł	- zł	50 000 zł	72 000 zł	122 000 zł
RAZEM:	- zł	- zł	16 000 zł	300 000 zł	362 400 zł	678 400 zł

Tabela 10. Finasowanie programów obszaru F

Rok:	F.1.		F2	F.3.	razem F
	F.1.1.	F.1.2.	F.2.1.	F.3.1.	
2019	- zł	- zł	- zł	- zł	- zł
2020	50 000 zł	30 000 zł	- zł	- zł	80 000 zł
2021	60 000 zł	30 000 zł	1 400 000 zł	- zł	1 490 000 zł
2022	75 000 zł	30 000 zł	800 000 zł	8 000 zł	913 000 zł
2023	60 000 zł	30 000 zł	800 000 zł	8 000 zł	898 000 zł
2024	75 000 zł	30 000 zł	800 000 zł	- zł	905 000 zł
2025	60 000 zł	30 000 zł	800 000 zł	- zł	890 000 zł
RAZEM:	380 000 zł	180 000 zł	4 600 000 zł	16 000 zł	5 176 000 zł

Tabela 11. Finasowanie programów obszaru G

Rok:	G.1.	G.2.	G.3.	razem G
	G.1.1.	G.2.1.	G.3.1.	
2019	- zł	- zł	- zł	- zł
2020	- zł	12 000 zł	- zł	12 000 zł
2021	- zł	90 000 zł	- zł	90 000 zł
2022	- zł	- zł	- zł	- zł
2023	- zł	- zł	- zł	- zł
2024	- zł	- zł	- zł	- zł
2025	- zł	- zł	- zł	- zł
RAZEM:	- zł	102 000 zł	- zł	102 000 zł

Tabela 12. Finasowanie programów obszaru H

Rok:	H.1.	H2	razem H
	H.1.1.	H.2.1.	
2019	- zł	- zł	- zł
2020	- zł	6 000 zł	6 000 zł
2021	- zł	6 000 zł	6 000 zł
2022	- zł	6 000 zł	6 000 zł
2023	- zł	6 000 zł	6 000 zł
2024	- zł	6 000 zł	6 000 zł
2025	- zł	6 000 zł	6 000 zł
RAZEM:	- zł	36 000 zł	36 000 zł

4.2.4.2. Zsumowane finasowanie programów Polityki Społecznej SŁUPSK 2025+

Zbiornicze zestawienie finansowania całej Polityki Społecznej, a więc zaplanowane koszty realizacji programów polityki społecznej w ośmiu obszarach w rozbiu na lata przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13: Finansowanie zadań Polityk Społecznej SŁUPSK 2025+ w poszczególnych latach

rok	Obszar A	Obszar B	Obszar C	Obszar D	Obszar E	Obszar F	Obszar G	Obszar H	OGÓŁEM:
2019	- zł	- zł	- zł	- zł	- zł	- zł	- zł	- zł	- zł
2020	211 600 zł	132 000 zł	142 000 zł	51 000 zł	68 400 zł	80 000 zł	12 000 zł	6 000 zł	703 000 zł
2021	278 600 zł	211 000 zł	172 000 zł	102 000 zł	122 000 zł	1490 000 zł	90 000 zł	6 000 zł	2 480 600 zł
2022	237 600 zł	250 000 zł	142 000 zł	78 000 zł	122 000 zł	913 000 zł	- zł	6 000 zł	1 748 600 zł
2023	237 600 zł	258 000 zł	142 000 zł	84 000 zł	122 000 zł	898 000 zł	- zł	6 000 zł	1 747 600 zł
2024	237 600 zł	250 000 zł	142 000 zł	350 200 zł	122 000 zł	905 000 zł	- zł	6 000 zł	2 012 800 zł
2025	237 600 zł	258 000 zł	142 000 zł	406 600 zł	122 000 zł	890 000 zł	- zł	6 000 zł	2 062 200 zł
RAZEM:	1 449 600 zł	1 359 000 zł	882 000 zł	1 071 800 zł	678 400 zł	5 167 000 zł	102 000 zł	36 000 zł	10 754 800 zł

Ponadto Polityka Społeczna SŁUPSK 2025+ zawiera programy, które mogą być uruchomione dodatkowo, po skalkulowaniu ich realnych kosztów.

5. Spisy i wykazy

5.1. Wykaz użytych skrótów:

EASME	The Executive Agency for Small and Medium-sized Enterprises (Agencja Wykonawcza d.s. Małych i Średnich Przedsiębiorstw)
FGI.....	Focus Group Interview (zogniskowany wywiad grupowy)
IDI.....	Individual in-Depth Interview (indywidualny wywiad pogłębiony)
IPiN	Instytut Psychiatrii i Neurologii
IPiSS	Instytut Pracy i Spraw Socjalnych
KBPN	Krajowe Biuro Przeciwdziałania Narkomanii
KCIKdOHL	Krajowe Centrum Interwencyjno-Konsultacyjne dla Ofiar Handlu Ludźmi
LHS	<i>Learned Helplessness Syndrome</i> (Zespół Wyczonej Bezradności)
MKPiRPA	Miejska Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
MOPR	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie
ODN	Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli
OPON	Ośrodek Pomocy Osobom Nietrzeźwym
ORE	Ośrodek Rozwoju Edukacji
PARPA	Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
PPP	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
UPN	Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii
UPP	Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie
UPS	Ustawa o Pomocy Społecznej
UWT	Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi

5.2. Spis tabel

Tabela 1.	Ogólne problemy strategiczne.....	3
Tabela 2.	Problemy do uwzględnienia w innych dokumentach strategicznych	13
Tabela 3.	Ostateczna lista problemów objętych Polityką Społeczną SŁUPSK 2025+	14
Tabela 4.	Kluczowe problemy społeczne oraz odpowiadające im obszary koncentracji działań	20
Tabela 5.	Finasowanie programów obszaru A.....	84
Tabela 6.	Finasowanie programów obszaru B	84

Projekt pn. „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie miasta Słupska” współfinansowanego przez Unię Europejską z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

Tabela 7.	Finasowanie programów obszaru C	85
Tabela 8.	Finasowanie programów obszaru D	85
Tabela 9.	Finasowanie programów obszaru E	85
Tabela 10.	Finasowanie programów obszaru F	86
Tabela 11.	Finasowanie programów obszaru G	86
Tabela 12.	Finasowanie programów obszaru H	86
Tabela 13:	Finasowanie zadań Polityk Społecznej SŁUPSK 2025+ w poszczególnych latach	87

5.3. Spis rycin

Rycina 1.	„Drzewo Problemów”	16
Rycina 2.	„Drzewo Celów”	17